

ÅRSRAPPORT

2020

Svenska
Afghanistankommittén

Om Årsrapporten 2020

Svenska Afghantankommittén, SAK, vill med denna rapport visa vad vi har uppnått med de resurser som vi har fått från medlemmar och allmänhet samt från organisationer och myndigheter i Sverige och utomlands. Vi vill också visa hur stora behoven faktiskt är.

Rapporten fungerar också som en översiktlig och kortfattad beskrivning av situationen i Afghanistan under 2020.

SAK strävar efter en öppen, relevant och balanserad rapportering som belyser såväl resultat som problem. Den ska också redovisa de missförhållanden eller oegentligheter som har kommit till organisationens kännedom, och som tyvärr är oundvikliga genom de omständigheter som SAK arbetar under.

Rapporten beskriver översiktligt SAKs insatser och resultat. Det som presenteras här är ett urval, eftersom SAKs verksamhet är alltför omfattande för att beskrivas i detalj. Du som vill ha djupare kunskaper kan exempelvis läsa SAKs årliga rapport till Sida eller någon av de utvärderingar som nämns i rapporten.

Om du har frågor om SAKs arbete i Afghanistan eller denna rapport – hör gärna av dig till info@sak.se.

Redaktör: Christer Bengtsson

Text: Klas Bjurström, Christer Bengtsson, Shah Mahmood, Madeleine Körössy

Formgivning: Bedow

Tryck: Trydells tryckeri

Omslag

På bilden ses Fatima Mohammadi med hjälp av teknikern Asadullah Sabor, prova ut ortos, ett slags kroppsburet hjälpmedel.

”Förut, när jag bodde i Kabul brukade vi köpa hjälpmedel från Pakistan och vi hade svårt att betala. Nu är jag glad att alltihop är gratis för mig.”

Foto: Bashir Ahmad Fayaz

ÅRSRAPPORT

2020

Svenska
Afghanistankommittén

Innehåll

VERKSAMHETSBERÄTTELSE

FÖRORD.....	5
INSATSER I URVAL.....	6
SAKS UPPDRAG OCH MÅLGRUPPER.....	8
ATT ÅSTADKOMMA FÖRÄNDRING – SAMARBETE, RESURSER OCH TID.....	10
EFFEKTRAPPORT INTEGRERAD I SAKS ÅRSRAPPORT.....	11
RESURSER.....	12
BAKGRUND – AFGHANISTAN 2020.....	14
MÅL 1 – <i>Bättre hälsa och rättvis hälsa</i>	20
MÅL 2 – <i>Tillgång till utbildning</i>	26
MÅL 3 – <i>Lokalt driven utveckling</i>	32
MÅL 4 – <i>Kommunikation och engagemang</i>	38
MÅL 5 – <i>En trovärdig och hållbar organisation</i>	44
NOLLTOLERANS OCH KONTROLL – EN UTMANING OCH ETT MÅSTE.....	48
ANTI-KORRUPTION: UTVECKLINGEN 2020.....	50
KONFLIKT, SÄKERHET OCH RISK.....	52
STYRELSEN 2018–2019.....	54

ÅRSREDOVISNING

<i>Förvaltningsberättelse</i>	55
<i>Bokslut</i>	63
<i>Noter</i>	66
<i>Auktoriserade revisorernas revisionsberättelse</i>	77
<i>Föreningsrevisorernas revisionsberättelse</i>	79
<i>Öppenhet och ansvar</i>	80

Förord

2020 PRÖVADES VÄSTVÄRLDENS BEFOLKNING för första gången på många decennier av en pandemi. Samtidigt som vi såg solidaritet och medmänsklighet var det också ett år då Sverige, som en del av Europa, slöt sig och riktade blicken inåt. Ett exempel är vaccinen. Vi köpte upp allt som fanns i en kapploppning med extremt ojämlika villkor; villkor som inte var ett resultat av pandemin utan som fanns där långt innan. Medan Sverige har kontrakt på långt fler doser än vad vi kommer att behöva har bland andra Afghanistan knappt börjat sin resa mot vaccinering.

Den svenska biståndsdebatten har också vänts inåt. Flera riksdagspartier föreslår kraftiga sänkningar i det biståndet. En statlig utredning 2020 föreslog till och med att ökad jämlikhet i Sverige bör finansieras bland annat genom minskat internationellt bistånd. Vi ser det också vad gäller fattigdom och hunger i världen. Även om smittan är mindre spridd i många låginkomstländer, så är effekterna av vad som kan beskrivas som en hungerpandemi långt mer påtagliga där. I Afghanistan har fattigdomen under 2020 ökat dramatiskt. FN beräknar att hälften av alla barn under fem år i landet kommer att vara akut undernärda 2021.

Att vår jämlikhet ska förbättras på bekostnad av människor i länder som har en bråkdel av våra resurser är vansinne. Ser vi inte det har vi problem med våra värderingar. Solidaritet kräver att vi själva både kan göra uppoffringar och försöka förändra de strukturer som upprätthåller ojämlikheten mellan oss.

Jag tror att få av SAKs medlemmar eller anställda skulle tveka kring frågan om solidaritet. SAKs ursprung är just solidariteten mellan det svenska och det afghanska folket. Samtidigt har 2020 visat att även vi, inom vår förening och professionella organisation, aldrig får ta värderingar för

givna. Det ställdes på sin spets när en av våra medlemmar tillika styrelsekollegor under hösten 2020 visade sig ha gett uttryck för värderingar som ligger långt från SAKs. Jag tror att det är viktigt för oss att vara ödmjuka inför att vi sent blev varse att diskussionen om våra värderingar inte är så stark som den borde vara. Det är en väckarklocka.

Under de närmaste åren kommer våra värderingar att utmanas på riktigt. Kommer förhandlingar om fred och makt sluta i att kvinnors rättigheter, mänskliga rättigheter, offras? Hur ska omvärlden och SAK förhålla sig till den afghanska staten om talibanerna får ett avgörande inflytande och till exempel stoppar utbildning för kvinnor? Här kommer SAK att prövas.

Bland annat med anledning av detta kommer vi snart att behöva revidera SAKs Policy från 2012. Det är näst stadgarna vårt viktigaste dokument och det slår fast våra värderingar. Under en revidering behöver vi lyfta upp de olikheter och spänningar som rymms inom vår organisation men därefter enas kring något som vi alla kan stå för.

På liknande sätt behöver det breda afghanska samhället i fredsförhandlingarna framöver lyfta de olikheter och spänningar som rymms inom landet och därefter enas kring något som alla, eller de flesta, kan leva med. Därför är representationen i de afghanska förhandlingarna så viktig. Kvinnor, människor på landsbygden och andra marginaliserade måste finnas representerade vid förhandlingsbordet för att deras rättigheter och liv inte ska offras för andra människors inflytande.

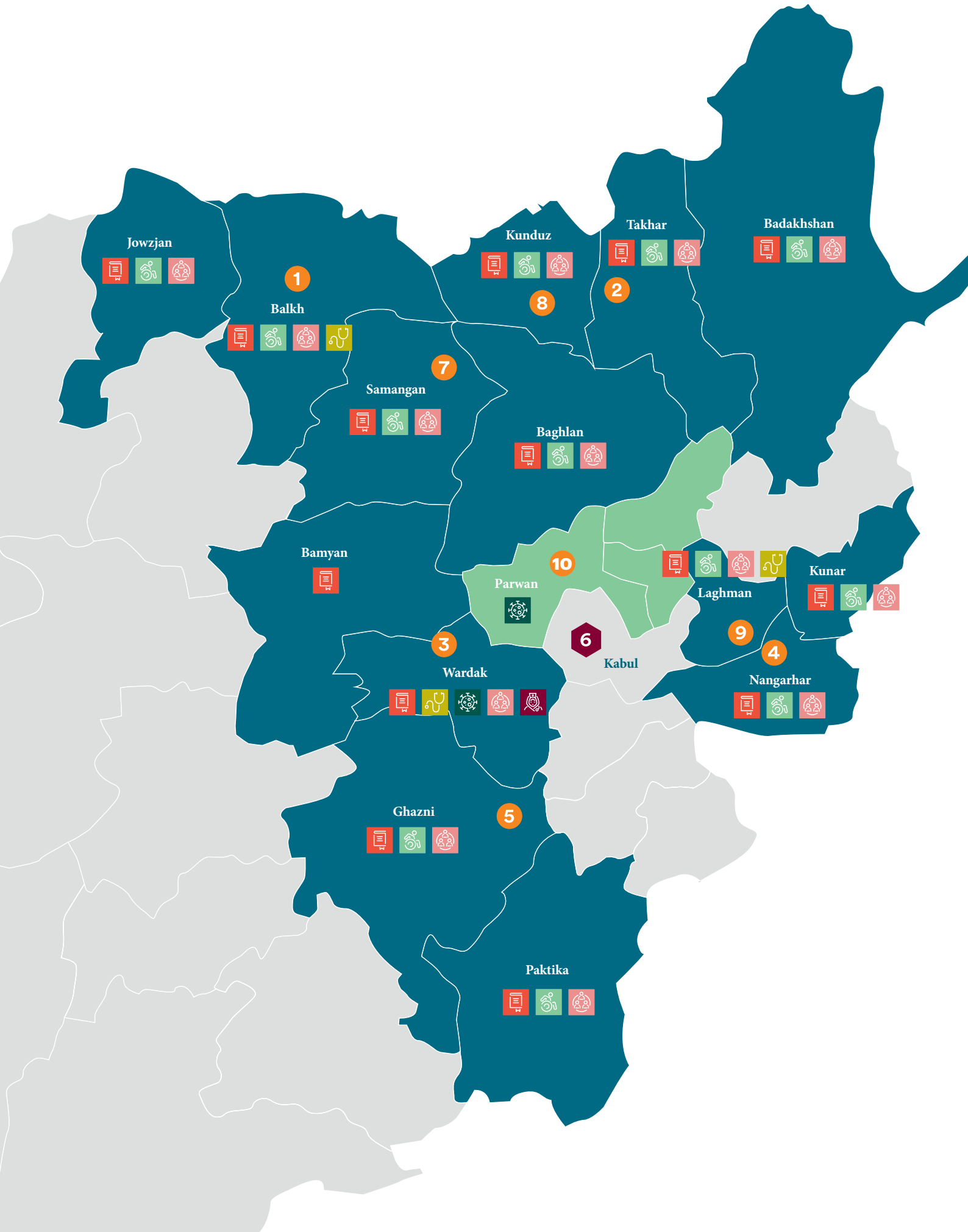
Våldet och fattigdomen i Afghanistan är inte utom kontroll, det går att påverka. Det handlar om politisk vilja, det visade sig om inte annat våren 2020 då våldet nådde sin lägsta nivå i Afghanistan på många år. Det som behövs är samtal, politisk vilja och solidaritet mellan länder och mellan grupper. Det måste gå.

A handwritten signature in black ink that reads "Kajsa Johansson".

Kajsa Johansson
Ordförande

SVENSKA AFGHANISTANKOMMITTÉN

REGIONKONTOR

- 1 Mazar-e-Sharif
- 2 Taloqan
- 3 Wardak
- 4 Jalalabad
- 5 Ghazni
- 6 Kabul Management Office
- 7 Aybak (förbindelsekontor)
- 8 Kunduz (förbindelsekontor)
- 9 Metharlam (förbindelsekontor)
- 10 Parwan (förbindelsekontor)

Insatser i urval 2020

Utbildning

SAK tillhandahöll utbildning till nästan 104 000 barn under 2020. Av dessa var 55 procent flickor.

Hälsovård

Under 2020 gjordes fler än 1,75 miljoner patientbesök vid hälsovårdsverksamhet stödd av SAK. Drygt 940 000 av dessa gjordes av kvinnor.

Utbildning av barnmorskor och sjuksköterskor

Trots pandemin påbörjade under året 24 blivande barnmorskor och 24 blivande sjuksköterskor sina studier vid SAKs utbildningsprogram.

Rehabilitering

Nästan 18 000 människor behandlades med fysioterapi. Drygt 15 000 fick någon form av ortopediska hjälpmedel.

Covid-19

På grund av pandemin har regeringen bitt SAK ta ansvar för att bekämpa spridning och vårda sjuka i tre provinser där tidigare ingen aktiv verksamhet fanns, förutom den provins där SAK redan hade ansvar för hälsovården.

Försörjningsmöjligheter

Under året har SAK stöttat fler än 900 sparlänekassor. Nästan 70 nya sparlänekassor har bildats. Detta för att ge människor på landsbygden tillgång till mikrolån för att utveckla sin försörjning. SAK stödjer fler än 900 utvecklingsråd i arbetet med att utveckla lokalsamhället. Med SAKs stöd har knappt 590 av dessa lyckats säkra resurser från staten och andra utvecklingsorganisationer till lokala infrastrukturprojekt. Över 100 utvecklingsråd har dessutom implementerat lokala utvecklingsprojekt under 2020.

SAKs uppdrag och målgrupper

SAKs **vision** är ett Afghanistan fritt från fattigdom, våld och diskriminering.

SAKs **uppdrag** är att ge människor makt över sin utveckling och sina liv.

SAKs **målgrupper** är kvinnor, barn, personer med funktionsnedsättning och internflyktingar.

UNGEFÄR HÄLFTEN AV LANDETS befolkning är **barn** under 15 år. De drabbas värst av krig och fattigdom. 60 barn per tusen födda dör före sin femårsdag, ofta för att de saknar näring, rent vatten och tillgång till den enklaste hälsovård. Flickor har mindre tillgång till utbildning och hälsovård än pojkar och är särskilt utsatta för attacker, hot, förbud och begränsningar. Fattigdomen gör att många barn tvingas i arbete, vilket påverkar möjligheten att gå i skola.

För **den som är kvinna** är Afghanistan ett av världens farligaste länder. Detta gäller nästan alla aspekter; våld i hemmet, tillgång till sjukvård och utbildning, ekonomi eller makt över den egna tillvaron. Många framsteg har gjorts de senaste två decennierna, men med förhandlingarna om landets politiska framtid fruktar många att framstegen kommer att gå om intet.

Personer med funktionsnedsättning är bland de allra fattigaste och mest exkluderade. Flickor i än högre grad än pojkar. I var femte familj lever en person med funktionsnedsättning och majoriteten är under 14 år. Dessa är ännu mer än andra barn berövade sina rättigheter, framför allt till utbildning. Brist på kunskap, pengar och transporter är de viktigaste orsakerna. Inom hälsa är vårdpersonal sällan utbildade för att hantera särskilda behov. Bristen på egen inkomst tvingar många med funktionsnedsättning att förlita sig på familjen.

Antalet **internflyktingar** i Afghanistan beräknades i början av 2020 vara 1,2 miljoner till följd av katastrofer, och nästan 3 miljoner på grund av konflikt. Många familjer tvingas lämna sina hem och fly till andra områden och där konkurrera om redan knappa resurser. Det bidrar till en ännu större påfrestning på samhällstjänsterna, och de humanitära behoven är enorma. En stor utmaning är att effektivt inkludera barn på flykt i befintliga skolor och hälsovårdssystem. ●

Att åstadkomma förändring

Samarbete, resurser och tid

MÄNNISKORNA VI ARBETAR MED uttrycker tydligt att utbildning, hälso- och sjukvård, rent vatten och sanitet, tillsammans med fler och bättre sätt att generera inkomst, är förutsättningar för att de varaktigt ska kunna förbättra sina liv. SAK arbetar bara i Afghanistan. Vår kunskap, våra erfarenheter och metoder är helt präglade av det lokala sammanhanget och av vad människorna vi arbetar med på landsbygden prioriterar.

Att nå förändring kräver bland annat att vi har idéer om både hur vi ska uppnå förändringen och hur vi ska veta om vi faktiskt lyckats. Fattigdomen hos olika målgrupper och lokalsamhällen har gemensamma drag, men drabbar människor på olika sätt – och vissa mer än andra. Fattigdom har många dimensioner. I Afghanistan handlar det naturligtvis om begränsad tillgång till odlingsbar mark och vatten, svårtillgängliga områden, och långvariga konflikter. Men det handlar i lika stor utsträckning om marginalisering och maktlöshet – att människor och grupper både saknar rättigheter och hindras från att använda sina förmågor och egna resurser. För att bryta den situationen behöver SAK använda en mängd metoder inom många sektorer.

I bred bemärkelse arbetar SAK med framför allt tre medel:

KAPACITETSUTVECKLING: stöd till byråd med mobilisering och organisering samt utbildning och stöd till lokala organisationer och myndigheter.

GRUNDLÄGGANDE SAMHÄLLSSERVICE: hälsovård och skola kommer att vara en absolut nödvändig del av SAKs arbete under en överskådlig framtid, framför allt på provins- och distriktsnivå. Detta eftersom den afghanska staten ännu inte kan leva upp till sina skyldigheter. Utöver att hälsovård och utbildning är mänskliga rättigheter, så skapar SAKs konsekventa arbete trovärdighet och ger en plattform för andra insatser, till exempel att utveckla den lokala kapaciteten, stärka civilsamhället och inkludera utsatta grupper.

PÅVERKANSARBETE: för att uppnå förändring genom målgruppernas inflytande och för att få ett fortsatt stöd för utvecklingsbistånd. Påverkansarbete används i hög grad också av lokala partners, till exempel byorganisationer och civilsamhällesorganisationer.

Av erfarenhet vet vi att förändring måste komma från det afghanska samhället och att införande ovanifrån eller från externa aktörer inte resulterar i långsiktigt hållbar förändring. Våra målgrupper vet vad de vill. SAKs anställda, medlemmar och finansörer kan bidra till att de kan uppnå det. Det kommer inte att ske snabbt eller i jämn takt. Det sker över lång tid, i generationer, men barn som lär sig läsa och skriva, är friska, har sina föräldrar i livet och kan påverka sitt eget liv – det är de som kommer att genomföra förändringen. ●

Effektrapport integrerad i SAKs årsrapport

SAK STRÄVAR EFTER ATT rapportera med så god kvalitet som möjligt. Som medlem i Giva Sverige publicerar vi årligen en så kallad effektrapport. Från och med i år har vi valt att integrera effektrapporten i denna årsrapport. Ambitionen är att effektrapporten, och därmed årsrapporten, bland annat ska vara sammanhängande, begriplig, transparent, tillförlitlig, relevant och jämförbar. Om du har frågor eller synpunkter på hur vi redovisar eller beskriver vårt arbete – hör gärna av dig.

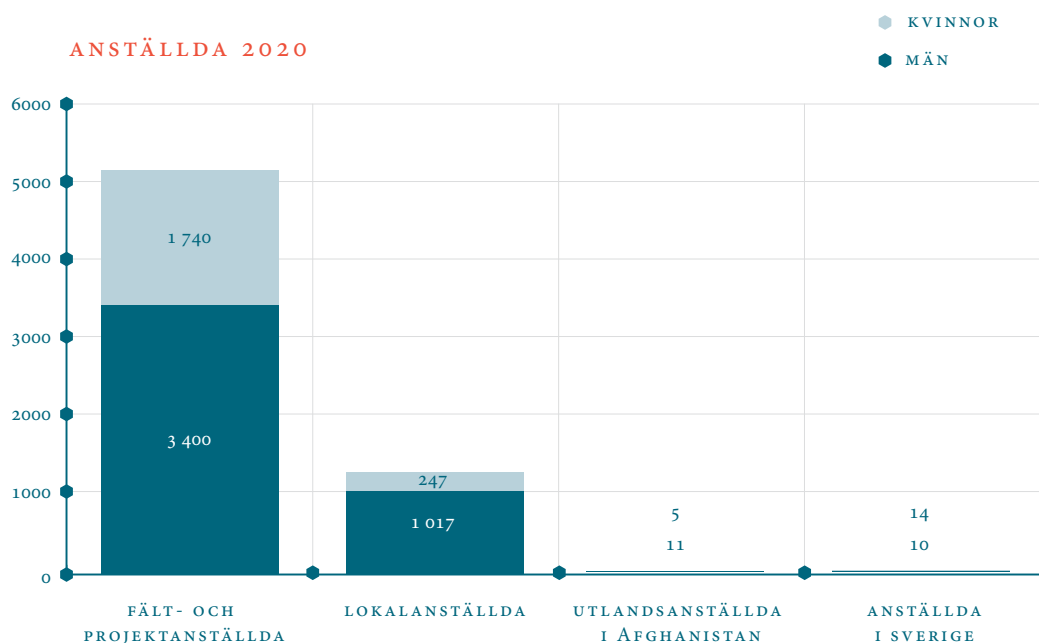
Denna årsrapport / effektrapport avser verksamhetsåret 2020 och i den kan du bland annat hitta information om:

- Föreningen som ideell förening i förvaltningsberättelsen 55 – 61
- Verksamhetskostnaderna under 2020 på sidorna 74 – 75
- Verksamhetsområden och geografisk täckning på sidorna 6 – 7
- Målgrupper, deras situation och prioriteringar på sidorna 8 – 10
- SAKs resurser på sidorna 12 – 13
- SAKs praktiska insatser på sidorna 20 – 47
- Effekterna vi vill åstadkomma på längre sikt på sidorna 55 – 57
- Hur vi mäter och definierar vad vi presterar på sidorna 57 – 60

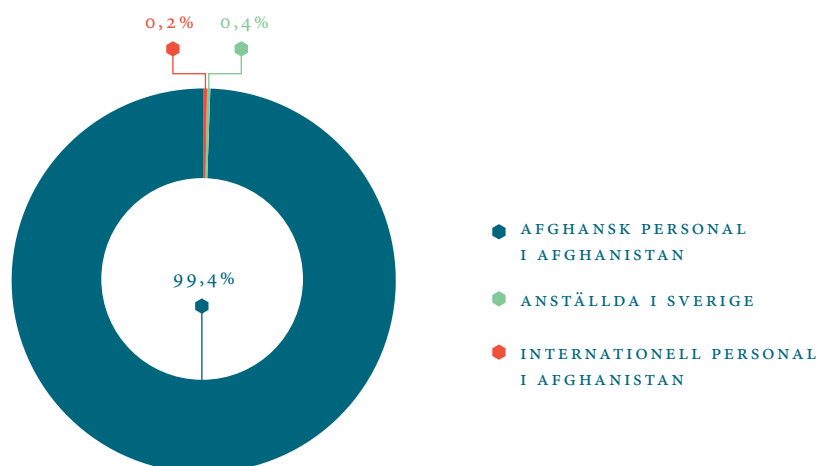
Resurser

SAK hade under året 2946 medlemmar i elva lokalföreningar i Sverige.

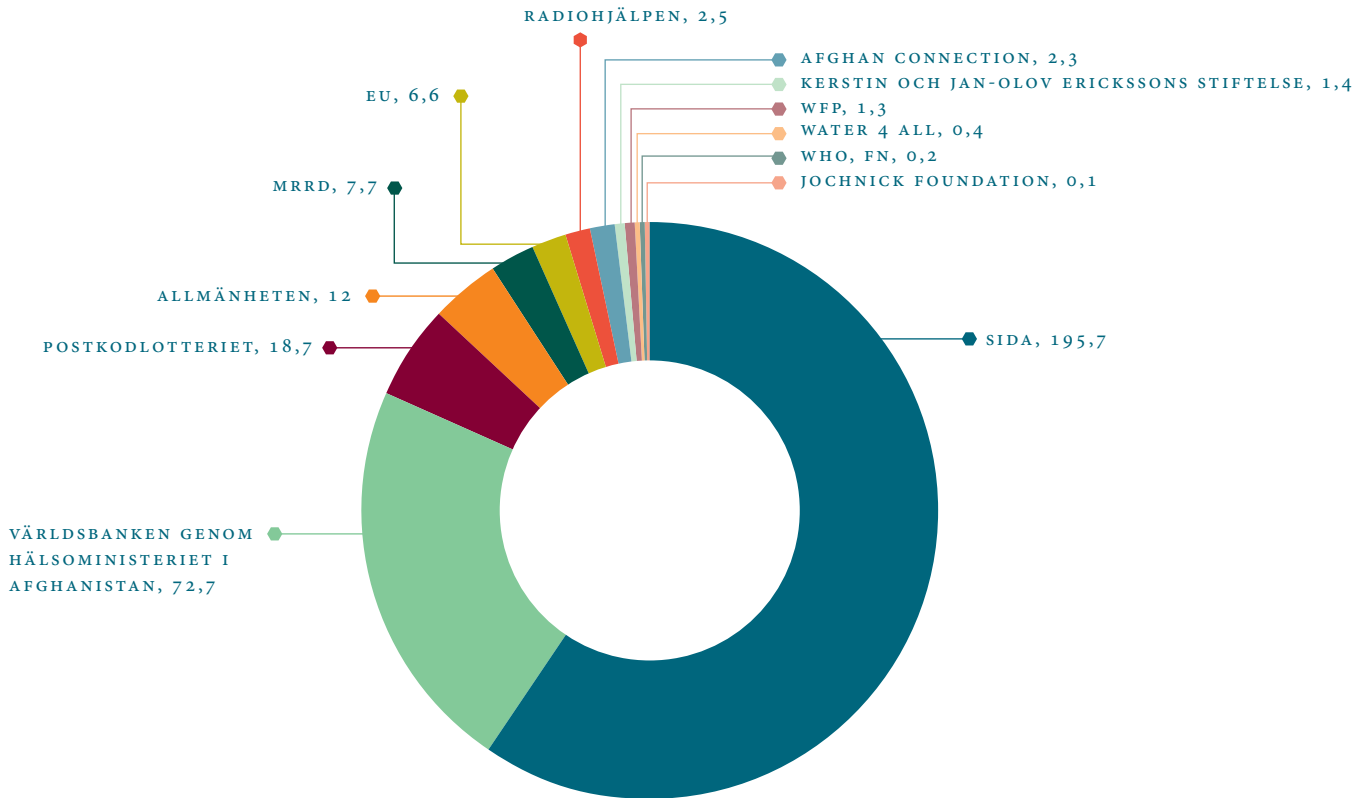
Antalet anställda under 2020 var 6 444, varav 24 i Sverige.

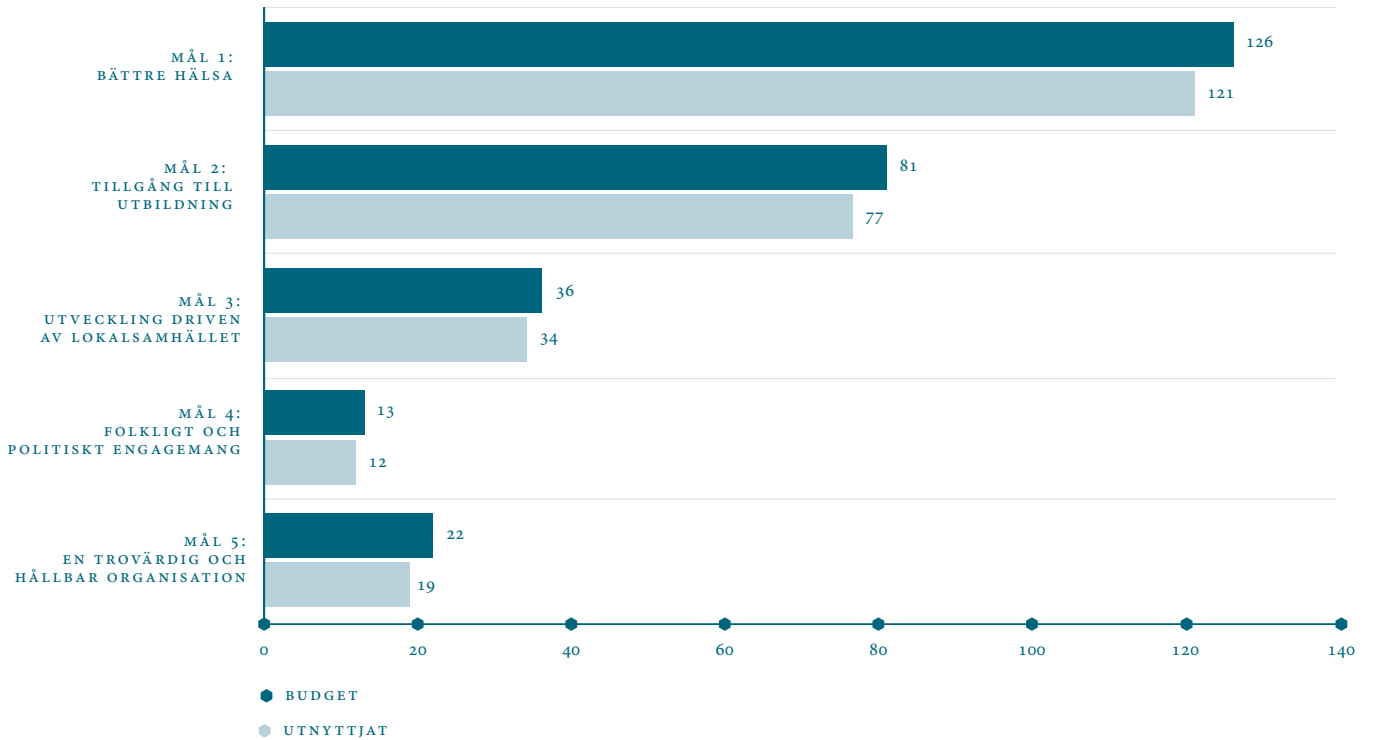
INTERNATIONELLA RESPEKTIVE AFGHANSKA ANSTÄLLDA

FINANSIÄRER 2020, I MILJONER KRONOR

RESURSANVÄNDNING EFTER MÅL 2020 (MILJ KR)

Afghanistan 2020

Andelen som i Afghanistan lever i intern flykt motsvarar att **1,1 – 1,4 miljoner svenskar** skulle leva i flykt i Sverige.

FÖR DEN AFGHANSKA BEFOLKNINGEN dominerades året av tre övergripande omständigheter: den fortsatta politiska och militära konflikten, utbrottet av covid-19, samt den svåra humanitära situation som rådde redan i utgångsläget. De tre faktorerna har påverkat och förstärkt varandra. Sammantaget har situationen för miljoner människor förvärrats, idag och under överskådlig framtid.

Akut humanitär situation för fler

FN uppskattar att andelen som i Afghanistan lever under den nationella fattigdomsgränsen, motsvarande 26,6 USD per person och månad, under året ökade från 54,5 procent till hela 72 procent² av befolkningen. Bakom denna närmast katastrofala ökning ligger naturligtvis de omedelbara följderna av de internationella och nationella restriktionerna för att dämpa spridningen av covid-19. Men den demografiska utvecklingen, med en stor andel unga utan arbete, i kombination med konflikten, förvärrar också situationen.

Hunger och undernäring ökade, både avseende grad och antalet drabbade. Antalet människor i ”akut och svår matosäkerhet” ökade enligt FN från 13 till 16,9 miljoner³. Av landets beräknade 7 miljoner barn under 5 år uppskattas att nästan hälften, 3,1 miljoner, kommer vara akut undernärda 2021. Situationen medför att än fler tvingas till överlevnadsstrategier som i längden är negativa, till exempel tidiga giftermål, tiggeri, att ta barn ur skolan, försäljning av tillgångar och boskap, skuldsättning eller att avstå från hälsovård.

Även om ständiga rapporter om konflikt och humanitär kris ger en mörk bild så är det viktigt att se den positiva utveckling som skett inom många områden. Enligt uppskattningar ökade antalet barn i skola från 1 miljon 2002 till 8,5 miljoner 2019⁴. Andelen med tillgång till primärhälsovård har också ökat väsentligt. Utan dessa insatser skulle hela lokalsamhällen idag vara ännu mycket mer

sårbara. Men stora grupper drabbas hårt när utbildnings- och hälsosystemen redan i utgångsläget saknar resurser, och därtill ansträngs till det yttersta som i vissa fall direkta måltavlor i kriget.

Covid-19 eller restriktionerna – vilket slog hårdast mot Afghanistan?

Ett av de första länderna med omfattande spridning av covid-19 var grannlandet Iran. Gränsen mellan länderna är hårt trafikerad och en stor del av Afghanistans handel går via Iran. Afghanistan stängde gränser och skolor tidigt samt genomförde informationskampanjer för att hejda smittan.

I augusti uppskattade hälsoministern Jawad Osmani, baserat på begränsad testning av antikroppar, ändå att cirka 30 procent av befolkningen haft smittan. Så sent som i oktober talade dock officiella uppgifter om endast 39 000 bekräftade fall i hela landet, cirka 0,1 procent av populationen, varav 1 470 hade avlidit.

Hälsodata i Afghanistan är notoriskt opålitliga, och officiellt låga siffror beror sannolikt på att mycket få kunde testas, och att nästan inga sjuka kunde få intensivvård. Mindre än en fjärdedel av de testade var kvinnor. Vissa faktorer kan tala för låg dödlighet, till exempel den demografiska kurvan i landet. Andelen invånare över 65 år uppskattas till endast drygt 2 procent, en tiondel av andelen över 65 år i Sverige.

Faktorer som däremot sannolikt förvärrat situationen är den höga andelen som inte har tillgång till vård, graden av undernäring och de vanliga sjukdomarna i andningsorganen.

Det är inte osannolikt att åtgärderna mot spridningen av covid-19 i Afghanistan har varit dödligare än sjukdomen. Stängningarna av gränser, försärad handel och förvärrad fattigdom kräver liv. Likaså alla andra sjukdomar som inte behandlats i tid. I mars månad avbröts många vacci-

² <https://www.worldbank.org/en/results/2020/11/04/supporting-inclusive-growth-in-afghanistan>

³ UNOCHA Multi-year HRP revision 2021

⁴ <https://reliefweb.int/report/afghanistan/afghanistan-monthly-humanitarian-update-january-2020-reaching-children-education>

ISKP och talibanerna – mot en gemensam fiende?

Islamiska Staten i Khorasan-provinsen (ISKP) fortsatte under året att trängas undan från de mindre områden den kontrollerat i främst Kunar, Laghman och Nagarhar. På landsbygden har ISKP också ofta hamnat i strid med talibanerna.

Talibanernas agenda är att få ut internationella styrkor och att införa sitt styre i landet och de strävar, precis som regeringen, efter att kontrollera administration och rättsväsende. De vill inte ha konkurrens av ISKP:s globala agenda med mycket starka sektaristiska inslag. ISKP attackerar i hög utsträckning den shiamuslimska minoriteten i landet, med attentat mot bland annat moskéer och begravingar.

Trots detta råder viss diskussion om huruvida talibanerna och ISKP i praktiken är fiender eller operativt allierade mot staten. ISKP fortsatte under året att genomföra brutala attacker mot civila mål som skolor och sjukhus. Den 12 maj attackerades en mödravårdsklinik i Kabul, vilket ledde till att 20 människor dödades och 24 skadades. Ingen tog på sig ansvaret. USA pekade ut ISKP medan den afghanska regeringen hävdade att talibaner genomfört attacken. I oktober attackerade självmordsbombare en skola i Kabul med 24 döda till följd. ISKP är tveklöst en farlig aktör som inte är involverad i några samtal och som har förmåga att hota en fredsprocess.

- › nationsinsatser mot polio för att undvika smittspridning, vilket ledde till en tydlig ökning av antalet fall bara månader senare. Antibiotikaresistensen väntas öka till följd av ytterligare ökad överanvändning under pandemin.

Ekonomi – bakslag efter ansträngningar

Den tidigare militära närvaron genererade konsumtion, efterfrågan och även investeringar. Det sedan 2014 gradvisa uttåget av internationell militär har tvingat staten att öka beskattningen samt förbättra planering och förvaltning. Vid sidan av internationellt stöd, som utgör hälften av statens intäkter, kommer den största delen från tullar och företagsbeskattning. Pandemin kom som ett svårt bakslag och påverkade konsumtion, export och privata överföringar av pengar från afghaner i exil. Stängningen av gränser under våren fick allvarliga konsekvenser för jordbrukare som inte fick avsättning för sin skörd. Produktionen av opium väntas öka till följd av nedstängningarna. Opium är råvaran till heroin och kan lagras, är lätt att transportera och kan alltid hitta köpare.

Även om skörden av spannmål blev relativt god, vilket har avgörande betydelse i ett samhälle som präglas av självhushåll, så drabbades exportföretag och staten vars intäkter minskade snabbt. Ekonomien uppskattades under året krympa med 5-7 procent och skatteintäkterna minska med 15-20 procent. Den politiska situationen, både inom landet och i den nära regionen, påverkade samtidigt framtidstron och därmed investeringsviljan negativt.

Med en utsatt befolkning har den afghanska staten stora skyldigheter att leva upp till. Minskande resurser gör det dock svårt för den att upprätthålla ens den begränsade service som finns. Till exempel var staten tvungen att omfördela resurser från långsiktigt prioriterade utvecklingsinsatser till att bekämpa krisen orsakad av covid-19.

Få bedömare tror att den internationella finansieringen kommer att ligga kvar på samma nivå i längden. Färre länder är militärt och politiskt engagerade, och pandemin leder till en global ekonomisk inbromsning. Om finansiering av den afghanska staten minskar tvingas den sannolikt i motsvarande grad dra ner på både antalet tjänster och service – vilket kommer undergräva de framsteg som gjorts och underminera det redan låga förtroendet för staten.

Den närmaste framtiden blir en svår utmaning, både för befolkningen som har rätt till utbildning, vård och infrastruktur, och för staten som måste leverera för att behålla något av sin legitimitet gentemot medborgarna. Krisen spelar talibanerna i händerna.

Ett år av förhandlingar

Två politiska skeenden 2019 påverkade särskilt utvecklingen 2020; det afghanska presidentvalet i september och förhandlingarna i Doha mellan talibanerna och USA. Från valet i september 2019 och till långt efter att resultatet presenterades i februari 2020 rådde en hård politisk ton mellan president Ashraf Ghani och hans tidigare regeringspartner Abdullah Abdullah. Den senare vägrade att erkänna sin förlust vilket ledde till en offentlig maktkamp och två parallella presidentinstallationer i mars. Inte förrän i maj nåddes en uppgörelse – inte olik efterspelet till valet 2014.

Abdullah Abdullah lämnade sin roll som regeringens Chief Executive Officer, som var en ad hoc-lösning efter valet 2014, för att i stället utses till ordförande för Högsta rådet för nationell försoning. Uppgörelsen innebar att han också fick utse halva regeringen och utnämna ett stort antal guvernörer. Detta förbättrade sannolikt inte befolkningsmajoritetens förtroende för demokratins processer, men traditionen av uppgörelser mellan representanter för olika maktsfärer är lång och bekant i landet.

Vid årsskiftet 2019-20 beräknades sammanlagt nästan 4,2 miljoner människor befinna sig i **intern flykt** på grund av konflikt och naturkatastrofer.

Under 2020 tvingades ytterligare minst 380 000 människor i intern flykt, 860 000 människor som levte i flykt eller varit i Iran för att arbeta återvände till Afghanistan. Från Pakistan återvände 7900 och från Turkiet deporterades 6000. Ett litet antal återvände eller deporterades från Europa.

(UNOCHA Snapshot of population movements, Jan 21, 2021)

Afghanistan rankas som nummer **169 av 189 länder och områden** i 2020 års Human Development Index, en placering bättre än 2019, men fortfarande efter alla andra i Syd- och Centralasien.

Fattigdom har flera dimensioner och kan definieras på många sätt. Att framhålla en summa ger ett mycket begränsat perspektiv, men förklarar jämförelser.

Världsbankens globala gränsvärde 2020 för "extrem fattigdom" motsvarade 1,90 USD per person och dag.

FN publicerar i stället värden för den nationella fattigdomsgränsen. Värdet baseras på kostnaden för mat som ger 2 100 kalorier per person och dag, samt boende, kläder, utbildning och transport. I Afghanistan är detta värde för närvarande 2 062 Afs, eller motsvarande 26,6 USD, per person och månad. Det är detta, eller mindre än 1 USD per person och dag, som 72 procent av landets befolkning beräknas leva av.

Samtalen i Doha mellan USA och talibanerna hade ursprungligen fyra komponenter: att internationell trupp skulle lämna landet, att talibanerna inte skulle tillåta internationella terroristgrupper att verka i Afghanistan, vapenvila, samt att interna afghanska fredssamtal skulle komma till stånd. Den afghanska regeringen var inte med i samtalen men sattes under stark press från USA att godta avgörande delar av avtalet, vilket mer banade väg för USA att avsluta sitt längsta krig någonsin än för fred i Afghanistan. Talibanerna tolkade sannolikt situationen som att om de bara var konsekventa så skulle USA lämna landet, oavsett om fred uppnåts eller inte.

Under ett års förhandling drog USA gradvis tillbaka sina krav på vapenvila och hänvisade i stället till en reduktion av våldet under första kvartalet, sannolikt en taktisk reträtt av talibanerna som möjliggjorde för USA att bortse från sina övriga krav.

Ett avtal ingicks i Doha den 29 februari 2020 och USA lovade att dra tillbaka sina trupper senast 1 maj 2021. Talibanerna förband sig att inte attackera internationell trupp och större befolkningscentra, vilket gav dem fritt fram att attackera regeringsstyrkor. Vapenvilan fick därmed vänta, men en uppgörelse om fångutväxling nåddes. Kritiken mot avtalet kretsade kring att USA därmed sålt ut den afghanska regeringen.

Behovet var nu akut att få till stånd nästa skede av förhandlingar, samtidigt som det vid denna tid blev allt tydligare att utbrottet av covid-19 skulle dominera resten av året. I praktiken innebar Abdullah Abdullahs nya roll att ansvara för att förbereda interna fredssamtal i Afghanistan, bland annat igenom intensiv diplomati med grannländerna. Långdragna "samtal om samtal" mellan talibanerna, regeringen och andra politiska aktörer inleddes under våren. Direkta möten inleddes den 12 september i Doha, Qatar, men då fortfarande bara om procedurfrågor och agenda.

Ju längre året gick desto mer pressad blev regeringen. Talibanerna, som bara slutit fred med USA, trappade upp sin krigföring mot den afghanska staten när de inte längre behövde föra ett krig mot två motståndare. Det var också starten på en upptrappning av hoten mot det civila samhället, kvinnors rättigheter och medier.

Talibanerna attackerade centralorter i flera distrikt samt ökade trycket på provinshuvudstäder. Huvudstaden Kabul har utsatts för färre så kallade "komplexa attacker", men i stället har antalet mindre attentat med magnetiska bomber, raketbeskjutningar med mera ökat.

Det förväntade beskedet från USA kom i november: antalet amerikanska trupper skulle ner till 2 500 i januari 2021, och till noll i maj 2021. Nato och övriga bidragande länder, vilka idag bistår med en majoritet av de cirka 10 000 internationella soldaterna i landet, uttryckte farhågor om att ett för snabbt tillbakadragande av trupper skulle leda till kollaps. Det väckte dock viss förvåning när representanter för USA:s militär i december meddelade att de skulle behålla två stora baser och flera satellitbaser, men utan att precisera hur länge. Beskedet ledde till krav från talibanerna på USA att leva upp till avtalet om tillbakadra-

gande, liksom till motkrav på talibanerna att reducera våldet. USA:s nyvalde president Joe Biden deklarerade tidigt att administrationen skulle se över avtalet som ingåtts av hans föregångare.

Hur mycket kommer offras?

Förhandlingar och tillbakadragande av amerikansk trupp fick konsekvenser. Allt färre litade på att staten och konstitutionen skulle överleva som den sett ut sedan 2002. Breda lager i samhället är också med fog rädda för vad utvecklingen kommer att innebära för det offentliga livet, för mänskliga rättigheter och för kvinnor specifikt.

Efter USA:s uttåg blir talibanerna den starkaste aktören i landet, med det är inte självklart hur långt deras ambitioner sträcker sig. Sedan de störtades 2001 har agendan varit konstant; att få ut internationell trupp, tvinga bort den väststödda regeringen, och avskaffa konstitutionen till förmån för en grundad i deras tolkning av islam. Även om retoriken ändrats något, möjligen av taktiska skäl, så har deras praktik alltid inneburit kraftigt begränsade rättigheter för folket och i synnerhet för kvinnorna.

Talibanrörelsen är inte homogen. I gerillakriget har den inte behövt ta ansvar för andra än sina egna. Om rörelsen däremot kommer i formell maktställning, kanske genom en maktdelning, behöver den kompromissa med andra parter vilket skulle öka sannolikheten för intern splittring i fraktioner. Inför en fredsuppgörelse är risken därför stor att talibanernas symbolfrågor får verkligt genomslag som ett sätt att hålla ihop rörelsen.

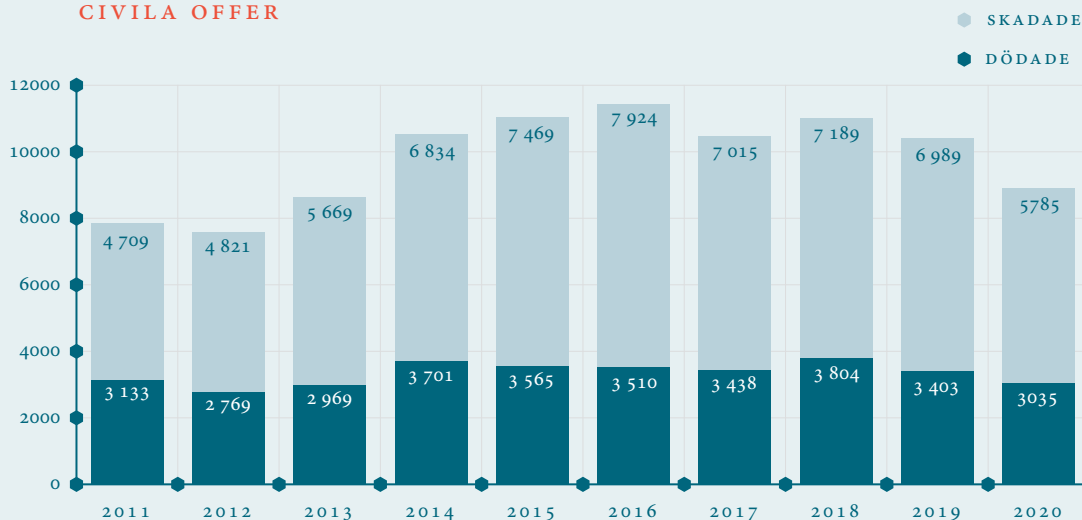
Häri ligger också betydelsen av representation vid förhandlingarna. Vad kommer de som förhandlar vara beredda att offra för att nå en uppgörelse om maktdelning? Vilken vikt kommer fästas vid demokratiska principer, kvinnors rätt till skolgång eller det civila samhällets möjligheter? Sannolikt kommer grupper som inte är med vid förhandlingsbordet att förlora mest.

Civilsamhället pressat

Även om det civila samhället i viss mån förbättrat sin samordning och kunnat påverka till exempel lagstiftning och politik runt sin egen sektors förutsättningar, så är den ändå under stor press. Pandemin påverkade möjligheten att organisera och genomföra aktiviteter. En stor risk är den civila sektorns fullständiga beroende av biståndsmedel. Om det internationella stödet minskar framöver får det stora konsekvenser.

Ett allvarligt hot var det lagförslag som lades fram under året om att "reglera och öka kontrollen av och transparensen i organisationers aktiviteter". Lagen skulle tydligt begränsa föreningsfriheten och innebära att alla organisationer måste godkännas av staten för att alls kunna bildas och verka. Lagförslaget justerades i senare skede men är bara ett av flera tecken på att staten försöker ta ett hårdare grepp om civilsamhället, framför allt i städerna. Den afghanska regeringen strävar efter att en större andel internationell finansiering ska gå via statens budget och mindre genom civilsamhället. Inför en eventuell uppgörelse med talibanerna är ett bakbundet civilsamhälle en

CIVILA OFFER

Kvinnor utgjorde 13 procent och barn 30 procent av alla civila offer under året.

Dramatiska nyheter riskerar att skymma ett väsentligt faktum; att antalet dödade civila sett till hela året var det lägsta sedan 2013. Det förklaras till stor del av båda sidors reducering av våldet under första kvartalet, när USA och talibanerna befann sig i slutskedet av förhandlingarna om en amerikansk exit. Talibanerna begränsade sina markoffensiver och USA upphörde i princip med luftangrepp vilket sparade många liv.

Efter avtalet, under våren, ökade talibanerna sin krigföring och än mer när officiella samtal med regeringen inleddes i september. I november 2020 dödades fler civila än samma månad något år sedan UNAMA började mäta systematiskt 2009.

”Även mot bakgrund av den blodiga avslutningen på året så visade vårens relativa återhållsamhet att konflikten inte är utom kontroll – de krigförande parterna är inte maktlösa, de kan minska våldet och deras politiska vilja är avgörande.” Ur UNAMA:s Afghanistan Annual Report on Protection of Civilians in Armed Conflict.

Våldet ökade kraftigt mot demokrati- och rättighetsaktivister, statstjänstemän, journalister, civilsamhället, och kvinnor med officiell position och inflytande. Enligt UNAMA begicks 1 248 riktade mord och attentat mot civila, en ökning med 45 procent från året innan. Den afghanska staten och USA har vid flera tillfällen pekat ut talibanerna, som dock förnekar ansvar för dessa riktade attacker mot civila. I praktiken finns många tänkbara ansvariga: Islamiska Staten (ISKP), grupper löst knutna till talibanerna eller till och med motståndare till talibanerna med intresse av att sabotera fredsförhandlingarna.

Antalet civila offer underrapporteras sannolikt i konflikten. UNAMA inkluderar fall där det finns minst tre olika och oberoende källor.

Källa: Afghanistan Annual Report on Protection of Civilians in Armed Conflict: 2020 UNAMA

Statistik – ungefärlig eller felaktig

Statistiska uppgifter om Afghanistan är i bästa fall ungefärliga. Uppgifterna om befolkningsstorlek varierar mellan 30 och 40 miljoner, men de flesta uppskattningar är extrapoleringar från en bristfälligt folkräkning år 1978. Andra undersökningar där befolkningen är en variabel såsom utbildning, hälsa eller andra sociala faktorer, drabbas av samma eller ännu större felmarginaler.

I förarbetet till SAKs strategiska plan 2022-25 har samråd och diskussioner hållits med ett stort antal representanter för SAKs målgrupper. Lokala byråer, lärarförbund, sparföreningar, föreningar för människor med funktionsnedsättning och andra grupper har bidragit med sina erfarenheter och redogjort för sina prioriteringar. Ett tydligt besked är att **våldet måste upphöra**, ett slut på kriget är helt centralt. Men grupperna uttrycker lika tydligt det **inte får ske till priset av rättigheterna** som har vunnits de senaste två decennierna.

› påtaglig risk eftersom civilsamhället är den aktör som har det tydligaste uppdraget att driva frågor om demokrati och försvara mänskliga rättigheter.

Vad gör det internationella samfundet, grannar och regionala stormakter?

Det internationella samfundet inser behovet av fortsatt stöd till Afghanistan, men frågan är om det kommer att kunna realiseras. Den internationella givarkonferensen i Genève uttryckte unisont stöd till fredsprocessen och till fortsatt finansiellt stöd. Få vill riskera de framsteg som gjorts under lång tid.

Den svenska regeringen upprepade sitt åtagande från 2012 om stöd fram till 2024 med sammanlagt upp till 8,5 miljarder kronor över en tioårsperiod som började 2015. Men Sverige och omvärlden ställer också hårda villkor. Bland annat att fredsprocessen fortsätter, inkluderar och representerar hela samhället, och helst leder till omedelbart och permanent eldupphör. Vidare krävs upprätthållen demokratisk utveckling, full respekt för mänskliga rättigheter och att de också omfattar kvinnor och minoriteter, korruptionsbekämpning, frihet för det civila samhället och media att verka, med mera. För den afghanska regeringen kommer villkoren att bli svåra att leva upp till vid en eventuell maktindelning med talibanerna. Omvärldens krav är helt oförenliga med talibanernas agenda. Talibanerna vet också att den internationella finansieringen, som under överskådlig framtid är absolut nödvändig för vilken ledning som än styr landet, riskeras så fort talibanerna genomför sin agenda.

De regionala stormakterna Iran och Pakistan fortsätter tillsammans med andra närliggande stater att ha ett avgörande inflytande över utvecklingen. Efter att Abdullah Abdullah utnämns till ordförande för Högsta rådet för nationell försoning påbörjade han förutom interna samtal också en intensiv resediplomati. Syftet var att få omgivande länder att låta en afghansk fredsprocess ha sin gång, helst med aktivt stöd.

Också talibanerna har odlat sina relationer under året. Deras administrativa bas finns sedan länge i Pakistan med

en politisk och diplomatisk närvaro i Doha, Qatar, men under 2020 reste delegationer från talibanerna till Iran, Pakistan, de centralasiatiska länderna och till Ryssland. Talibanerna är nu i en starkare position än någonsin under perioden sedan deras regim kullkastades 2001. Om eller när talibanerna kommer i maktställning så kommer de att behöva allierade i och finansiering från regionen.

Även om alla grannar säger sig välkomna fred så har de komplicerade relationer till varandra och har historiskt i hög grad använt Afghanistan som arena där politik blivit konflikt. Inga aktörer i regionen utom möjligen Indien antas vilja ha USA kvar i Afghanistan, eftersom det är en amerikansk plattform nära dem själva. Men ingen har heller något att vinna på att talibanerna tar över makten, eller ännu värre ett fullskaligt inbördeskrig.

En faktor som talar för någon form av fredlig uppgörelse är att samtliga grannar har avgörande ekonomiska intressen knutna till de stora regionala transport- och infrastrukturprojekt som håller på att genomföras eller är under planering av framför allt Kina.

Sverige och Afghanistan

Bilden av Afghanistan och afghaner i Sverige är kanske inte så nyanserad som den förtjänar. Det är en utmaning för SAK att bredda och fördjupa den bilden för att säkra ett långsiktigt hållbart stöd för det afghanska folkets rättigheter.

Biståndsviljan i Sverige är fortsatt stark. Samtidigt visade det sig i en undersökning gjord av Sifo att en betydligt större andel människor i Sverige kan tänka sig att bidra till återuppbyggnad och fattigdomsbekämpning i ett icke namngivet land än den andel som kan tänka sig att bidra till samma saker i Afghanistan. Varför viljan att bidra till utveckling är så mycket mindre när det gäller Afghanistan än andra länder går inte att säga med säkerhet.

Sverige förnyade sitt åtagande vid givarkonferensen. Samtidigt har regeringen ännu inte antagit en ny strategi för Afghanistan, utan i stället för andra gången förlängt den tidigare strategin från 2014. Kontinuitet är bra, men samtidigt skulle en ny långsiktig strategi skapa tydligare förutsättningar för ett långsiktigt utvecklingsarbete. ●

Förändringar i kontexten påverkar SAK

Förändringar i kontexten påverkar SAKs förutsättningar, både i stunden och avseende risker på sikt.

Covid-19: SAK måste anpassa och skala upp de insatser som kunde bidra till att dämpa spridningen av covid-19. Som en stor aktör måste SAK se till att hindra spridning i skolor, förbereda hälsovården och ställa om till mer informationsspridning, med mera. Men också med kort varsel genomföra nya insatser i fler geografiska områden. Pandemin har orsakat problem genom stoppade resor, men har också varit utmanande för alla som arbetat hemifrån både i Sverige, i Afghanistan och från andra länder.

Ekonomi: Den globala inbromsningen, med stark framtidsoro och politisk turbulens också i många rika länder, innebär sämre utsikter till internationell finansiering av utvecklingsarbete. Krympande ekonomi minskar givarländernas resurser, och osäkerhet om utrymmet framöver ökar deras försiktighet.

Nationalism: Den politiska debatten gick mot en mer negativ eller kortsiktig syn på utvecklingsarbete redan tidigare. Nationella behov sätts framför fattigdomsbekämpning, rättigheter och utveckling i andra länder, en trend som stärkts av pandemin. Ett exempel är den svenska Jämlikhetskommissionens slutsatser om hur ojämlikhet i Sverige ska motverkas; nämligen genom insatser finansierade bland annat av en minskning av utländskt bistånd med 30 procent.

Avtal mellan USA och talibanerna: Uppgåelsen med USA i februari innebar att talibanerna därefter kunde koncentrera sig på den afghanska staten, men också på att motarbeta rättigheter och det civila samhället. Hoten mot hälsovård och utbildning för flickor och kvinnor har ökat. De påverkar SAK bland annat genom att främst kvalificerade kvinnliga lärare och hälsoarbetare i provinserna blir mindre villiga att arbeta utanför relativt säkra centralorter, vilket underminerar utbildning och hälsovård på landsbygden – SAKs huvudsakliga målområde. Att USA i princip helt upphörde med sina luftangrepp efter februari innebar dock att riskerna i vardagen för anställda och målgrupper minskade något. Maktförhållandena i dessa områden blev tydligare och SAKs och andra organisationers arbete förenklades i vissa avseenden.

Krav från talibanerna: Talibanerna har under året alltmer krävt att ses som en legitim part och som den faktiska administrationen i geografiska områden under deras kontroll. De har koordinerat och strategiskt tvingat till exempel internationella organisationer att kommunicera via deras representationskontor i Doha. Detta tvingar SAK att anpassa sin kommunikation och komplettera den dominerande kontakten, den genom lokalsamhället, med direkta kontakter på central nivå. Detta i enlighet med vad civilsamhället och FN enats om som nödvändigt. De flesta bedömare är eniga om att talibanerna har kommit väsentligt närmare målet om fullständig eller delad maktställning. Om det inträffar kommer SAK att ställas inför krav som kommer att vara mycket svåra att uppfylla utan att bryta mot fundamentala värderingar – det kan till exempel handla om vilka kvinnor som kan få utbildning och hur länge.

Krav från staten: Den afghanska staten försöker ta ett allt tydligare grepp om civilsamhället, inklusive internationella humanitära aktörer. Det yttrar sig i mer administration och fler formella krav på insatserna, vilket dränerar SAK och andra aktörer på resurser och försenar insatser.

Avseende effekter i Sverige, se avsnittet "SO4"

Mål 1: Bättre och rättvis hälsa

Förbättrad hälsa och minskad undernäring bland SAKs målgrupper.

Afghanistan i korthet	SAKs mål: Bättre hälsa och näring	Under 2020
<ul style="list-style-type: none"> • Totalt 638 kvinnor dör per 100 000 födslar. Motsvarande siffra i Sverige är 4 kvinnor. • Cirka 47 barn dör per 1000 levande födda. I Sverige är siffran 2 barn. • Den 31 december 2020 hade Afghanistan 52 330 bekräftade fall av covid-19. Det är en tredjedel av de få som testats. • Cirka 2,5 miljoner vuxna i Afghanistan lever med funktionsnedsättning.	<ul style="list-style-type: none"> • Förbättrad tillgång till och utnyttjande av kvalitativ hälsovård. • Bättre kunskap om hur man förebygger sjukdomar. • Att lokala organisationer och yrkesföreningar ska bli bättre på att kräva och påverka för effektiv hälsovård. • Att myndigheter ska bli bättre på att tillhandahålla hållbar, effektiv och inkluderande hälsovård.	<ul style="list-style-type: none"> • SAK registrerade mer än 1,7 miljoner patientbesök i Wardak-provinsen (varav 943 000 kvinnor). • SAK utbildade och rekryterade fler barnmorskor och sjuksköterskor och byggde om mottagningar för ökad tillgänglighet. • I Wardak genomgick nästan 23 000 barn under ett år vaccinationsbehandling via SAK mot kikhosta, stelkramp, difteri och hepatit B. • Under 2020 tillhandahöll SAK tekniska hjälpmedel som proteser, kryckor och rullstolar till nära 15 700 personer med funktionsnedsättning.

TROTS DE FRAMSTEG SOM gjorts sedan 2002 är vårdssituationen i Afghanistan fortfarande långt ifrån vad människor har rätt till. Avgörande orsaker är fattigdom, konflikt och diskriminering som ger en orättvis fördelning av resurser. Kvinnor, personer utan tillgångar och människor på landsbygden är särskilt utsatta.

Covid-19 har förvärrat ett redan utsatt läge. Att möta pandemin har ändrat förutsättningar och krävt stora insatser på många håll. Resurser har omfördelats för att hantera den akuta situationen och åtgärder för att minska spridningen har medfört stora svårigheter på andra områden.

På många håll i landet råder brist på rent vatten. Undernäring och vattenburna sjukdomar påverkar miljoner människor. Undernäring har sedan länge varit en central folkhälsofråga. Så många som fem och en halv miljon människor lever med en akut osäker tillgång till mat, näst högst i världen. Nästan vartannat barn under fem år riskerar akut undernäring under det kommande året.

Det fortgående våldet, för sen diagnostik och behandling av sjukdom, samt medfödda skador bidrar till fler

funktionsnedsättningar och därmed ökat behov av fysioterapi och olika typer av ortopediska hjälpmedel.

Vad gör SAK för att förändra detta?

Hälsovård på provinsnivå tillhandahålls av organisationer. SAK ansvarar för hälsovården för alla medborgare i provinsen Wardak. Störst fokus ligger på insatser riktade till kvinnor, barn och människor med funktionsnedsättning, i första hand på landsbygden. I Wardak tillhandahåller SAK både primärvård och specialist- och akutsjukvård genom nästan 80 vårdcentraler, mottagningar och sjukhus. Under året behandlades fler än 13 000 barn för undernäring.

SAK utbildar och vidareutbildar kontinuerligt barnmorskor, sjuksköterskor, fysioterapeuter och annan hälsopersonal. Pandemin har bromsat utbildningsverksamheten under 2020 men den har dock fortsatt. Rehabilitering samt tillgång till hälsovård för personer med funktionsnedsättningar fortsätter vara en viktig insats.

SAKs arbete med att införa och testa så kallad Smart Paper Technology har fått direkt bäring på vårdinsatserna då det utvidgats till fler vaccinationscenter och därmed >

“Jag visade alla att jag kan”

Fatima (i förgrunden) tillsammans med en lagkamrat vid en basketmatch.

FATIMA ÄR LYCKLIG FÖR att hon och hennes lagkamrater lyckades besegra motståndarlaget och vinna mästerskapet. Hon är medlem i ett rullstolsbasketlag.

Sjuttonåriga Fatima Mohammadi bor i området Choghdkak i Mazar-e-Sharif. För tio år sen kom hon till SAKs ortopediska verkstad. Fatima har en funktionsnedsättning och kan inte gå utan hjälpmedel.

Hon säger: “Jag minns inte de första dagarna av mitt besök i den ortopediska verkstaden. Jag var bara sju år. Men nu är det här stället välbekant för mig. Och nu känner jag alla här och kan enkelt byta ut mina hjälpmedel. Förut, när jag bodde i Kabul, brukade vi köpa hjälpmedel från Pakistan och vi hade svårt att betala. Nu är jag glad att alltihop är gratis för mig.”

Fatima har ryggmärgsbräck, ett medfött tillstånd som innebär att ryggraden och membranen runt ryggmärgen inte slutit sig som de ska under utvecklingen tidigt i graviditeten. Ryggmärgsbräck tros bero på en kombination av genetiska faktorer och miljö.

Eftersom hon är en stark person slutade hon aldrig gå i skolan. Hon tillägger: “Jag går i tionde klass nu, men när jag började på skolan blev jag kallad nedsättande saker, till och med av mina lärare. Men jag stod emot och nu är de svåra tiderna över. Jag är säker på att jag kommer gå färdigt skolan och fortsätta med högre utbildning. I framtiden vill jag bli läkare och visa alla att jag kan, och att ingenting kan stoppa mig.”

Assadullah Saboor har jobbat som tekniker i den ortopediska verkstaden i 20 år. Han hjälper Fatima när hon kommer för att få hjälp. Han säger: “Hon är en modig och hårt arbetande flicka. Hon har aldrig blivit besviken när hon kommit för att få hjälp med det hon behöver i form av fysioterapi och hjälpmedel. Hon blir starkare för varje dag och hon är en av de gladaste patienter jag någonsin sett.” ●

FOTO OCH TEXT: BASHIR AHMAD FAYAZ

I samarbete med den svenska stiftelsen Shifo och med finansiering från Postkodlotteriet har SAK utvidgat Smart Paper Technology-projektet till ytterligare 33 vaccinationskliniker under 2020. Projektet bidrar till att stärka hälsovårdssystemet genom att förbättra kvaliteten på data från vaccinationsprogram. Det finns indikationer på att SPT bidragit till minskning av tid lagd på registrering vid hälsokliniker, en ökning av tid lagd på att stärka kunskapen om vaccination, en lägre avhopsfrekvens från vaccinationsprogrammen samt en förbättrad tillgång till tillförlitlig data för beslutsfattare både lokalt och nationellt.

- › förbättrat dokumentationen. Vaccinationer är tillsammans med hälsoutbildningar för målgrupperna väsentliga för att begränsa förekomsten av sjukdomar.

Utveckling 2020

Pandemi och konflikt i Afghanistan har under 2020 utgjort stora hinder för SAKs verksamhet på hälsovårdsområdet. Anpassningar har fått göras och en del målsättningar har inte kunnat nås under året samtidigt som helt nya insatser har gjorts, i synnerhet kring covid-19.

Attackerna mot hälsovårdsinrättningar blev under året fler vilket lett till att vissa tvingats stänga tillfälligt. Sämler säkerhet har bidragit till bristen på utbildad hälsovårdspersonal. Färre kvinnor vill arbeta i osäkra områden, vilket särskilt påverkar kvinnor och flickor eftersom kvinnlig vårdpersonal ofta är en förutsättning för att de ska få tillgång till vård.

Att säga något om generella förändringar i folkhälsan är mycket svårt. Den senaste stora folkhälsoundersökningen gjordes 2018. Många trender har visat sig vara positiva från att utvecklingsbiståndet tog fart 2002: Mödradödligheten har minskat, barnadödligheten har gått ner, antalet vaccineringar har mestadels gått upp och antalet förlorningar som skett med hjälp av utbildad personal har stigit drastiskt⁵. Men behovet av bättre hälsovård är fortfarande skriande, framförallt för särskilt utsatta grupper.

SAK strävar vidare med att stärka kapaciteten i hälsovårdsverksamheten. Både tillgängligheten till och utnyttjandet av hälsovård förbättrades i provinsen Wardak där SAK ansvarar för sjukvård under Sehatmandi-projektet. Sehatmandi kontrakteras ut av hälsoministeriet och finansieras av en mängd givare, bland andra Sverige, via Världsbanken. I ytterligare 13 provinser bidrar SAK med rehabilitering som fysioterapi och ortopediska hjälpmedel till människor med funktionsnedsättning.

Tillsammans med det afghanska hälsoministeriet har SAK deltagit i kampen mot spridningen av covid-19. Med akutinsatser har SAK motarbetat covid-19 i provinserna Wardak, Panjshir, Parwan och Kapisa genom covid-19-isoleringsverksamhet vid 4 sjukhus och team för snabbinsatser. I de tre senare provinserna har SAK inte det övergripande ansvaret, men pandemin fick hälsoministeriet att

be SAK att ta ansvar för insatserna mot covid-19 i dessa provinser där SAK inte arbetat på länge.

SAKs insatser görs alltid i samråd med målgrupperna. Det är en förutsättning för att verksamheten ska svara mot lokalsamhällets behov och överleva långsiktigt. Lokala hälsoråd, eller shuras, samlar representanter för lokalsamhällen till att leda och samordna hälsovårdsarbetet lokalt. SAK stöttar i organiseringen och tillhandahåller utbildning för hälsoråden. Under covid-19-krisen har omsättningen på hälsoråd varit stor, men trots det har andelen av SAKs hälsovårdsinrättningar som har ett fungerande hälsoråd stigit från 44 procent 2019 till 51 procent 2020. SAK utbildade råd om till exempel hälsovårdssystemet, könsbaserat våld och uppföljning och utvärdering. Antalet utbildningar blev dock färre än planerat, på grund av pandemin.

Hälsoråden är helt avgörande för att främja förebyggande hälsovård. Det är ett långsiktigt och långsamt arbete, men exempelvis förändringar i hygien är viktiga för att begränsa antalet sjukdomsfall. Observationer av SAKs anställda i fältarbetet tyder på att medvetenheten om vikten av hygien har ökat bland studenter och människor i skolverksamhet. Ett intressant sådant exempel är att mer än 4 000 elever, lärare och föräldrar i över elva provinser deltog på den internationella handtvättardagen den 5 oktober 2020.

I Wardak steg utnyttjandet av sjukvården – i sig ett viktigt mål – under året från 2,5 besök per person och år till drygt 2,6 besök. Ökningen har skett trots begränsningar i resande. Det totala antalet patientkontakter i Wardak var nästan 1,75 miljoner, en ökning med sex procent från föregående år.

Vaccinationsprogrammet mot kikhosta, stelkramp, difteri och hepatit B för barn mellan noll och elva månader nådde färre än planerat, knappt 23 000 jämfört med målet på 34 000, framförallt på grund av ett stopp för uppsökande verksamhet och tillfälliga stängningar av hälsovårdsinrättningar.

Tillgänglig vård

Den stora merparten av afghaner lever på landsbygden. Tillgång till vård är inte en självklarhet. Allra hårdast drabbar det kvinnor som sällan tillåts behandlas av manlig personal. Bristen på utbildade kvinnor är en nyckelfråga. Både för att kunna etablera nya hälsovårdsinrättningar när

⁵<https://www.kit.nl/wp-content/uploads/2019/07/AHS-2018-report-FINAL-15-4-2019.pdf>

I Parwan vårdas covid-patienter av SAKs personal.

- › så är möjligt, men också för att göra de hälsovårdsinrättningar som finns tillgängliga för alla.

I Wardak når SAK 90 procent av befolkningen genom nästan 80 vårdinrättningar, från provinssjukhus till lokala vårdcentraler. En av de viktigaste insatser SAK gör för att öka hälsovårdens tillgänglighet är att utbilda barnmorskor och sjuksköterskor. Den afghanska mödradödligheten är hög i en internationell jämförelse, 638 per 100 000 födslar⁶ jämfört med Sveriges 4 per 100 000. Under året byggdes två nya mödravårdscentraler i Wardak.

På grund av covid-19 har delar av SAKs vårdutbildningar stoppats eller genomförts på alternativa och mer tidskrävande sätt. Inga barnmorskor har examinerats av SAK under 2020, men en ny årskull med 25 studenter har antagits, varav en är särskilt inriktad mot nomader. En årskull sjuksköterskor examinerades under 2020, men inga nya kunde antas. En inledande utbildning kunde dock hållas för 186 lokala hälsovårdsarbetare som ska bemanna hälsoposter i par (en man och en kvinna) i byarna.

Stöd och rehabilitering till människor med funktionsnedsättning

Rehabilitering, fysioterapi och tekniska hjälpmedel tillhandahålls av SAK i 13 provinser. Det behövs, eftersom cirka två och en halv miljoner människor i Afghanistan uppskattas leva med svåra funktionsnedsättningar.

SAK utbildar kontinuerligt fysioterapeuter. Under 2020 fullföljde 47 studenter första året på en treårig diplomut-

bildning till fysioterapeut. Under året utbildades 166 personer i fysisk rehabilitering och arbete med psykisk ohälsa.

SAKs fysioterapeuter nådde under året nästan 18 000 patienter med funktionsnedsättningar, vilket är cirka 10 procent färre än året innan. Minskningen är främst en följd av pandemin. Tekniska hjälpmedel som rullstolar, kryckor och proteser tillhandahölls till nära 15 700 personer. Tio mottagningar utrustades med fysioterapeutiska instrument.

Utmaningar

Tillgången till vård är fortfarande otillräcklig, i synnerhet för kvinnor. Det beror bland annat på att kvinnor ofta inte får resa själva och på brist på utbildad hälsovårdspersonal. Mer kvinnlig vårdpersonal är en utmaning som kräver långsiktigt arbete. Bristen beror delvis på att alltför få flickor gått ut grundskolan och de därför inte kan utbilda sig till barnmorskor eller sjuksköterskor. Långa avstånd gör det svårt för SAKs målgrupper på landsbygden att ta sig till sjukvårdsinrättningar när de behöver.

Hälsovårdens kapacitet behöver stärkas, för att kunna möta en kris som den med covid-19. De lokala hälsoråden är centrala i det arbetet och för att säkra vårdtillgången långsiktigt. Det är en utmaning att säkra kvinnors deltagande i hälsorådens arbete och beslutsfattande.

För att effektivt kunna arbeta med en humanitär kris som covid-19 i framtiden är en utmaning för SAK att skapa en permanent krisledningsberedskap och aktivt delta i forum för krisberedskap. ●

Covid-19

Den 31 december 2020 visade data från folkhälsoministeriet att endast 165 628 människor då hade testats, med 51 526 bekräftade fall, av en befolkning på uppskattade 36 miljoner. Mörkertalen bör alltså vara mycket höga.

Den socioekonomiska effekten av pandemin ser ut att bli mycket svår, med stigande arbetslöshet och osäker tillgång till mat vilket riskerar att ytterligare förvärra den undernäring som redan förekom. Andra nödvändiga hälsoinsatser blev också lidande under året, till exempel vaccination mot polio och andra allvarliga sjukdomar.

⁶ <https://data.worldbank.org/indicator/SH.STA.MMRT?locations=AF>

Vård i siffror

	TOTALT	VARAV KVINNOR
Vårdpersonal	995	424
Hälsovårdskliniker	77	-
Provinsjukhus	1	-
Distriktsjukhus	2	-
Patientbesök	1 745 784	943 375
Covid-19 isoleringssjukhus	4	-

Utbildning av barnmorskor och sjuksköterskor	ANTAL ELEVER
Barnmorskor, avgångsklass	0
Barnmorskor, påbörjade	25
Sjuksköterskor, avgångsklass	24

Fysioterapi	TOTALT	VARAV KVINNOR
Fysioterapeuter, första året av tre	47	20
Patienter som fått fysioterapi	17 919	7 564
Fysioterapikliniker som mottagit fysioterapiutrustning	10	-

Några av SAKs insatser för förbättrad hälsa under 2020

Under 2020 har det registrerats över

1 700 000

vårdbesök vid SAKs hälsoverksamhet i Wardak.
Av dessa var 55 % kvinnor.

I Wardak genomgick nästan

23 000

barn under ett år vaccinations-
behandling via SAK mot **kikhosta**,
stelkramp, **difteri** och **hepatit B**.

I provinsen Wardak
driver SAK

80

VÅRD-CENTRALER,
MOTTAGNINGAR OCH
SJUKHUS

Under 2020 försåg SAK nästan

15 700

personer med funktionsnedsättning med tekniska hjälpmedel
som PROTESER, KRYCKOR och RULLSTOLAR.

17 919

patienter fick
FYSIOTERAPI
under 2020.

Mål 2: Tillgång till utbildning

Förbättrat lärande för alla barn i de områden där SAK verkar.

Afghanistan i korthet	SAKs mål	Under 2020
<ul style="list-style-type: none"> • Cirka 3,7 miljoner barn uppskattas fortfarande inte gå i skola. • 60 procent av de som inte går i skola är flickor. • Bara 5% av barn med funktionsnedsättning har tillgång till skola idag.	<ul style="list-style-type: none"> • Bättre tillgång till lärande och en mer inkluderande lärandemiljö för alla barn. • Stärkt undervisning med förbättrad kvalitet. • Att myndigheter blir bättre på att tillhandahålla hållbar, inkluderande och effektiv utbildning.	<ul style="list-style-type: none"> • SAK tillhandahöll utbildning i olika former i 73 distrikt i 14 provinser i Afghanistan. • SAK tillhandahöll utbildning till nästan 104 000 elever, varav 55% var flickor. • Fler än 4 200 barn gick under året i SAKs förberedande utbildning för barn med funktionsnedsättning.

Utbildning i Afghanistan

Det afghanska utbildningsväsendet fortsätter att utvecklas men behöver möta enorma behov. Mer än 3,5 miljoner flickor går i skolan. Samtidigt går 3,7 miljoner barn i Afghanistan inte i skolan. Av dem är 60 procent flickor. Av barn med funktionsnedsättning är det få som går i skolan.

Skälen till att så många barn inte går i skolan är flera men tillgänglighet är en viktig orsak. De flesta bor på landsbygden, ofta med stora avstånd till närmaste skola. Särskilt barn med funktionsnedsättning drabbas hårt av detta, men också av bristen på anpassade lokaler och av fördomar och okunskap kring funktionsnedsättningar.

Bristen på kvinnliga lärare samt sociala normer och föreställningar påverkar flickors möjligheter till skolgång negativt. Om flickor förväntas gifta sig tidigt och föräldrarna inte uppfattar att utbildningen ger något blir det svårare för flickor att få gå i skolan. För fattiga familjer på landsbygden är det på kort sikt ofta en uppoffring att låta barnen gå i skola i stället för att arbeta i hemmet och bidra till försörjningen. Att utbildningen håller hög kvalitet blir därför än viktigare för att övertyga föräldrarna om nyttan med den.

Samrådsprocessen kring utformning av den nya läroplanen har fortskridit under 2020, med SAKs deltagande under utbildningsministeriets ledning. Parallellt har utbildningsministeriet antagit en policy för att få fler barn att gå i skolan. SAK har drivit flera frågor gentemot ministeriet: Att ministeriet måste arbeta för att göra utbildning inkluderande och tillgänglig för alla barn, inklusive de barn som har en funktionsnedsättning, samt att ministeriet måste arbeta för att leva upp till deklARATIONEN om säkra skolor så att alla parter fredar skolor från våld.

Under 2020 har SAKs utbildningsverksamhet ställts inför hinder som ett försämrat säkerhetsläge, bortföranden och attacker både på marken och från luften som lett till dödsfall och förstörelse av byggnader.

Särskilt svårt har SAKs skolor haft det i områden som upplevt utdragen konflikt mellan regeringsstyrkor och väpnade oppositionsgrupper. Trots svårigheterna accepteras SAK på grund av neutralitet i konflikten och på grund av långvarigt samarbete med lokalsamhällen.

Under pandemins första våg stängde regeringen skolorna från mars till en bit in i september för att förhindra >

Hon får skjuts till lärarhögskolan varje dag

20-ÅRIGA FARZANA STUDERAR VID lärarhögskolan i Farkhar, Afghanistan. Något som för inte så länge sedan hade varit otänkbart. Det hade fortfarande varit omöjligt om inte 15-årige lillebrodern Abdul Majid skjutsade henne till lärarhögskolan varje dag.

Varje dag står Abdul Majid utanför sin systers lärarhögskola i Farkhar med sin motorcykel. Han väntar på Farzana som snart ska komma ut och få skjuts hem. Utan den motorcykeln hade Farzana inte kunnat studera till lärare. Familjen bor en timme med bil bort från skolan, i byn Nahre Ab, som ligger i en dal i Farkhardistriktet i Takharprovinsen i nordöstra Afghanistan, och det är alldeles för långt att gå. Motorcykeln har de köpt själva men de får stöd genom SAK för att ha råd med bensin.

Två timmar för förändring – varje dag

Abdul Majid lägger ungefär två timmar varje dag på att hämta och lämna Farzana. Han är 15 år och går i nionde klass. På grund av körningen hinner han inte i tid till första lektionen. Han har gjort en överenskommelse med sin klassföreståndare att det är okej att han missar 30 minuter på morgonen, och det tycker han att det är värt.

– För att det ska ske en förändring måste man börja med sig själv och sin familj. Om min syster får utbildning kommer det att gynna hela byn och i slutändan hela landet, säger Abdul Majid.

Från lärarhögskolan till lärarjobbet

På väg hem är det bråttom. Farzana måste hinna i tid till sitt extrajobb. Vid sidan av sin lärarutbildning undervisar hon också på SAKs skola i byn där hon och Abdul Majid bor.

SAK har tidigare rapporterat i tidningen Afghanistan-Nytt om Farzana, när hon den gången bröt mot traditionerna och som ensam tjej valde att fortsätta gå i skolan. Nästa gång Afghanistan-Nytt träffade henne arbetade hon som den enda kvinnliga läraren i byn.

Viktigt att Farzana undervisar flickor

Trots att hon nu är upptagen med sin egen utbildning fortsätter Farzana att utbilda unga flickor i sin by. Något som är möjligt eftersom Farzanas föräldrar har sagt att hon inte behöver ta lika stort ansvar hemma som hennes jämnåriga tjejkompisar. Hennes mamma tycker att det är viktigare att Farzana fortsätter traditionen att undervisa flickor.

Farzana anser att hon gör framsteg i att motverka felaktiga attityder mot flickors utbildning och hon är stolt över att vara anställd som lärare på skolan. Vilket redan har gett resultat. I dag hoppar nästan inga flickor av skolan när de blir tonåringar utan gör som Farzana, väljer att gå klart. ●

TEXT OCH FOTO: ZANDRA BERGMAN

Utbildning i siffror

Barn som slutfört förberedande utbildning under året	173 flickor	288 pojkar	461 totalt
Barn som integrerats i vanlig utbildning under året	133 flickor	219 pojkar	352 totalt
Totalt antal elever i förberedande utbildning	1 183 flickor	1 930 pojkar	3 113 totalt

FÖRBEREDANDE UTBILDNING FÖR BARN MED FUNKTIONSNEDSÄTTNING

Utbildning alla barn	UPPNÅTT 2019		PLANERAT 2020		UPPNÅTT 2020	
	Totalt	Varav flickor	Totalt	Varav flickor	Totalt	Varav flickor
Elever	94 604	54 859 (58%)	92 700	55 440	103 662	57 014 (55%)
Antal klasser överlämnade för integrering i den afghanska statens utbildningsväsen	255	n/a	10	n/a	10	n/a

- › ytterligare smittspridning. SAK, och en del andra civilsamhällesorganisationer, gavs dock specialtillstånd från utbildningsministeriet att fortsätta arbeta med lokalsamhälls-baserad utbildning, eller byskolor. Detta gjordes genom att undervisningen bedrevs i mindre grupper med sex till åtta elever och ofta utomhus så att fysiskt avstånd blev möjligt.

SAK förändrar med särskilt fokus på flickor och barn med funktionsnedsättning

I 14 provinser bedriver SAK bland annat byskolor, klasser för nomadiserande folkgrupper och förberedande utbildning för barn med funktionsnedsättning.

Genom arbetet med byskolor har SAK trots alla hinder 2020 lyckats med att öka antalet elever från drygt 94 000 år 2019 till nästan 104 000 under 2020. Av dessa var cirka 55 procent flickor vilket är en ökning i antal, men en minskning i andel jämfört med 58 procent förra året. Det beror på en oväntat stor mängd nyinskrivna elever.

Flickor och barn med funktionsnedsättning tillhör SAKs särskilt prioriterade målgrupper, just för att de är bland de mest utsatta. Sociala normer hindrar flickors deltagande i utbildning, och okunskapen om barn med funktionsnedsättningars förmåga att lära är stor.

Det är värt att notera att attityderna till utbildning, i synnerhet flickors, tydligt har börjat skifta. Motståndet finns där, men allt fler prioriterar nu att deras barn utbildas. Förändringen beror delvis på till exempel SAKs opinionsbildning också i avsides belägna byar för alla barns rätt till utbildning. Men sannolikt också på att allt fler yngre föräldrar nu själva har gått i skolan och vet att det är viktigt. Som

ett resultat går fler barn i skolan nu i exempelvis provinserna Nangarhar och Samangan. I distriktet Gooshta och Chaparhar i Nangarhar-provinsen har lokalsamhällen gått ut starkt till stöd för och med bidrag till utbyggnad av skolbyggnader, vilket lett till ökad tillgänglighet till utbildning för deras barn. Flera skolor leds nu också av kvinnliga huvudlärare.

SAK bedriver som enda organisation i landet utbildning i syfte att förbereda barn med funktionsnedsättning för att gå i den allmänna skolan. Under 2020 fullföljde 352 barn (133 flickor och 219 pojkar) med funktionsnedsättning den förberedande utbildningen och kunde börja i allmän skola. Det är en liten minskning av antalet från föregående år, vilket troligen till största delen beror på att covid-19 och ett försämrat säkerhetsläge gjort den allmänna skolan mindre tillgänglig under året.

Även under pandemin har SAK arbetat med att göra utbildning mer tillgänglig och inkluderande. Skolbyggnader har anpassats för tillgänglighet, 892 lärare vidareutbildades under året och stöd att fortsätta sin utbildning har getts till unga flickor.

Framsteg och utveckling

Forskningsprojektet Education Equity and Quality in Afghanistan and Pakistan, i samarbete mellan SAK, Norska Afghanistankommittén och University of Washington i St Louis, har fortsatt. Det har inneburit flera förbättringar i 21 byskolor i provinserna Ghazni och Takhar. En del av de förbättringar som införts på lokalsamhällets förslag är tillgång till dricksvatten, biblioteksböcker och skolmateriel till skolorna och fler kvinnliga lärare.

Covid-säker byskoleklass för flickor.

- › Trots svårigheter ökade antalet elever i skolorna under året. SAK etablerade dessutom 167 nya klasser i byskolor, varav 17 i byskolor som flyttar med nomader. Vissa projekt har dock behövt skjutas upp. Ett pilotprojekt med lärarcirkel för vidareutbildning påbörjades, material togs fram och cirkelledare utbildades. På grund av covid-19 flyttades projektstarten till 2021.

Ett resurscenter som ska kunna bistå med läromedel på braille (blindskrift) började etableras i Kabul under 2020. Braille-skrivare och annan utrustning finns redan på plats och ytterligare material kommer tillföras under 2021.

För att säkra kvalitén på lärarutbildare stödjer SAK det viktiga Teacher Educators Master Programme (TEMP), masterprogrammet för lärarutbildare. Under 2020 har 40 lärarutbildare (varav 15 kvinnor) fått sina masterexamina i pedagogik och didaktik. Av kvinnliga lärarutbildare har nu 31 procent en masterexamen, vilket kan jämföras med 19 procent under 2019.

Grunden för SAKs arbete är att det ska ske i samråd och samarbete med lokalsamhället. De byskolor SAK startar och stödjer är ofta kopplade till ett skoloråd (eller shura) bestående av föräldrar eller andra människor utsedda av lokalsamhället. Skoloråden var helt avgörande för möjligheten att hålla skolor öppna under covid-19-restriktionerna.

Både skoloråd och valda lärarråd fick under året utbildning men också tekniskt och ekonomiskt stöd. Lärarrådets nationella samorganisation fick också för första gången ekonomiskt stöd av SAK i syfte att hjälpa dem att nå ut till fler provinser.

Utmaningar och lärdomar

SAKs samarbete med byråd, skoloråd och lokalsamhället i övrigt är oerhört viktigt för tillgången till en inkluderande utbildning för alla barn. Idag är drygt 500 byskolor, eller 67 procent, knutna till ett fungerande skoloråd.

En stor och viktig utmaning är att stärka skoloråden. Dessa är avgörande för skolornas långsiktiga hållbarhet, för att de säkrar inkluderande utbildning och för att hålla ner frånvaron. Skoloråden riskerar att påverkas och i vissa fall sluta fungera på grund av pandemin. Dels på grund av stängningar av skolor som gör att engagemanget minskar, och dels på grund av pandemins sociala och ekonomiska följder: om föräldrar inte anser sig ha råd att skicka barnen till skolan utan måste låta dem arbeta i stället.

Fler kvinnor behöver inkluderas i skolorådets arbete, liksom människor med funktionsnedsättning. Det är en verklig utmaning för SAK att åstadkomma bättre representation i skoloråden genom långsiktig information och opinionsarbete. Risken är stor att behov och rättigheter hos de människor som inte är representerade i råden inte kommer att tillgodoses i samma utsträckning som andras.

För att ytterligare öka genomslagskraften för utbildningsverksamhet är samarbete med utbildningsministeriet viktigt. SAK vill och kan bidra till att stärka ministeriets kapacitet, men det är en förändring som tar mycket tid och påverkas av resursbrist, kompetensbrist och politisk utveckling.

En erfarenhet av covid-19 är att både SAK och landets utbildningssektor behöver förbättra sin beredskap att säkra kontinuitet i utbildningen under krissituationer. ●

Några av SAKs insatser för utbildning under 2020

Nästan

104 000

ELEVER I SAKS SKOLOR

varav 55 % var flickor.

10

KLASSER

överlämnade för integrering i den afghanska statens utbildningsväsen

461

BARN

har slutfört förberedande utbildning

4 200

BARN

gick under året i SAKs förberedande utbildning för barn med funktionsnedsättning.

Mål 3: Lokalt driven utveckling

Människor på landsbygden ska vara en del av sin egen och den lokala samhällsutvecklingen och styret, vilket förbättrar försörjningsmöjligheter och skapar trygghet i svåra situationer.

Afghanistan i korthet	SAKs mål	Under 2020
<ul style="list-style-type: none"> • Över 70 procent av befolkningen lever på landsbygden och är beroende av jordbruk och boskapsskötsel, med få alternativa inkomstkällor. • Jordbrukssektorn står för en fjärdedel av Afghanistans BNP, och är samtidigt sårbar för yttre faktorer som torka och pandemirestriktioner. • Myndigheter kan inte svara upp mot individens och hela samhällens behov och rättigheter.	<ul style="list-style-type: none"> • Stärkta och fler inkomstkällor bland målgrupperna. • Stärkt förmåga hos lokala organisationer att verka för utveckling som drivs av byarna själva. • Bättre förmåga hos lokala myndigheter att svara mot målgruppernas behov och rättigheter.	<ul style="list-style-type: none"> • Under året tillhandahöll SAK yrkesutbildning till 228 personer. 161 av dessa fann anställning under 2020. • Under året har SAK stöttat bildandet av 12 helt nya producentgrupper. • Med SAKs stöd har över 100 utvecklingsråd lyckats implementera lokala utvecklingsprojekt under året. • Över tusen byar i fem provinser fick stöd av SAK i arbetet med lokalt självstyre. Över 1,3 miljoner människor deltog i arbetet.

⁷<https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/34092>

⁸<https://www.humanitarianresponse.info/en/operations/afghanistan/document/afghanistan-humanitarian-needs-and-planned-response-2021>

⁹<https://reliefweb.int/report/afghanistan/whole-afghanistan-multi-sector-needs-assessment-round-ii-assessment-report-july>

Landsbygdens försörjning – bakgrunden

Merparten av Afghanistans befolkning bor på landsbygden. Det är också där flest fattiga eller ekonomiskt sårbara hushåll finns. Covid-19 har kraftigt försämrat inkomstmöjligheterna inom service- och industrisektorerna. Afghanistans BNP väntas minska som en följd av nedstängningar inom landet och stängda gränser i pandemins kölvatten. Jordbruket som helhet verkar dock ha klarat sig väl på grund av en god veteskörd.

Jordbruket är den traditionella motorn i Afghanistans ekonomi. För närvarande står det för en dryg fjärdedel av BNP, sysselsätter 43 procent av arbetskraften och genererar inkomst för mer än hälften av landsbygdsbefolkningen. Covid-19 slog inte direkt mot jordbruket, men reserestriktioner påverkade marknaden och har orsakat hinder och förseningar av sådd, gödning, foder, veterinärtjänster och annat.

Fattigdomen i Afghanistan har fortsatt att öka trots den ekonomiska utvecklingen åren före covid-19. Pandemin har förvärrat fattigdomen och ökat sårbarheten, som redan var stor på grund av den utdragna konflikten och återkommande naturkatastrofer. Inkomsterna väntas

fortsätta minska drastiskt det närmaste året enligt Världsbankens prognoser⁷.

Den för fattiga hushåll redan osäkra födotillgången har blivit allt mer osäker i takt med att inkomsterna minskat och matpriserna stigit under pandemin. Matbristen är nu i nivå med perioden 2018-2019 då en förödande torka gjorde tillgången till mat osäker⁸.

Antalet hushåll som befinner sig i kris är mycket stort och andelen hushåll som säljer av tillgångar viktiga för framtida inkomster tros ha stigit⁹, vilket gör hushållens motståndskraft mot ekonomisk kris svagare.

Vad gör SAK för att förändra?

SAK har länge arbetat tillsammans med lokalsamhällen på landsbygden för utveckling och stärkta möjligheter till försörjning för de mest utsatta. Utgångspunkten är att mänskliga rättigheter ska gälla alla och att ledningen och ägandet av den ekonomiska och sociala utvecklingen ska ligga i byarnas egna händer.

Genom den afghanska statens modell för lokal utveckling "Citizen's Charter" (CCNPP) har SAK under 2020 >

Hon försörjer 15 efter SAKs yrkesträning

ALINA AZIMI ÄR 25 år och hon leder en producentgrupp i byn Larchan i distriktet Aybak i Samangan. Hennes arbete bidrar inte bara till försörjning av hennes egen familj utan också till att flera andra kvinnor i byn kan arbeta.

Hon och de 52 andra kvinnorna som gick på SAKs yrkesutbildning lärde sig att driva skönhetsalong, sy väskor, baka kakor och producera tvål.

Utbildning syftar till jobb för kvinnor

SAK genomför yrkesutbildning för kvinnor som lever i byar och avlägsna områden. Det huvudsakliga syftet med utbildningen är att skapa jobbtillfällen för kvinnorna i deras hembyar.

– Jag ansvarar för en familj med 15 personer. Min pappa är för gammal för att arbeta. Jag försörjer min familj med broderi. Åtta kvinnor arbetar med mig här. Fyra av dem tog examen från yrkesträning förra året, berättar Alina Azimi.

– Jag tjänar mellan 15 000 och 20 000 afghani (1 740–2 320 kronor) i månaden. Jag kunde låta min pappa resa på pilgrimsfärd till Mecka med pengarna som jag tjänar här.

Att arbeta i byn som kvinna är inte lätt och det finns alltid utmaningar, säger hon.

Utmaningarna består av brist på arbetstillfällen och flera kulturella problem, som att män inte låter sina kvinnliga familjemedlemmar arbeta och tjäna egna pengar.

Stöd från mamma

Alinas mamma Zahra stödjer sin dotter. Hon arbetar sedan snart tio år ideellt som biträdande ledare för det lokala utvecklingsrådet i byn.

– Jag erbjuder jobbtillfällen för kvinnor i byn. Jag har uppmuntrat min dotter för att hon i sin tur ska uppmuntra andra kvinnor att lära sig ett yrke. Jag har redan bett om ett lån från SAK och jag planerar att öppna en butik i provinnsstaden Aybak för att sälja våra produkter. Jag kommer att kräva att det är en kvinna som är föreståndare för butiken, berättar Zahra.

Produkterna som görs i byn består av olika typer av sömnad, som lakan och traditionella afghanska kläder. ●

TEXT OCH FOTO: BASHIR AHMAD FAYAZ

Prioritering av flickor, kvinnor och personer med funktionsnedsättning – men ändå alltid för få

SAK utgår från att alla människor har samma rättigheter. Vissa människor är dock systematiskt utestängda från sådant som annars anses vara för alla i samhället. Till exempel skola och hälsovård eller möjlighet att arbeta för sin försörjning. Därför har SAK gjort dessa till **de viktigaste målgrupperna inom insatser som görs för hela lokalsamhället**.

Praktiskt innebär detta att SAK lägger **avsevärda resurser** på att inkludera fler ur dessa grupper i sitt arbete. Trots prioriteringen nås långt ifrån tillräckligt många. Exempel på detta är rehabiliteringen av personer med funktionsnedsättning, där kvinnor är klart underrepresenterade bland patienterna, hur relativt få personer som nås av yrkesutbildningarna för människor med funktionsnedsättning, eller den bristande representationen av kvinnor i lokala utvecklingsråd.

Snedvridning kan ha många orsaker. Normer hindrar kvinnors deltagande i det offentliga livet, och okunskapen om barn med funktionsnedsättningar och deras förmåga att lära är stor. Det är en utmaning för SAK att tydligare argumentera för allas rätt, och att genom praktiskt arbete visa på allas möjligheter.

- › fortsatt stödja lokalsamhällen i genomförande av val till byrå samt i deras beslut om och genomförande av utvecklingsprojekt.

Byråd och utvecklingsråd är centrala samarbetspartners för SAK. Det är genom att stärka lokalsamhällets organisering och genom att utgå ifrån deras behov och prioriteringar som hållbar och jämlik förändring kan skapas. För att lokala myndigheter ska kunna fullgöra sina skyldigheter mot lokalsamhällena bidrar SAK med samordning och kapacitetsbyggande.

SAK driver också samarbetsprojekt med lokalsamhället till stöd för försörjnings- och kapacitetsutveckling vilket i första hand syftar till att göra inkomstkällorna på landsbygden mer stabila och fler till antalet, främst för kvinnor och människor med funktionsnedsättningar.

Framsteg och bidrag till utvecklingen 2020

SAKs insatser för att bidra till att stärka lokalt driven utveckling nådde på olika sätt över en miljon människor i tolv distrikt spridda över sex provinser under 2020. Det är fem procent mindre än 2019, vilket beror på pandemin och de hinder som uppstod när regeringen införde restriktioner för att hindra smittspridningen.

Under 2020 har programverksamheten fokuserat på att försöka säkra försörjningen för de ur SAKs målgrupper som lever i fattigdom, de som drabbats hårdast av covid-19 och dess konsekvenser. Det har gjorts genom att förbättra inkomstmöjligheter, utöka och diversifiera inkomstbringande verksamheter, expandera landsbygdsmarknader och stärka sociala skyddsnät i den mån de finns. Fler än 88 000 människor på landsbygden (varav drygt 46 700 kvinnor) ›

- › har under året fått stöd för att förbättra sin försörjning på olika sätt.

För att motverka kortsiktiga och negativa överlevnadsstrategier genomförde SAK en insats med nödleveranser av mat i samarbete med World Food Programme (WFP). Insatsen var ett undantag då SAK arbetar med långsiktigt utvecklingsarbete, och mycket sällan akuta humanitära insatser. WFP stod för nödenheter som kunde distribueras av SAK. Insatsen skedde i samband med en långsiktig insats för att återställa odlingsbar mark i provinsen Samangan. Det bidrog till att skydda försörjning, skapa gemensamma tillgångar och stödjade den sociala sammanhållningen i en svår situation.

Trots covid-19 har SAK under året kunnat göra framsteg genom att stödja drygt 900 utvecklingsråd och knappt 170 utvecklingskommittéer (bildade av grupper av utvecklingsråd för att samordna gemensamma projekt) i att driva inkluderande utveckling och förbättra lokalstyret på landsbygden. Med SAKs stöd har knappt 590 utvecklingsråd lyckats samla resurser från staten och andra utvecklingsorganisationer till lokala infrastrukturprojekt. Över 100 utvecklingsråd lyckades dessutom implementera lokala utvecklingsprojekt under 2020.

Det är tydligt att samarbetet mellan SAK och byorganisationer har stärkt de senares förmåga till kollektiv handling i kontakt med myndigheter och civilsamhällesaktörer. Bland annat har människor i lokalsamhällen fått ökade möjligheter att hitta information, delta i planering av lokal utveckling och fått stärkt förmåga att höja sina röster för förbättring av offentliga tjänster som hälsovård, utbildning, vattentillgång och fysisk infrastruktur. Även om kvinnors aktiva deltagande fortfarande är begränsat så har det börjat öka i en del lokalsamhällen.

För att stödja kvinnor, människor med funktionsnedsättningar och andra utsatta på landsbygden bidrar SAK till att starta sparlänekassor och producentgrupper och även med yrkesutbildningar.

Under 2020 fick drygt 400 människor med funktionsnedsättning tillgång till ett räntefritt lån och utbildning i småföretagande genom SAK. Av dem investerade drygt 200 i att starta nya småföretag, drygt 140 expanderade eller breddade en befintlig verksamhet. Det visade sig också i en studie av effekterna av den här typen av lån att låntagarnas inkomster ökat från motsvarande 323 kr eller 38 USD till 527 kr eller 62 USD. Detta har också bidragit starkt till att öka acceptansen för människor med funktionsnedsättning.

Nästan 70 nya sparlänekassor bildades och ännu fler sparlänekassor fick utbildning i lånevillkor, låneprocesser, affärsplaner och ansökningsförfaranden. Fler än 900 sparlänekassor som var minst ett år gamla fick under året stöd av SAK. Sparlänekassorna är viktiga för att tillhandahålla små lån för att finansiera en ny verksamhet eller expandera en befintlig verksamhet. Tillgången till kapital är helt avgörande för att stärka försörjningsmöjligheterna på landsbygden. Det visar sig också genom att nära 500 medlemmar i sparlänekassor har lyckats öka sina inkomster under 2020 efter att de fått lån.

Yrkesutbildningar är också viktiga för att säkra människors möjligheter till försörjning. Under 2020 har SAK fortsatt med yrkesutbildning, men på grund av covid-19 har omfattningen blivit mindre än planerat. Trots det har 115 personer med funktionsnedsättning avslutat en yrkesutbildning under 2020. Ytterligare drygt 360 människor på landsbygden har påbörjat en yrkesutbildning under året. Flera från yrkesutbildningarna hittade anställning under 2020, 45 män och 116 kvinnor, varav tre med funktionsnedsättning.

SAK stödjer nya producentgrupper kopplade till yrkesutbildningarna, det vill säga verksamheter som går ihop för att stärka varandra och lättare kunna hitta vägar till marknader. Under året bildades tolv sådana producentgrupper. Det är färre än planerat, vilket beror på att yrkesutbildningarna inte kunde genomföras fullt ut som avsett. Producentgrupper med totalt 428 medlemmar, varav 91 procent kvinnor, fick stöd att ytterligare stärka sin kapacitet att få ut sina produkter på marknaden.

I samarbetet med byorganisationer trycker SAK alltid på deltagande, transparens och ansvarsutkrävande för att stärka lokal samhällsstyrning och medborgares inflytande över beslut.

Utmaningar

Trots de insatser som gjorts under 2020 för att motverka negativa överlevnadsstrategier befinner sig många människor på landsbygden i en svår ekonomisk situation som dessutom förvärrats av covid-19 och dess följder. Särskilt utsatta är de som redan innan hade det svårt, det vill säga kvinnor och människor med funktionsnedsättning. Att stärka lokalsamhällesbaserade sociala skyddsgärder kan tjäna som en alternativ metod att skydda de mest utsatta mot konsekvenserna av torka, översvämning, covid-19 och andra krissituationer.

Under 2020 har SAK tillsammans med ACTED¹⁰ tagit fram två förslag till projekt för att ekonomiskt stärka kvinnor och landsbygdsutveckling. Tyvärr har inget av förslagen kunnat förverkligas. Behovet att stärka kvinnors ekonomiska ställning och utveckla landsbygden är dock fortfarande stort.

Den första fasen av Citizens' Charter är fullbordad. Arbetet har inte kunnat utvärderas på grund av covid-19. Under 2021 är en utvärdering planerad, och lärdomar ska föras vidare.

Citizens' Charter, som SAK genomför på uppdrag av den afghanska staten, har under året stått under särskilt tryck från talibanerna. En viktig aspekt av programmet är att öka statens förmåga att tillgodose människors rätt till grundläggande samhällsservice. Detta kan också öka statens legitimitet i befolkningens ögon. Talibanerna å sin sida försöker i viss utsträckning agera som en stat i de områden där de har störst kontroll, och har ofta försökt förhindra infrastrukturprojekt, och kanske framförallt kvinnors deltagande i beslutsfattande och andra demokrati- och inflytandeskapande aspekter av landsbygdsutveckling. De har också försökt beskatta projekt och till exempel transporter av material. SAK har i flera fall behövt avvakta och temporärt stoppa projekt till dess att lokal medling har kunnat genomföras. ●

~~~~~
¹⁰En fransk biståndsorganisation. Se <https://www.acted.org/en/about-us/>

Foto: Sayed Quadratullah Attaye

I Rustaq i provinsen Takhar har SAK tillsammans med lokalbefolkningen genom ett stort vattenledningsbygge säkrat tillgången till rent vatten till tretton byar.

Utveckling driven av lokalsamhället

Under året tillhandahöll SAK yrkesutbildning till

228

PERSONER,

161

av dessa fann anställning under 2020

115

PERSONER
med funktionsnedsättning har avslutat
en yrkesutbildning under 2020.

Fler än

88 000

PERSONER
på landsbygden har under året fått stöd för att
förbättra sin försörjning.

Mål 4: Folkligt och politiskt engagemang

Stärkt folkligt och politiskt engagemang för mänskliga rättigheter i Afghanistan

Sverige och Europa i korthet	SAKs mål	Under 2020
- Afghanistan uppmärksammas främst i samband med nyheter om flyktingar i Sverige eller väpnade konflikter i Afghanistan. Kunskapen om SAKs utvecklingsarbete är låg, vilket påverkar SAKs förmåga att öka engagemanget för mänskliga rättigheter i Afghanistan. - I Sverige och övriga EU har nationalistiska och invandrings- och flyktingnegativa strömningar fått en stärkt ställning och biståndsviljan försvagats. - Covid-19 och den ekonomiska osäkerhet som följt har påverkat viljan och möjligheten till engagemang negativt.	- Människor i Sverige och Europa är välinformerade och agerar till stöd för det afghanska folkets rättigheter. - Beslutsfattare och institutionella givare fattar beslut och agerar effektivt till stöd för SAKs målgruppers krav i Afghanistan.	- SAK hade 2946 medlemmar fördelade på 11 lokalföreningar. Dessa har genomfört aktiviteter digitalt och fysiskt riktade till tusentals människor. - SAK har arbetat för att underlätta och stärka medlemsengagemang. - SAKs målgrupper i Afghanistan har fått kompetensutveckling inom lokalt påverkansarbete.

Situationen 2020

Covid-19 och de begränsningar pandemin medfört har i hög grad påverkat påverkansarbete, kommunikationsarbete, insamling och medlemsrörelsens aktiviteter under 2020.

Begränsningar i rörelsefriheten, i Sverige och i Afghanistan, gjorde det svårare att producera material för kommunikation och påverkansarbete. Fysiska sammankomster som skulle ha erbjudit tillfällen till både nätverkande och medlemsvärvning samt kunnat generera medial uppmärksamhet fick ställas in. Internationella resor som skulle behövts för att stärka gränsöverskridande samarbete har inte heller varit möjliga att genomföra.

Den ekonomiska osäkerhet pandemin har inneburit för många har påverkat viljan och möjligheten att bidra till insamlingen negativt.

Digitaliseringen har pågått länge, men pandemin tvingade den till en ny nivå. Olika digitala lösningar ger många möjligheter för SAKs arbete med påverkan, kommunikation, insamling och stärkande av medlemsrörelsen. Under 2020 har vikten av att använda dessa möjligheter blivit tydligare än någonsin tidigare.

Det finns en negativ trend i den svenska allmänhetens syn på internationellt utvecklingsbistånd. Upplevelsen av ”vi” och ”de” (”de” som i migranter, muslimer, fattiga länder) har inte bara fortsatt finnas utan också stärkts. Ett lågvattenmärke nåddes när Kristdemokraternas partiledare Ebba Busch lanserade idén att en del av Sveriges utvecklingsbistånd borde användas för att bygga fängelser i Afghanistan – för att husera migranter dömda för brott i Sverige vilka därmed effektivt skulle kunna deporteras. Av tradition är Kristdemokraterna ett av de partier som stödjer enprocentsmålet.

En undersökning beställd av SAK visade att bara 48 procent av dem som svarade är för svenskt utvecklingsbistånd till Afghanistan, samtidigt som 76 procent svarade i en liknande undersökning som Sida gör årligen att de stödjer svenskt utvecklingsbistånd till fattiga länder i allmänhet.

Trots den negativa trenden tycks beslutsfattare i nyckelpositioner, SAK-medlemmar och nyckelgivare ha bibehållit sitt stöd för det afghanska folkets mänskliga rättigheter.

Aktiviteter i urval av SAKs lokalföreningar:

JANUARI

- Föredrag av Björn-Åke Törnblom, Stockholm

FEBRUARI

- Studiecirkel, Stockholm
- Lokalt årsmöte, Stockholm
- Studiecirkel, Skövde-Skaraborg
- Föredrag av Eva Myrdal om Afghanistans hotade kulturarv, Lund
- Studiecirkel, Göteborg
- Föredrag av Kajsa Johansson om vardag i Afghanistan, Lund
- Lokalt årsmöte, Södertälje
- Lokalt årsmöte Skövde-Skaraborg
- Föredrag av Björn-Åke Törnblom om SAKs biståndsarbete, Södertälje

MARS

- Filmvisning av Cinema Pameer med panelsamtal, Stockholm
- Lokalt årsmöte, Göteborg
- Lokalt årsmöte, Skellefteå

APRIL

- Digital studiecirkel med Stockholms lokalförening, på zoom.

MAJ

- Mors dagkampanj, digitala aktiviteter från flera lokalföreningar.
- Corona – akutinsamling, digitala aktiviteter från flera lokalföreningar.
- SAKs digitala årsmöte, med deltagare från lokalföreningar i hela landet.

JULI

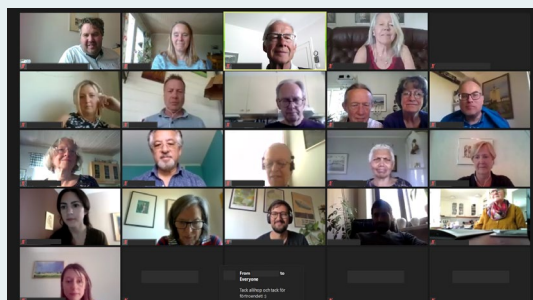
- Spring för Afghanistan, en digital insamlingskampanj, Stockholm

SEPTEMBER

- SAK-medlemmarna Anna-Marie och Lars Grebius föreläste för föreningen "Hem och samhälle" i Uppsala.
- Afghansk poesiläsning av Mahboba Ibrahemi med svensk översättning, digitalt i Stockholm.
- Bokmässan, digitalt men arrangerat av lokalföreningen i Göteborg och kansliet.

Årsmötet hölls digitalt, på grund av pandemin. Många deltog dock och stämningen var god...

...vilket framgår av bilderna.

- Lokalföreningar samlar in till Världens Barn, flera orter.

OKTOBER

- Digital studiecirkel, Stockholm.
- Anders Fänge föreläser om SAKs 40 år på digitalt årsmöte, Vänersborg.
- Seminarium om utbildning och konflikt, Stockholm.

NOVEMBER

- Henrik Herber berättar om biståndsverksamhet i Afghanistan, Södertälje.
- Krigsbrott i Afghanistan, ett samtal med Terese Christiansson om rättvisa och krig, Lund.

DECEMBER

- Diktläsning på dari och svenska med Sharif Saiidi, digitalt i Stockholm.
- Foto- och konstförsäljning digitalt. Arrangerat av lokalföreningen i Stockholm.

SAK vann pris för bästa årsrapport i ideell sektor

Juryns motivering:

"Vinnare av Årets redovisning i den ideella sektorn har visat hur man på ett tydligt och transparent sätt kan presentera sin verksamhet för flera olika intressenter. Inte minst ger den rika beskrivningen av både lokala och internationella sammanhang en värdig bild av målgruppen och de människor som ingår där. I kombination med en lättförstådd redovisning av uppdrag, mål och insatser samt verksamhetens resultat ges en trovärdig bild av vad som uppnåtts under det gångna året. Med ödmjukhet redovisas även de utmaningar som finns kring anti-korruptionsarbete och med att lyckas förverkliga all planerad verksamhet.

Sammantaget visar Årets redovisning i den ideella sektorn på en framkomlig väg att kommunicera den rikliga information som behövs för att förstå och utkräva ansvar för resultat, effekter och utmaningar i en komplex omvärld."

Årets redovisning i den ideella sektorn 2020 går till Svenska Afghanstankommittén (SAK)."

Priset utdelas årligen vid Ideellt Forum. Instiftare av priset är revisionsbyrån PWC.

Så här ser utmärkelsen för årets redovisning i ideell sektor ut.

› Vad gör SAK för att förändra detta?

Två enheter och tre specialister arbetar på olika sätt med att stärka det folkliga och politiska engagemanget för det afghanska folkets rättigheter. Kommunikationsenheten i Sverige, påverkansenheten i Afghanistan, policyrådgivare i Sverige som arbetar direkt under generalsekreteraren samt Medlem, Utveckling och Förening (MUF) som består av en koordinator och en föreningshandläggare som båda arbetar direkt under Sverigechefen.

Dessutom bidrar kommunikationsenheten i Afghanistan och kommunikatörerna på regionkontoren med stora mängder material till kommunikationsarbetet.

SAKs medlemmar och medarbetare arbetar kontinuerligt med att öka medvetenheten och kunskapen om Afghanistan, det afghanska folkets situation och SAKs rättighetsbaserade utvecklingsarbete. I Sverige är medlemsrörelsen

helt central för arbetet med att sprida kunskap om det afghanska folkets situation, värva medlemmar och bidra till insamlingsarbetet. Pandemin har dock inneburit ett stort hinder för utåtriktad verksamhet under året.

Utifrån den sociala och politiska kontexten har SAK under 2020 fokuserat på att bibehålla de existerande nivåerna av offentligt och politiskt engagemang för Afghanistan, samt på att upprätthålla relationer med beslutsfattare och givare i Sverige.

Under Genève-konferensen för Afghanistan bekräftade Sverige sitt långsiktiga stöd till Afghanistan. Av debatter i riksdagen att döma finns det heller inget tryck för att minska stödet till Afghanistan. Övertygelsen är fortfarande stark hos beslutsfattare att Sverige ska stödja de fattigaste och mest utsatta länderna, som Afghanistan tillhör. Genom att utföra högkvalitativt utvecklingsarbete och

- › kommunicera det har SAK lyckats visa beslutsfattare i Sverige att förändring i Afghanistan inte bara är möjlig utan att Sverige genom SAK också bidrar till den.

Aktiviteter och framsteg 2020

Insamling både från allmänhet och från privata företag har minskat något hittills under den strategiska perioden (2018-2021). Samtidigt har insamling från Postkodlotteriet och riksinsamlingen Världens barn bibehållits eller ökat något vilket delvis kompenserat för bortfallet. Minskningen i givandet från allmänhet och företag utgör dock en oroande trend. Under året har mycket av fokus i samlingsarbetet legat på att upprätthålla relationer till och samarbetet med Postkodlotteriet och Världens barn.

Även om större delen av 2020 präglats av covid-19 och smittskyddsrestriktioner så har SAKs medlemsrörelse lyckats ställa om arbetet och arrangerat digitala aktiviteter. Det har varit uppskattat av medlemmarna och i linje med SAKs målsättning att erbjuda fler möjligheter för engagemang. I den årliga engagemangsenkäten sa hela 97 procent ja till fortsatta digitala aktiviteter. Engagemangsenkäten visar också att SAK har mycket lojala medlemmar som stödjer och uppskattar arbetet och är nöjda med sitt engagemang på en nivå som passar dem. Det engagemanget kan uttrycka sig genom att läsa tidningen Afghanistan-nytt eller att följa SAK genom hemsidan och sociala medier.

SAKs årsmöte 2020 genomfördes helt digitalt på grund av pandemin. För första gången hade alla medlemmar rätt att inte bara delta utan också rösta. Tidigare har rösträtten varit förbehållen valda delegater. Många medlemmar valde att delta och den digitala mötesformen uppskattades.

Trots pandemin har SAK lyckats bromsa tappet i medlemsantal och ökade antalet medlemmar något för första året sedan 2015. Från förra årets medlemsiffra 2919 består medlemskåren nu vid den officiella medlemsavstämningen av 2 946 personer. Även om medlemmarna blivit något fler har aktiviteterna dock blivit något färre på grund av covid-19.

SAK gjorde inför 2020 en medveten satsning på att förstärka arbetet för medlemsrörelsen, vilket påverkat utvecklingen positivt. I början på året tillsattes den nya tjänsten som ansvarig för medlem, utveckling och förening.

Samarbetet mellan kansli och lokalföreningar har stärkts under året, bland annat genom forumet SFK (samverkan förening-kansli). Mer återstår att göra för att öka andelen unga som inleder ett långsiktigt engagemang i SAK, men de första stegen mot en stärkt medlemsrörelse har tagits. Utan medlemmar finns inte SAK och varje medlem är en viktig ambassadör för det afghanska folkets rättigheter och SAKs arbete. Tillsammans med policyrådgivaren togs en ny påverkansplan fram, vilken ger medlemmarna fler verktyg för effektivt påverkansarbete under det kommande året.

Ökad kunskap och påverkansarbete

Trots pandemin har kommunikationsavdelningen i Sverige med stöd från sin motsvarighet i Afghanistan kunnat leverera kommunikationsmaterial av hög kvalitet under hela året. Årsrapporten för 2019 vann pris för bästa årsredovisning i ideell sektor. Antalet följare på sociala medier steg märkbart, bara på Facebook ökade de med 4,5 procent. Tidningen Afghanistan-nytt uppfattades som en bra källa till kunskap om SAKs utvecklingsarbete av 95 procent av de svarande i den årliga medlemsenkäten. Hemsidan utvecklades svagare, troligen på grund av mindre aktivitet från givare i kölvattnet av pandemins ekonomiska effekter.

Antalet publicerade artiklar som nämner SAK har tidigare är överträffat målsättningarna. I år var resultatet inte lika gynnsamt. Ungefär tre fjärdedelar av målsättningen nåddes. Att covid-19 helt dominerade nyhetsflödet var den främsta orsaken men även det faktum att färre fysiska event ägde rum och att insamling av material att kommunicera var utmanande. I slutänden var medias uppmärksamhet riktad mot pandemin.

Under året intensifierade SAK sina ansträngningar att samordna civilsamhällesorganisationer både i Europa och Afghanistan. Detta för att kunna bedriva påverkansarbete mer effektivt inför givarkonferensen om Afghanistan den 23-24 november. Genom aktivt arbete i nätverk lyckades SAK forma den gemensamma riktningen för påverkansarbetet. Ett nytt och uppskattat initiativ som SAK tog var att koppla ihop sig med en grupp likasinnade organisationer från Sverige, Norge, Danmark, Finland och Nederlän- ›

derna och samordna påverkansarbetet i dessa givarländer. Ett resultat av det arbetet var en rundabordsdiskussion under SAKs värdskap där civilsamhällesorganisationer och beslutsfattare fick möjlighet att utbyta uppfattningar före givarkonferensen. Deltagande civilsamhällesorganisationer kunde stärka sina positioner genom ett gemensamt uttalande.

SAK bedrev ett effektivt påverkansarbete genom aktiva kontakter med beslutsfattare i Sverige för ett fortsatt stöd till Afghanistan från givarna. Den dominerande trenden under givarkonferensen var att minska och villkora stödet, men EU och Sverige förnyade sina långsiktiga åtaganden mot Afghanistan. Sveriges åtagande sträcker sig till 2024 på oförändrad nivå. Någon ny Afghanistan-strategi har Sverige inte tagit som det var planerat. I stället har den existerande Afghanistan-strategin förlängts för andra gången, nu till den 31 december 2021.

SAK har under flera år arbetat för att stärka skyddet av civila i konflikten i Afghanistan. Under 2020 visade regeringen i sin proposition om fortsatt bidrag till Natos utbildnings- och rådgivningsinsats i Afghanistan (prop. 2020/21:22) att det arbetet har gett resultat. Regeringen framhåller där att Sverige aktivt ska verka för att försvara folkrätten i Afghanistan.

I Afghanistan utfördes påverkansarbete på både central- och provinsnivå. På den centrala nivån fokuserades det på politisk reform och effektivitet i utvecklingsarbetet. I provinserna fokuserades arbetet däremot på att utbilda och stärka rättighetsbärare (SAKs målgrupper och samarbetspartners) i deras eget påverkansarbete och genom dialoger med ansvariga makthavare. Under året har SAK bland annat organiserat webinarium kring utvärdering av den afghanska statens modell för lokalstyrelse, i samarbete med andra civilsamhällesorganisationer. Representanter för ministeriet för landsbygdsutveckling deltog bland andra.

På provinsnivån organiserade SAK två påverkanskonferenser, i Taloqan och i Jalalabad, den 2 november. Syftet var att göra det möjligt för SAKs målgrupper att berätta om sina utmaningar och behov för lokala ansvariga myndig-

heter. En tredje planerad konferens kunde inte genomföras på grund av pandemin och det försämrade säkerhetsläget.

Utmaningar

En utmaning är att nå ut med aktiviteter till en större andel av medlemmarna. Just digitala aktiviteter kan vara ett sätt men det är avgörande att hitta rätt kanaler och verktyg. SAK har exempelvis inte e-postadresser till alla medlemmar och det behöver åtgärdas. En annan utmaning är att färre orter har lokalföreningar ute i landet vilket måste tas itu med när pandemin är över.

Att stärka medlemsorganisationen är en stor utmaning. De första stegen har tagits trots hindren under 2020. Det arbetet behöver fortsätta för att stärka SAK ytterligare.

Engångsgivarna har blivit färre. Företagsgivorna har minskat. En process har inletts för att utvärdera de nuvarande prioriteringarna i insamlingsverksamheten och för att ta fram en ny insamlingsplan. I kombination med förbättrade digitala verktyg och en stärkt medlemsrörelse kan SAK förnya och stärka insamlingsarbetet mot allmänhet och företag.

Covid-19 och de förändrade förutsättningarna underströk utmaningen av att vara i framkant av den digitala och tekniska utvecklingen när det gäller SAKs förmåga att hävda sig både vad gäller kommunikation och insamling. För att möta den utmaningen har SAK inlett ett kapacitetshöjande arbete vad gäller sökmotoroptimering, digitala event, CRM-system (client relationship management-system) och webbplattform.

Det rådande politiska debattklimatet gör det till en stor utmaning att nå ut med information om Afghanistan till både allmänhet och beslutsfattare. En ökad samordning mellan påverkansarbetet och kommunikationsarbetet krävs, kombinerat med riktad kommunikation mot än tydligare målgrupper.

SAKs uppdrag att förmedla kunskap och opinionsbilda är centralt för organisationen. Genom att fortsätta att stärka medlemsrörelsen, kommunikationsstrategierna och de goda samarbeten som finns med institutionella givare, andra civilsamhällesorganisationer och myndigheter både i Sverige och Afghanistan finns en god potential att uppnå målen. ●

Mål 5: En trovärdig och hållbar organisation

SAK ska vara en än mer trovärdig och hållbar organisation, där personal och målgrupper arbetar tillsammans för att utföra sitt uppdrag.

SAKs hållbarhetsutmaningar i korthet	SAKs mål	Under 2020
• SAKs vision, uppdrag och kärnvärden måste omsättas i praktiken på ett tydligare sätt. • SAK gör inte tillräckligt för att komma tillrätta med bristande jämställdhet inom organisationen. • Avdelningar och kontor saknar fortfarande vissa medel och metoder för att samordna och utnyttja synergier. • Tillgången till och skyddet av information är ofta ad-hoc och osystematiskt. • Personalvård och personalhantering används inte som ett strategiskt verktyg i tillräcklig utsträckning.	• Bättre samordning och samarbete. • Mer motiverad personal med bättre förmåga. • Mer transparens och tydligare ansvarsutkrävning. • En mer hållbar och värdebaserad organisation. • Intressenterna stödjer och kan mer om SAKs vision, uppdrag och utvecklingsmodell.	• 18 byggstenar har identifierats som krävs för att SAK ska uppnå målen. 13 av dessa initierades under 2019 och fortsatte under 2020. • För att förbättra samordning och öka effektiviteten har regionkontoren fått ett utökat ansvar. • 31 procent av SAKs anställda i Afghanistan är kvinnor. För att förbättra fördelningen praktiserar SAK positiv särbehandling vid nyrekrytering. • Tio kvinnliga anställda har valts ut som lämpliga kandidater och fått påbörja ett mentorsprogram som ska leda till seniora positioner.

Situationen idag

Att anpassa sig till den ofta snabbt föränderliga situationen i Afghanistan är en ständig utmaning för SAK. Covid-19, politisk osäkerhet och ökad våldsanvändning har under året gjort hela civilsamhälsektorn sårbar och gjort det svårt att nå ut brett till målgrupper.

Det lagförslag som lades fram under året om att ”reglera och öka kontrollen av och transparensen i organisationers aktiviteter” skulle tydligt ha begränsat föreningsfriheten och inneburit att alla organisationer måste godkännas av staten för att alls kunna bildas och verka. Det justerades i ett senare skede som en följd av samordnat påverkansarbete från civilsamhällesorganisationer.

Trots de svårigheter som 2020 burit med sig har året också inneburit framgångar. Verksamheten stannade inte, en del aktiviteter fick skjutas upp, andra anpassas och ytterligare andra fick ställas in men arbetet fortsatte. Genom fortsatt goda relationer med makthavare och andra intressenter har det varit möjligt att driva SAKs projekt vidare även i områden där väpnade oppositionsgrupper styr.

Steg har tagits för att ytterligare stärka säkerhetsåtgärderna för personal vid SAKs kontor och vid fältresor, på grund av den höjda konfliktnivån i landet.

Att hantera krav från stat, lokala myndigheter och även från talibanernas parallella statsapparat måste SAK alltid vara berett på. Det blir ännu mer aktuellt med den politiska osäkerhet som följer av USA:s avtal med talibanerna om trupptillbakadragande. Som en neutral organisation måste SAK kunna fortsätta sitt utvecklingsarbete oavsett vem som har makten.

Den fortsatta strukturella och kulturella diskrimineringen av kvinnor, personer med funktionsnedsättning och minoriteter, som också tar sig uttryck inom organisationen, kräver att SAK stärker sitt rättighetsbaserade arbetssätt, inklusive interna system för att arbeta för mänskliga rättigheter, jämställdhet och jämlikhet. Viktiga steg har tagits men fortfarande är alltför få anställda kvinnor. Strategier behöver utvecklas som också bidrar till att minska omsättningen av kvinnlig personal och ökar inkludering av kvinnor, personer med funktionsnedsättning och minoriteter.

Byggstenarna som fortsatte implementeras 2020:

- Implementation av kommunikationsplattform
- Länka ihop planering och budgetering
- Utvecklingsplan för ledarskapskompetens
- Ett standardiserat utbildningsprogram för personal
- En plan för ökad transparens och mångfald vid rekrytering
- En strategisk bedömning av de långsiktiga behoven av utländsk personal inklusive en nationaliseringsstrategi för afghansk verksamhet
- Vidareutveckling av revision och riskbedömning
- En plan för att locka till sig, behålla och utveckla kvinnlig personal
- Jämställdhetsmedveten budgetering
- Utrullning av handlingsplan för säkerhetsanalys
- Interna värderingar (hur de beskrivs i SAKs dokument och hur de uppfattas i praktiken)
- Uppdaterad finansieringsstrategi inklusive hållbarhetsöversyn
- Barnskyddspolicy, utrullning
- Samverkan och koordinering mellan kommunikations- och påverkansarbete

Av SAKs anställda i Afghanistan är

31%

KVINNOR

För att förbättra fördelningen praktiserar SAK positiv särbehandling vid nyrekrytering.

› **Vad gör SAK för att förändra detta?**

I den strategiska planen 2018-2021 identifierade SAK 18 organisationsutvecklingsprojekt eller byggstenar som behöver genomföras. Av dessa påbörjades 13 under 2019 och fortsatte att genomföras under 2020. De resterande fem byggstenarna slogs ihop eller sköts upp till den kommande strategiska planen 2022-2025.

Personalhandboken för SAK-anställda, riktlinjer för inköp och riktlinjer för rekrytering har alla uppdaterats under året för att spegla implementeringen av byggstenarna.

Samordning och samarbete

Covid-19 har bland annat resulterat i restriktioner kring resor och fysiska möten. Detta har påverkat revidering av riktlinjer för ansökningar, kontraktshantering och rapporter, ett arbete som tagit längre tid än planerat då det genomförts enbart genom digitala möten. De var uppdaterade och redo för implementering först mot slutet av 2020. Detta var kanske inte odelat negativt. Förstärkt kunskap om anslagsutnyttjande och utveckling av förslag blev möjligt genom brett deltagande på workshoppar för att färdigställa riktlinjerna.

Samordningen mellan ACU (enheten för biståndsamordning) och PMERU (enheten för planering, uppföljning, utvärdering och rapportering) har stärkts genom kvartalsvisa möten och gemensamt arbete med anslagsdatabasen (GM).

Ytterligare mandat decentraliserades till regionkontoren, med rätt att besluta om inköp upp till 1 000 000 AFN (knappt 13 000 USD). Större ansvar för rekrytering lades också ut på regionkontoren, tillsammans med ett regelbundet tekniskt stöd till lokal HR-personal kring policyfrågor, exempelvis inkludering.

Deltagande planering har använts för att stärka ledningens engagemang och stöd för de årliga planeringsprocesserna. Under 2020 drog PMERU i tätt samarbete med kontoret i Stockholm (SMO) upp riktlinjerna för planering av 2021 genom en deltagandeprocess. Utkastet till riktlinjer delades med berörd personal över hela organisationen för synpunkter och återkoppling. Därefter slutfördes riktlinjerna utifrån synpunkterna och slogs fast av generalsekreteraren vilket etablerade vägen till arbetsplanen för 2021.

Stärkt förmåga till kommunikation och påverkansarbete

Att målgrupperna känner till och stödjer SAKs vision, uppdrag, värderingar och utvecklingsmodell är viktigt. Kommunikationsenheten i Afghanistan gör ett oerhört viktigt arbete i det sammanhanget. Det arbetet utförs på många fronter, genom omnämningen i media, egna publikationer och kontakter med lokalsamhällen.

Under 2020 har COMA haft kontakter med media genom alla tillgängliga plattformar. COMA har slutit avtal med flera medieorganisationer om att sprida SAKs målgruppers röster och information om SAKs mission, vision och värdegrund. För att öka synligheten har COMA kontaktat massmedier under pandemin med

information om SAKs insatser för att hantera covid-19. Som en följd av det arbetet har SAK också omnämnts av medier i Afghanistan mer än föregående år, en ökning med 17 procent under 2020.

Samtidigt som COMA producerat utåtriktat material och kommunicerat med massmedier har även kommunikationsmaterial i form av bilder, intervjuer och rapporter tagits fram för användning av kommunikationsenheten i Sverige (COMS).

COMA producerar också personaltidningen Hemmat som når all SAKs personal i Afghanistan och är ett centralt verktyg för att sprida information inom organisationen.

En stärkt samverkan mellan påverkansarbetet och kommunikationsarbetet är under utveckling men har på grund av reserestriktioner under pandemin inte kunnat accelerera så fort som önskat.

Personal, mångfald och likabehandling

En inkluderande organisationskultur är en viktig strävan för SAK. I det syftet har SAK under året reviderat personalhandboken och riktlinjer för inköp och rekrytering.

Framsteg har gjorts vad gäller inkluderande organisationskultur och majoriteten av de anställda uppfattar idag SAK som en organisation som motiverar sin personal. Mot slutet av 2020 genomförde Afghanistanchefens stab en studie av personalnöjdhet för att kunna bedöma läget på nyckelområden som delegering, stärkande i yrkesroll, koordinering och internkommunikation. Rapporten är ännu inte färdigställd, men allting pekar på ett högt resultat, dock med behov av förbättring vad gäller stärkande i yrkesroll.

Under året reviderades arbetsbeskrivningar för 90 procent av personalen för att säkra en jämlik och rimlig fördelning av arbetsuppgifter. I processen säkrades också att alla arbetsbeskrivningar följer samma mall.

Kvinnor är ofta särskilt missgynnade genom förväntningar från både arbetet och hemmet. SAK har mycket kvar att göra för att kunna sägas föregå med gott exempel när det gäller till exempel kvinnor på chefspositioner. 31 procent av alla SAKs anställda i Afghanistan 2020 är kvinnor, vilket är en liten ökning från föregående år. Under 2020 har SAK fortsatt använda positiv särbehandling för att göra fördelningen bättre. Vissa tjänster har endast varit öppna för kvinnor att söka. Metoden har använts på alla nivåer i SAKs verksamhet i Afghanistan.

Pandemin har inneburit en svår arbetssituation på många håll i organisationen. Personalen vid SMO har tvingats arbeta på distans sedan mars 2020. Detta har inneburit stora utmaningar både för personalen och för ledningen som följt upp och åtgärdat arbetsmiljöproblem löpande under hela året. Samtidigt har en ny lönepolicy tagits fram under året, vilket bidrar till att inga osakliga löneskillnader ska uppstå. En utbildning i diskrimineringsgrunder organiserades också för all personal vid Stockholmskontoret.

På Stockholmskontoret fanns 24 anställda varav 14 var kvinnor. Av fyra chefer (generalsekreteraren undantagen) var två kvinnor. ›

Att nå fler kvinnor – den stora utmaningen

För att i någon mån motverka den mycket omfattande diskrimineringen av kvinnor och den ojämlika tillgången till utbildning och hälsovård lägger SAK mycket resurser på att nå de mest utsatta inom våra verksamheter. Det får tydligt genomslag inom SAKs två största verksamhetsområden, skolan och hälsovården, där en majoritet av eleverna och patienterna som SAK når flickor och kvinnor.

Inom ett antal områden har SAK dock haft svårt att förbättra fördelningen mellan män och kvinnor trots ansträngningar. Det gäller till exempel rehabilitering av personer med funktionsnedsättning.

Så varför är det då till exempel alltid fler män som får tillgång till rehabilitering eller proteser genom SAK? Det kan handla om en kombination av flera orsaker. Eftersom rehabiliteringskliniker är mycket specialiserade så finns ett begränsat antal. Det medför ibland långa avstånd att resa för att få hjälp, och en del av diskrimineringen består av den vanliga föreställningen att kvinnor inte ska träffa personer utanför den egna familjen, och än mindre göra längre resor. Ett annat skäl kan vara att män till följd av könsroller i högre grad än kvinnor har den typ av skador som rehabiliteras genom till exempel benproteser. Men det kan också vara ett tecken på att SAKs insatser just i detta avseende i högre grad är utformade efter mäns behov.

› Hållbar organisation

För att främja balansen mellan könen har tio kvinnliga anställda valts ut i samband med en undersökning av kvinnors karriärsutveckling inom SAK under året. De tio har utsetts som lämpliga kandidater till seniora positioner i framtiden. SAK behöver arbeta ytterligare med dessa frågor. Fyra seniora positioner tillsattes också med kvinnliga kandidater under 2020.

SAK behöver attrahera mer kvinnlig personal, men också behålla dem som redan anställts. För att öka kunskapen har generalsekreteraren och SAKs styrelse beställt en Gender Audit. På grund av pandemin sköts Gender Audit dock upp. HR-enheten väntas få en genomgripande rapport som kommer påverka den strategiska planen för 2022-2025.

SAK har under året haft återkommande kontakter och uppföljningar med givare i Sverige. Det har bidragit till att upprätthålla och stärka givarnas förtroende för SAK. En viktig händelse är att SAK utsågs till strategisk partner till Sida under 2020.

Biståndsviljan i Sverige är fortsatt stark. Samtidigt visade det sig i en undersökning gjord av Sifo att en betydligt större andel människor kan tänka sig att bidra till återuppbyggnad och fattigdomsbekämpning i ett icke namngivet land än den andel som kan tänka sig att bidra till samma saker i Afghanistan. Varför viljan att bidra till utveckling är så mycket mindre när det gäller Afghanistan än andra länder går inte att utläsa ur undersökningen. Bilden av Afghanistan och afghaner i Sverige är kanske inte så nyanserad som den förtjänar. Det är en utmaning för SAK att bredda och fördjupa den bilden för att säkra ett långsiktigt hållbart stöd för det afghanska folkets rättigheter. ●

Nolltolerans och kontroll – en utmaning och ett måste i Afghanistan

KORRUPTION FÖREKOMMER INOM ALLA sektorer i Afghanistan och utgör ett påtagligt hot mot befolkningen. Den bidrar till att människor förvägras bland annat utbildning, sjukvård, rösträtt eller skydd av rättsväsendet. Det är helt centralt för SAK att bekämpa korruption i alla former.

Den afghanska staten har de senaste åren genomfört insatser för att motverka korruption, men från ett mycket dåligt utgångsläge. Det är ändå positivt att landet i Transparency Internationals årliga rankning avseende korruption klättrade från plats 173 till plats 165 av totalt 180 länder.

En konstant och allvarlig utmaning

En viktig del av SAKs identitet och rättighetsbaserade arbete är nolltolerans mot korruption. Inom landets hälso-

vård och utbildning förekommer korruption i många former: förskingring, nepotism, lön som betalas trots frånvaro, uppgjorda upphandlingar och accepterad ineffektivitet. Maktförhållanden kan sätta stor press på den som känner till eller försöker stå emot oegentligheter. Anställda utsätts ibland för påtryckningar av både externa och interna aktörer som kräver tjänster eller pengar, både privat och i yrket.

Konsekvenserna innefattar allt från ekonomiska förluster till ineffektivitet och leder till att organisationen måste använda stora resurser för kontroll. Korruptionen utsätter också SAK för en betydande risk att förlora förtroende hos målgrupper, allmänhet, givare och myndigheter. Detta förtroende är en av organisationens största tillgångar och har byggts upp under många år.

Mot bakgrund av detta är det i praktiken nästan omöjligt för SAK att helt undvika fall av korruption. Vad SAK kan göra är att minska möjligheterna till det så långt det går genom att upprätthålla transparens, goda system, överlappande kontrollmekanismer, tydliga riktlinjer, prioritering av god intern kultur – och lyhörddhet för erfarenheterna hos SAKs målgrupper.

Uppföljning viktigt

SAKs viktigaste kontroll är uppföljningen av resultat i arbetet. Det sker på många sätt, skolor granskas till exempel på ett annat sätt än sparföreningar eller vårdcentraler. När SAK inte når sina mål, eller inte ens kan komma åt ett område för att undersöka hur till exempel skolorna sköts, då är det en varningsklocka.

SAKs fem regionkontor följer dagligen arbetet i fält. Enskilda individer med lokal kännedom men som inte själva arbetar för SAK kontrakteras för att utifrån checklistor löpande följa upp arbetet i fält.

Centralt i organisationen finns en enhet med uppdrag att följa och utvärdera insatser. Så kallad triangulering är viktigt: jämförelser görs mellan olika enheter, olika rapportvägar och underlag granskas för att verifiera information och se att den stämmer överens inbördes. Avvikelse kan vara en anledning att undersöka vidare.

För att veta hur ett flerårigt projekt fungerat tar SAK ofta hjälp av externa utvärderare, men genomför också interna studier i olika skeden. När det gäller till exempel hälsovården så undersöks den av lokala myndigheter genom flera nationella system, oberoende av SAK.

Något som blir allt viktigare är deltagande uppföljning. Det innebär att människor i lokalsamhället, SAKs målgrupper, själva i allt högre utsträckning får utbildning och ansvar för att informera SAK om både insatser och resultat. Målgrupperna genomför öppna hearings, så kallad ”social revision”, i vilka de gemensamt granskar insatser som SAK eller deras eget byråd gjort.

I allt detta är det minst lika viktigt att undersöka kvaliteten på det arbete som bedrivs. Det räcker inte med att det finns skolor och lärare – de måste följa läroplanen, försäkra rätten till utbildning för både pojkar och flickor, och de får inte ta betalt för skolböcker eller diskriminera eller på andra sätt avvika från kraven som ställs på bra utbildning. I varje fall av avvikelse finns resurser som inte används som avsett.

Förebyggande insatser mot förskingring och korruption

SAKs policy mot korruption betonar förebyggande åtgärder, att minska möjligheterna till oegentligheter, och vikten av att upprätthålla både värderingar och gedigna system för kontroll.

Den övergripande strategin är att använda flera former av kontroll och avvägningar i alla system för ekonomi, logistik, upphandling, löner och så vidare. Överallt behövs delat ansvar och öppenhet i beslutsprocesser. Strategin paras också med tydliga procedurer för disciplinära åtgärder när missbruk av resurser, bedrägeri eller korruption upptäcks.

Genom visselblåsarsystem kan både anställda och allmänheten anmäla misstänkta oegentligheter. På regionkontor och till exempel sjukhus finns lästa brevlådor där ärenden kan anmälas av den som inte har tillgång till dator eller smartmobil. Enheten för Internrevision utreder och rapporterar direkt till generalsekreteraren. Olika externa revisionsbyråer reviderar verksamheten på plats i Afghanistan och Sverige.

Dessa omfattande insatser kan inte förhindra alla fall av korruption eller förskingring, men de leder till att organisationen upptäcker, stoppar och öppet redovisar oegentligheter.

Att veta att medel inte används till annat än avsett

Kliniker, skolor, vägar, sparföreningar och jobbtillfällen representerar alla viktiga resurser och kommer därför att vara eftertraktade – för våra målgrupper, men också för andra som kan missbruka dem, exempelvis anställda eller företag SAK anlitar. Ett realistiskt exempel är att beväpnade oppositionsgrupper – i regel talibaner – försöker påverka SAK att genomföra insatser som passar deras agenda. SAK arbetar för civilbefolkningens mänskliga rättigheter. Vi kan därför aldrig acceptera otillbörlig påverkan och måste alltid vara neutrala i konflikten. Vi kan bara vara lojala med civilbefolkningen.

I nästan hela landet har talibanerna inrättat en lokal förvaltning som konkurrerar med staten, finansierad genom mer eller mindre öppen beskattning. Vanligen avkrävs inte biståndsorganisationer skatt även om trycket de senaste åren har ökat, men gränsen är inte alltid klar. Till exempel kan det drabba organisationer som anlitar underleverantörer för bland annat transporter.

Rättigheter kräver handling och ansvar – utmaningar är inte ett skäl att avstå

Miljön som SAK verkar i är svår. Men det är inte en anledning att inte arbeta på landsbygden, tvärt om är det ett starkt skäl att göra det. Våra anställda, och civilbefolkningen vi arbetar för, måste dagligen förhålla sig till konflikternas alla parter; kriminella grupper, väpnade grupper, regeringens polis och militära styrkor.

Myndigheter, lagar, givare och SAKs medlemmar ställer med rätta hårda krav på att organisationen ska leva upp till neutralitet och nolltolerans mot korruption. Svenskt och internationellt bistånd, liksom det militära och statliga stödet, blir självklart en del av den lokala ekonomin. SAK måste därmed förhålla sig till korruptionen och de maktsfärer som finns lokalt. Det är inte möjligt att komma runt problemen genom att avstå från att arbeta i områden som domineras av talibaner eller andra grupper. Det vore fundamentalt emot våra principer och civilbefolkningens mänskliga rättigheter.

Vad vi kan göra är att alltid anstränga oss till det yttersta för att undersöka, vara öppna, utbilda oss själva, diskutera våra värderingar och våra gränser. Och alltid påminna oss själva om varför och för vilka vi arbetar: för ett Afghanistan fritt från fattigdom, våld och diskriminering. ●

Anti-korruption: utvecklingen 2020

MISSTÄNKTA FALL AV OEGENTLIGHETER utreds av Enheten för Internrevision. Beslut avseende utredningar, liksom eventuella konsekvenser, är delegerade till landscheferna för Afghanistan respektive Sverige. Generalsekreteraren har det yttersta ansvaret för allt anti-korrupsionsarbete. Alla rapporter om misstänkt korruption ska mottas konfidentiellt, genomgå en grundlig och systematisk bedömning och åtgärder ska vidtas inom utsatt tid. Nedan beskrivs några av de viktigaste utvecklingarna under året.

EFFICIENCY AUDIT: Sida lät från hösten 2019 till våren 2020 genomföra en så kallad Efficiency Audit av SAK inför tecknandet av partnerskapsavtal med Sida. Revisionen omfattade ledning av verksamheten, finansiell styrning och kontroll, samt organisationsstrukturen i relation till funktion och uppgifter. Revisionen gav 29 rekommendationer av vilka endast en bedömdes tillhöra kategorin brådskande: att stärka internrevisionens oberoende genom inrättandet av ett utskott för internrevision inom styrelsen, samt att enheten för internrevision ska rapportera direkt till generalsekreteraren. Båda rekommendationerna följdes och åtgärdades före årsskiftet. Övriga rekommendationer var antingen på väg att åtgärdas eller hanteras i samband med den kommande strategiska planen.

KONTROLL: Erfarenheterna av de senaste två årens upphandling av så kallad ”tredjepartskontroll”, det vill säga att ett externt företag kontrakteras för att oberoende granska SAKs arbete i fält, var att detta inte är en framkomlig väg. Många företag erbjuder sig att genomföra det men i praktiken är bristerna stora i deras kvalitet, tillförlitlighet och tillgång till områden som ska kontrolleras, vilket blir mycket resurskrävande för SAK att hantera och styra. SAKs styrelse fastställde därför i april 2020 i stället ett uppdrag att prioritera utvecklingen av SAKs interna kontroll, bland annat med stärkande av interna system, förbättrad verifiering och triangulering av resultat, utökande av så kallad social audit, samt att generalsekreterare och styrelsen ges enklare tillgång till uppföljningsresultat.

Revision av SAKs korrupsionsrapporter: I juni 2020 begärde Sida att få ta del av SAKs samtliga korrupsionsutredningar från 2018 och 2019. I uppföljande diskussioner meddelade Sida att utredningarna var tillfredsställande, men att Sida framöver i högre grad vill bli informerade under utredningsarbetets gång, något SAK kommer att tillgodose. Dialogen om detta har fortsatt och SAK reviderade under hösten anti-korrupsionspolicyn mot bakgrund av erfarenheterna sedan omstruktureringen av anti-korrupsionsarbetet 2018. Regelverket kommer att fastställas våren 2021.

Upptäckta fall av förskingring och korruption

Alla anmälda misstankar registreras för uppföljning, statistik och översikt. Under 2020 anmäldes sammanlagt 34 fall av misstänkt korruption. Hälften av fallen avsåg inte vad som klassas som korruption utan rörde konflikter på arbetsplatsen, överklaganden av beslut och så vidare, eller innehöll inte tillräckligt mycket information att gå vidare med.

De 16 fall som utreddes under året var spridda över SAKs samtliga regionkontor i Afghanistan. Ett fall där förskingring misstänktes rörde stölden av en bil. SAK köpte två flakbilar som behövde transporteras till Kabul vilket genomfördes av en transportfirma. Under transporten stoppades frakten av vad som uppgavs vara talibaner som tog den ena bilen. Det inträffade ledde till en omfattande utredning och det kan ha varit fråga om en uppgörelse som syftade till bedrägeri vilket dock inte kunde beläggas. SAK kunde dock identifiera flera glapp i kontrollsystemen och i strid med regelverk var transporten inte försäkrad, vilket orsakade en förlust för SAK om motsvarande 325 216 SEK (38 256 USD).

Nedan sammanfattas de fall där korruption eller förskingring faktiskt konstaterades:

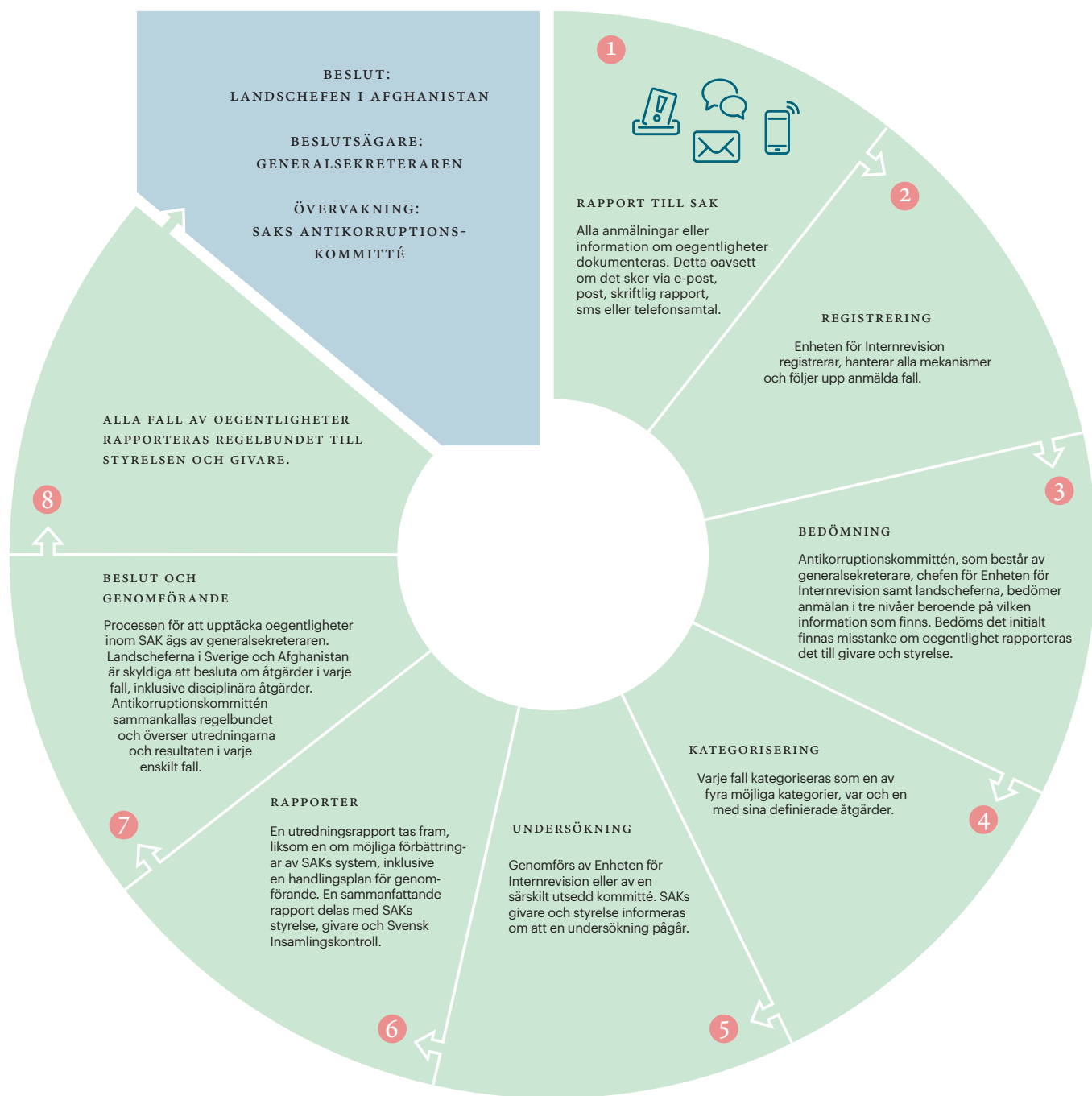
OTILLBÖRLIGT BIDRAG: En anställd befanns ha lämnat uppgifter som på ett oriktigt sätt gjorde att denne beviljades ett bidrag om motsvarade 3 600 kr (30.000 AFN). I fallet var uppsåtet inte klarlagt och det befanns att otydligheter i regelverket låg bakom det inträffade. Summan återbetalades till SAK.

FÖRSKINGRING: En anställd med uppgift att ha kontakter med resebyråer och boka biljetter för SAKs räkning vid SAKs kontor i Kabul befanns ha låtit SAK betala privata flygbiljetter. Personen befanns ha förfalskat dokument för att dölja det. SAKs sammanlagda förlust i detta fall motsvarar 28 730 SEK (3 380 USD). Personen lämnade SAK och gjorde sig oanträffbar redan innan utredningen kunde slutföras.

FÖRSKINGRING: Två anställda vid regionkontoret i Wardak befanns ha lämnat duplicerad dokumentation på inköp av byggmaterial för motsvarande 16 784 SEK (140 120 AFN). SAK hade gjort inköpen redan 2018 och betalat leverantören. Försöket till förskingring upptäcktes och orsakade ingen förlust för SAK. De två anställda avskedades.

NEPOTISM: En anställd inom utbildningsprogrammet vid regionkontoret i Jalalabad befanns ha anställt ett antal nära släktingar som lärare vid skolor som stöds av SAK. Det inträffade är ett brott mot SAKs regelverk. Den anställda avskedades. ●

SAKs hantering av korruption

ALLA ANSTÄLLDA ÄR SKYLDIGA att rapportera misstänkta fall av korruption, anonymt via e-post eller skriftligen. SAKs styrelse och finansärer informeras löpande om fall av korruption och förskingring. I de fall som involverar partnerorganisationer ska SAK vidta alla tänkbara åtgärder för att säkerställa att partnerorganisationerna vidtar lämpliga åtgärder.

Misstänkt korruption ska anmälas till fightcorruption@sca.org.af

Konflikt, säkerhet och risk

Läs mer om risker i avsnittet "Nolltolerans och korruption"!

GRADEN AV OSÄKERHET I Afghanistan varierar mellan provinser och distrikt, ofta ner på bynivå. Konflikten är knuten både till internationella aktörer och ett komplicerat inre politiskt landskap, där skeenden långt bort snabbt kan få följder för SAKs lokala arbete.

Många aspekter av risk

Begreppet risk omfattar inte bara hot mot människoliv, utan också till exempel riskerna för korruption, brottslighet, kvalitetsbrister eller att SAK inte lever upp till sina skyldigheter gentemot finansörer och målgrupper. När stöd, uppföljning och kontroll blir svårare att genomföra så ökar riskerna. SAK bevakar dagligen utvecklingen på provins- och distriktsnivå. Konflikten begränsar möjligheten att arbeta och gör logistik, rekrytering och kontroll allt svårare, samt tar stora resurser i anspråk.

Neutralitet och förankring

SAK är fristående från den afghanska staten, den väpnade oppositionen och alla andra politiska och religiösa gruppe-

ringar i Afghanistan, liksom i Sverige. För SAK är det absolut nödvändigt att andra aktörer känner till och litar på det. Samtidigt genomför SAK till exempel hälsoarbete på uppdrag av den afghanska staten, vilket talibanerna naturligtvis är medvetna om. På motsvarande sätt är naturligtvis den afghanska staten medveten om att SAK tillhandahåller hälsovård också i områden som helt domineras av talibanerna. Problem med neutralitet och förankring hos olika parter förekommer oftast i verksamhet inom ramen för Citizens Charter genom vilket SAK stödjer lokalsamhällets organisering och utveckling.

Opartiskhet och öppenhet, i kombination med ett gott rykte, har under åren gett SAK den acceptans som krävs för att arbeta även i områden som få andra kan arbeta i. SAKs strategi för att minska risk för målgrupper och anställda är främst att mycket noga förankra insatser hos – och lita på – lokalsamhället.

SAK förhandlar om tillträde och försäkras sig om acceptans och ett ägarskap av insatserna i byar. Strategin innebär också att stödja lokal konfliktlösning och kräva att lokal-

¹¹ https://www.humanitarianresponse.info/sites/www.humanitarianresponse.info/files/documents/files/afg_humanitarian_access_snapshot_nov_20201215.pdf

¹² INSO Q4 2020.

samhället förbinder sig att skydda SAKs anställda innan arbetet inleds.

Tryck från talibanerna 2020

Under året fortsatte utvecklingen med ett koordinerat lokalt tryck från talibaner om att SAK, liksom andra organisationer, måste informera om sitt arbete högre upp i talibanernas hierarki. SAK fortsatte arbeta i enlighet med de så kallade Joint Operation Procedures (JOPS) som humanitära aktörer anammade som förhållningssätt och strategi för att hantera till exempel krav från beväpnade oppositionsgrupper.

SAK har under året följt detta, vilket bland annat försäkrat SAK om kontaktvägar högre upp i talibanernas administration under överinseende av UNOCHA. Denna kontakt är ett viktigt instrument, bland annat vid situationer som annars riskerar att eskalera och medföra stora risker för anställda och målgrupper.

Våld mot civila samhället och humanitära organisationer

Enligt UNOCHA drabbade 969 incidenter humanitära organisationers anställda under året, med 20 dödade, 51 skadade och nästan 200 bortförda, kidnappade eller fängslade¹¹.

Sett till det som kategoriseras som ”allvarliga incidenter” minskade dock antalet fall av våld mot humanitära organisationer från 265 till 230 stycken¹².

Hot är mycket vanligt förekommande, liksom skadegörelse på projekt, försök till olaglig beskattning och kraftfulla påtryckningar på organisationer att anställa utpekade personer. Det är viktigt att understryka att långt ifrån allt hot och våld kommer från talibaner. Också andra rörelser och kriminella grupper, samt afghanska och internationella säkerhetsstyrkor ligger bakom. Islamiska Staten i Khorasanprovinsen (ISKP) är en part som utmärkt sig för särskilt utstuderat våld riktat mot civila. De är dessutom praktiskt taget omöjliga att kommunicera med, både för organisationer och lokalsamhälle.

Exempel på incidenter som drabbat SAK

Det sammanlagda antalet incidenter som drabbade SAK ökade från 68 föregående år till 75 under 2020. Det inkluderar bland annat sju rån, fem fall där oppositionsgrupper fört bort anställda som sedan släppts och 25 fall av beskjutning eller korseld.

Riskerna för anställda och målgrupper har ökat i till exempel Ghazni, Wardak, Nangarhar och Balkh, där SAK genomför många insatser. Periodvis har vissa aktiviteter behövt stängas, för att därefter öppna igen efter att lokalsamhället engagerats i att lösa situationerna. Den oftast rapporterade säkerhetsincidenten är förstörelse av byggnader och annan egendom, till exempel krossade fönster vid kliniker efter stridigheter i närheten.

Det följande är ett representativt urval, 22 av 75 registrerade incidenter som drabbade SAK 2020:

16 jan, Balkh: Lärare stoppas av militär som beslagtar telefon och bankkort, ett vanligt förfarande för att kontroll-

era personliga kontakter. Kort och telefon lämnas tillbaka efter ett par dagar.

20 jan, Balkh: Talibaner stoppar anläggning av vattenrör med krav på beskattning. Arbetet kan återupptas efter dialog. SAK betalar endast lagstadgad skatt till staten.

25 jan, Balkh: Två lärare arresteras av militär av oklar anledning. De släpps efter en dryg vecka.

23 feb, Kunduz: Anställd förs bort av talibaner för att hans bror har uteblivit från en rättegång. Han släpps senare.

21 april, Takhar: Anställd inom programmet för rehabilitering av personer med funktionsnedsättning blir miss-handlad av talibaner vid en checkpoint på grund av att han bär munskydd.

28 april, Wardak: Indirekt beskjutning träffar klinik

18 juni, Wardak: Sprängladdning på vägen utanför orsakar skador på klinik.

9 juli, Wardak: Säkerhetsstyrkor träffar klinik med nio raketer. De flesta träffar gården framför kliniken men sovsalar, laboratorium och bönelokal skadas.

8 aug, Ghazni: 14 soldater tränger sig in på regionkontor för att söka efter två misstänkta fordon.

10 aug, Wardak: Förlupen kula orsakar brand på sjukhus. Elden släcks av anställda.

21 aug, Wardak: Tre granater slår ner nära klinik. Fönster krossade.

26 aug, Balkh: Två anställda och en medföljande så kallad mahram (släkting som agerar förkläde åt en kvinna) i bil stoppas av talibaner. De tar med sig den manliga anställda som misstänks arbeta för regeringsarmén. Han släpps när det är bekräftat att han arbetar för SAK.

2 sept, Wardak: Sjuksköterskestudent skjuts i benet när hon går upp på skolans tak för att tvätta kläder. Hennes lärare ger första hjälpen och kan föra henne till sjukhus där hon opereras.

13 sept, Wardak: Raketattack förstör 42 fönster och fyra solpaneler på klinik.

14 sept, Kabul: Talibaner beskjuter ett av SAKs fordon som träffas av cirka 50 kulor. Föraren skadas.

1 okt, Wardak: Explosion vid klinik, två patienter skadade.

4 okt, Samangan: Talibaner tar sig in i skola och använder den som skydd. SAK lämnar området, men återvänder när talibanerna lämnat skolan.

14 okt, Wardak: Sjuårig pojke i SAK-skola spelar fotboll när han hamnar i korseld mellan talibaner och säkerhetsstyrkor och han träffas av kula i huvudet, och avlider.

4 nov, Ghazni: Talibaner stänger nio skolor för att tvinga SAK att anställa namngivna personer som lärare. Efter långvariga förhandlingar i lokalsamhället löses situationen och SAK kan återuppta verksamheten som förut.

16 nov, Wardak: Talibaner misshandlar vakt på klinik.

25 nov, Wardak: Talibaner för bort buss med 28 passagerare. En av dem var sjuksköterska anställd av SAK.

14 dec, Wardak: Regeringsstyrkor bryter sig in på klinik och tar utrustning för att ge vård till egna skadade. De återupp mat avsedd för behandling av undernärda barn. ●

Styrelsen 2019–2020

Styrelsen består av nio ordinarie ledamöter och två suppleanter och har det övergripande ansvaret för all verksamhet i Sverige och Afghanistan.

Kajsa Johansson, vice ordförande

Invald 2015, ordförande sedan maj 2020. Doktorand vid Linnéuniversitetet i Växjö. Kajsa har arbetat för SAK i Afghanistan. Hon har också arbetat för ett flertal organisationer i Mocambique. År 2014 fick hon pris av Föreningen för utvecklingsfrågors för sina insatser inom bistånd. Bor i Hjo.

Anna-Karin Johansson, vice ordförande

Invald 2019. Vice ordförande sedan 2020. Journalist med flera chefsbefattningar på statliga myndigheter bakom sig. Generalsekreterare för SAK 2013–2017 och sedan 2018 generalsekreterare för RFSU. Bor i Stockholm.

Shirin Persson, ordinarie ledamot

Invald 2014. Shirin är jurist inriktad på internationell lagstiftning, mänskliga rättigheter och jämställdhet. Under de senaste 25 åren har hon arbetat internationellt för att främja fredsförhandlingar, utveckla grundlagar, utbilda domare och åklagare, bland annat i Afghanistan. Bor i Falköping.

Joar Forssell, ordinarie ledamot

Invald 2019. Förbundsordförande för Liberala ungdomsförbundet sedan 2016. Ledamot i Liberalernas partistyreelse. Riksdagsledamot sedan 2018 och bland annat suppleant i utrikesutskottet. Bor i Stockholm.

Hamid Zafar, ordinarie ledamot

Invald 2018. Tidigare skolchef i Mullsjö. Lämnade styrelsen och SAK i oktober 2020. Bor i Mullsjö.

Azadeh Rohjan Gustafsson, ordinarie ledamot

Invald 2018. Riksdagsledamot för (S) i Stockholms län sedan 2014. Dessförinnan arbetade Azadeh för SSU 2010–2013, bland annat som internationell sekreterare. Har tidigare varit ordförande för arbetarkommunen i Upplands Väsby. Hon har studerat statskunskap och orientalistprogrammet med inriktning på persiska språk. Bor i Upplands Väsby.

Anders Fänge, ordinarie ledamot

Invald 2020. Anders långa verksamhet i SAK som landchef under många år samt hans deltagande i styrelsearbetet under senare år gör hans kunskaper och erfarenheter tämligen unika i SAK. Han har därtill ett stort nätverk som är till nytta för SAK i det föränderliga läget i Afghanistan.

Marie Lackenbauer, ordinarie ledamot

Invald 2020. Marie har arbetat med internationellt bistånd under 10 år, senast som landchef för VI-skogen i Rwanda. Hon tillför därför gedigen biståndskompetens till styrelsen. Hennes utbildning som distriktssjuksköterska och erfarenhet som vård- och omsorgschef i en svensk kommun tillför även kompetens inom ett av SAK:s kärnområden.

Anders Rosén, ordinarie ledamot

Invald 2019. Journalist som bland annat arbetat på Sveriges Television och med kommunikationsfrågor på statliga myndigheter. Arbetade som informationssamordnare för SAK i Kabul 2012–2014. Arbetar som kommunikationschef i Mora kommun. Har ett centralt förtroendeuppdrag i Amnesty. Bor i Rättvik.

Lena Eriksson Åshuvud, suppleant

Invald 2020. Lena har arbetat inom banksektorn i Sverige och internationellt och i den senare kapaciteten arbetade hon med Europeiska Investeringsbankens stöd till länder i Afrika och Karibien. I Sverige arbetar Lena som konsult inom socialt och hållbart företagande. Hon har därför stor kompetens inom ekonomi och bistånd vilket är en tillgång för SAK.

Abdurrahman Toryalay, suppleant

Invald 2019. Abdurrahman kom till Sverige för fem år sedan för att studera på Chalmers och arbetar som projektledare i Göteborg. Tog civilingenjörsexamen i Turkiet innan han kom till Sverige och har även kortare yrkeserfarenhet som ingenjör i Afghanistan. Förutom modersmålet pashto kan han dari/persiska, turkiska, urdu, engelska och svenska. Bor i Göteborg.

Styrelsens arbete regleras bland annat av stadgarna och styrelsens arbetsordning. Styrelsen höll under året sju ordinarie och ett konstituerande möte.

Förvaltningsberättelse

Årsredovisning

Allmänt om verksamheten

Svenska Afghanistankommittén (organisationsnummer 802010 - 4850) har säte i Stockholm, Sverige, och är en medlemsbaserad, icke-statlig ideell förening som bygger på principerna om solidaritet och stöd från folk till folk. Enligt stadgarna §1.2 är SAKs syfte :

- att stödja Afghanistans nationella självständighet,
- att bedriva utvecklingsarbete i Afghanistan för att främja demokratisk, ekonomisk och social utveckling i landet,
- att bedriva insamlingsverksamhet för att erhålla medel till SAKs biståndsverksamhet,
- att sprida kunskap om förhållandena i Afghanistan och om SAKs biståndsverksamhet, samt bilda opinion för att därigenom främja solidariteten med dess folk.

SAK är en självständig medlemsorganisation men samarbetar med andra inom det civila samhället lokalt, nationellt och internationellt. SAK bestod 2020 av 11 lokalföreningar i Sverige.

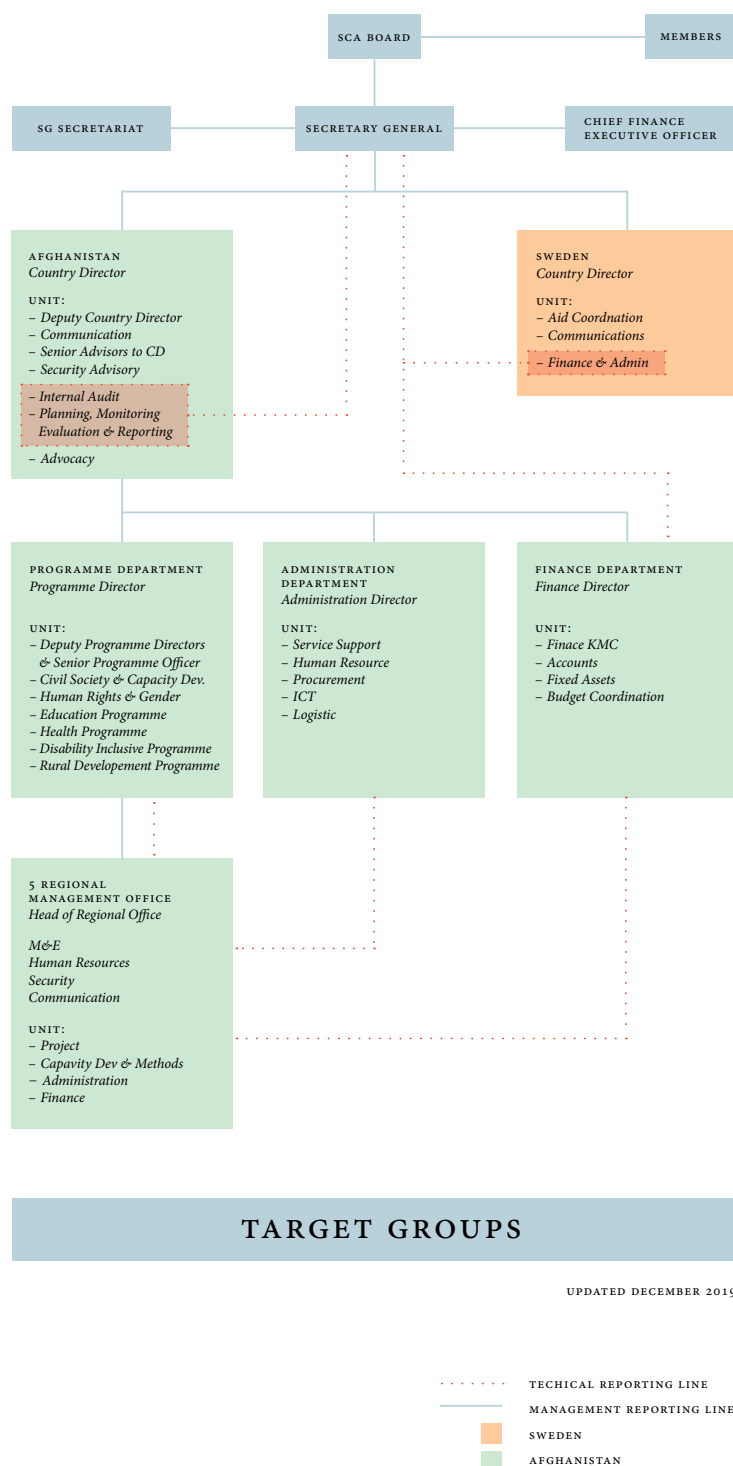
SAKs uppdrag är att ge individer, lokalsamhällen och lokala organisationer, främst på landsbygden och främst målgrupperna kvinnor, barn och människor med funktionsnedsättning och särskilt utsatta grupper såsom internflyktingar, möjlighet att fullt ut delta i samhället och påverka sin egen utveckling. På medellång sikt formuleras SAKs mål i den Strategiska Planen 2018-21, där 2020 var det tredje året av innevarande strategiska period.

Under 2020 fortsatte SAK att stödja byskolor på landsbygden, inkludering av barn med funktionsnedsättning, kapacitetsutveckling av lärare och myndigheter, stöd till lokala skolråd och lärarförbund, samt bedriva påverkansarbete.

Inom hälsa ansvarade SAK för grundläggande hälsovård inom ramen för det nationella systemet SEHATMANDI i Wardak. Andra insatser var utbildning av barnmorskor och sjuksköterskor, stöd till yrkesförbund, påverkansarbete, informationsarbete i byar och skolor, samt kapacitetsutveckling av civilsamhället och myndigheter. Under året åtog sig SAK också med kort varsel genomföra insatser med anledning av Covid19 i provinserna Panshir, Kapisa, Parwan, i vilka SAK vid tiden inte hade insatser. Detta innebär att SAK under året gick från att arbeta i 14 till 17 av 34 provinser.

Byråd stöddes i val och beslutsfattande, i planering och utförande av infrastrukturprojekt och genom grundande av spar- och låneföreningar i byar. Enskilda och grupper av

SAKs organisation

- › individer stöddes genom yrkesutbildningar och möjlighet delaktighet i producentgrupper.

SAK prioriterar inkludering av personer med funktionsnedsättning i alla insatser, till exempel utbildning och hälsovård. SAK gör också särskilt riktade insatser till exempel yrkesutbildningar och fysisk rehabilitering, liksom kapacitetsutveckling av det civila samhället.

I Sverige ger kommunikationsenheten stöd till lokalföreningar och medlemmar, ansvarar för kommunikation, medlemstidningen A-nytt, samt bedriver insamlingsarbete bedrivs bland allmänhet och mot företag. SAK är medlem i Giva och har 90-konto. Verksamheten granskas årligen av Svensk Insamlingskontroll. SAK följer Givas kvalitetskod och upprättade under 2020 en effektrapport för föregående verksamhetsår. I Sverige finns också enheter för ekonomi och administration, koordinering av biståndet, samt generalsekretariatet.

SAK har fem regionkontor: Wardak, Mazar, Ghazni, Jalalabad (med förbindelsekontor i Metharlam), Taloqan (med förbindelsekontor i Kunduz). Under året etablerades också ett kontor i Parwan för samordning av insatser mot Covid19 i tre provinser. Arbetet understöds av Kabul Management Office (KMO) som leds av en landschef och består av avdelningar för administration, ekonomi och program.

Under året formaliserades en direkt rapporteringsväg från enheten för internrevision till Generalsekretären. En stab etablerades också under Sverigechefen med uppdrag att utveckla medlemsrörelsen.

Väsentliga händelser under räkenskapsåret

Pandemin Covid19 fick omfattande konsekvenser för befolkningen i Afghanistan liksom för SAK. Pandemin påverkade hela verksamheten, bland annat genom att

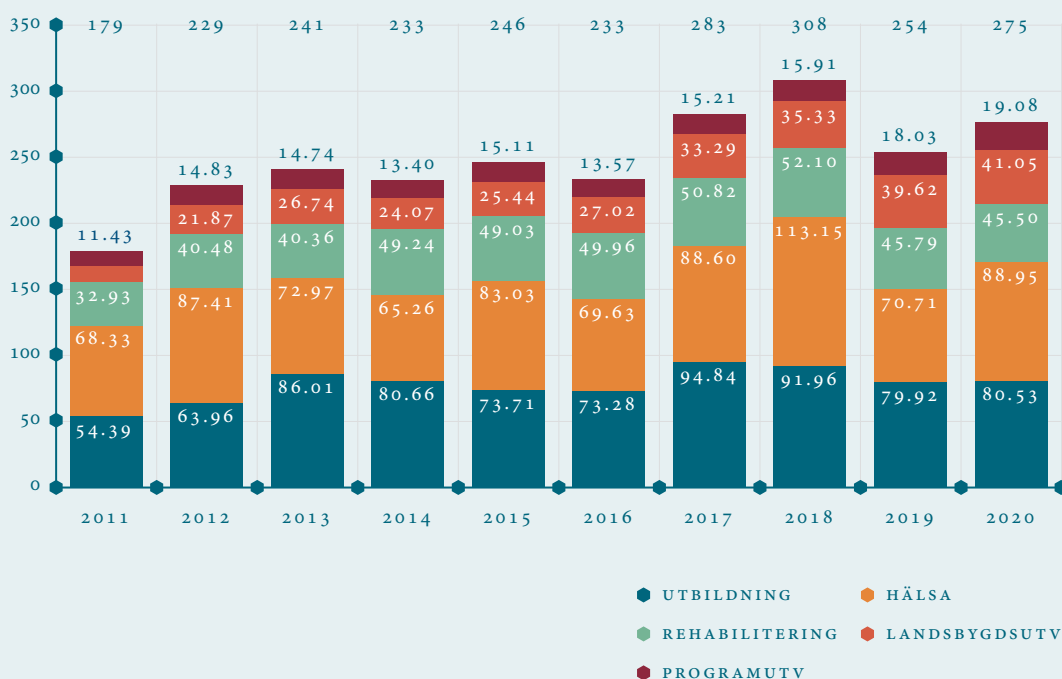
- Försämra situationen för målgrupperna, vilket ställer än högre krav på SAK
- SAK inom alla verksamhetsområden behövde anpassa och skala upp de insatser som kunde bidra till att dämpa spridningen av Covid19.
- många insatser försenades, ställdes in eller inte kunde genomföras som planerat inom t ex utbildning.
- SAK med kort varsel etablerade nya insatser i ytterligare tre provinser
- resor inom och utom landet försvarades och tvingade många anställda till distansarbete
- påverka förutsättningarna för finansiering och skapa mindre förutsägbarhet i verksamheten
- påverka föreningsarbetets förutsättningar i Sverige.
- SAKs årsmöte hölls pga pandemin på distans.

Den politiska utvecklingen i Afghanistan innebar bland annat större säkerhetsrisker i framförallt Kabul, men innebar också fler hot mot t ex flickors utbildning och kvinnor i yrkesroller.

SAK ingick i juni så kallat strategiskt partnerskapsavtal med Sida.

SAK påbörjade under året arbetet med att ta fram en Strategisk Plan för åren 2022-25. Planen är det viktigaste instrumentet för sätta mål på medellång sikt, följa upp ›

SAKS PROGRAMVERKSAMHET 2011–2020 (MSEK)

Finansiell femårsöversikt	2020	2019	2018 (JUSTERADE)	2018*	2017	2016
Verksamhetsintäkter	318,6	312,7	373,0	353,1	324,3	293,6
Ändamålskostnader	283,6	264,0	321,7	321,7	290,2	240,9
Insamlingskostnader	2,6	3,3	5,5	5,5	3,6	3,6
Administrationskostnader	40,3	37,2	27,8	27,8	26,7	24,2
Verksamhetsresultat	-7,9	8,2	18,0	-1,9	3,9	24,9
Resultat efter finansiella investeringar	-7,9	8,5	18,1	-1,4	3,9	24,9
Balansomslutning	162,7	169,5	151,3	151,3	155,6	140,8
Insamlings- och administrationskostnader i % av totala verksamhetsintäkter	13,5%	12,9%	8,9%	9,4%	9,3%	9,5%

* Intäkterna för 2018 inklusive icke-operativa inkomster (intäkter uppkomna genom valutakursdifferenser och avskrivning av långfristiga skulder) var 373,0 MSEK vilket gjorde att resultatet av verksamheten för 2018 blev 18,0 MSEK. Resultatet av verksamheten efter finansiella investeringar var 18,1 MSEK. Andelen insamlings- och administrationskostnaderna var 8,9% av de totala intäkterna inklusive icke-operativa inkomster.

› resultat, säkerställa systematiskt lärande och förbättringsarbete. Planen finns tillgänglig i sin helhet på www.sak.se. I planen redovisas också mått, definitioner och värden för uppföljning. Planen styr organisationens arbete och möjliggör konsekventa arbetsplaner och att uppnå långsiktiga mål.

Uttalanden som styrelseledamoten Hamid Zafar gjort anonymt i sociala medier uppmärksammades i media i oktober. Han avgick ur styrelsen och lämnade SAK strax därpå.

Resultat och ställning

SAK rapporterar resultat och effekter i relation till fem strategiska mål, uppställda i den Strategiska Planen 2018-21 med tillhörande resultat-ramverk. I detta specificeras alla utgångsvärden, liksom definitioner på mått som används för att mäta förändring.

Det är väsentligt att skilja mellan resultat i termer av genomförda insatser och långsiktig förändring, liksom att inse att orsakssamband är svåra att belägga även under de bästa omständigheter. Antal patienter eller elever kan mätas årligen, men att mäta effekter kräver längre perspektiv. Senast redovisades utfall av insatser över en längre tid i årsredovisningen för 2017.

Under året gjordes en så kallad halvtidsutvärdering av den strategiska planen 2018-21. Slutsatserna omfattade bland annat att planen ligger väl i linje med landets egna nationella strategier för utveckling, liksom prioriteringar och behov bland SAKs målgrupper. Men kontextuella utmaningar som t ex politiskt våld och en väntad humanitär kris kommer att vara utmanande för SAK.

Trots pandemin har SAK i huvudsak kunnat upprätthålla insatserna under året, även om det skett med periodvisa begränsningar och omfattande justeringar. Som organisation inom utvecklingssamarbete och specifikt som genomförare av hälso- och sjukvård gavs SAK tillstånd att verka mer fritt än andra organisationer och företag under första halvan av 2020.

I de fall insatser ställdes in fortsatte anställda att uppbära lön i väntan på normalisering, vilket också innebar att

SAKs budget i huvudsak användes som planerat. Huvuddelen av SAKs budget består av lönekostnader.

Nedan följer ett urval av resultat och viktiga faktorer under 2020.

Strategiskt Mål 1 – Bättre hälsa. Förbättrad hälsa och minskad undernäring bland SAKs målgrupper.

- Både tillgängligheten och utnyttjandet av hälsovård förbättrades i provinsen Wardak där SAK ansvarar för primär- och sjukhusvård. Utnyttjandet av befintlig hälsovård, ett i sig viktigt mål, ökade under året från 2,5 till 2,66 besök per person. Totalt antal patientkontakter var 1,75 miljoner, en ökning med 6 %
- Många i SAKs målgrupper drabbades samtidigt av sämre möjligheter att söka vård och rehabilitering i samband med pandemin. Pandemi och skärpt konflikt försvårade arbetet. Flera kliniker stängde tillfälligt till följd av våld.
- Genom akuta insatser har SAK på uppdrag av hälsovårdsministeriet motarbetat COVID-19 i provinserna Wardak, Panjshir, Parwan och Kapisa, med informationsinsatser, fyra covid-19 sjukhus och team för snabbinsatser.
- Väl fungerande lokala hälsoråd i byar spelar stor roll för genomslag med tex information, men det har varit en utmaning att stödja dessa till en aktiv roll. Under året har dock andelen av SAKs hälsovårdsinrättningar som har ett fungerande hälsoråd stigit från 44 till 51 procent 2020, vilket är en viktig framgång.
- Vaccinationer av spädbarn mot kikhosta, stelkramp mm blev färre än önskat pga våld som tvingade kliniker att stänga periodvis samt reserestriktioner.

Mål 2 – Tillgång till utbildning: Samtliga barn i de samhällen där SAK arbetar ska kunna förbättra sina kunskapsresultat.

- Trots hinder kunde antalet inskrivna elever öka från drygt 94 000 till nästan 104 000 under året. Av dessa var cirka 55 procent flickor vilket är en ökning i antal, men en minskning i andel jämfört med 58 procent förra året. ›

- SAK noterar ett fortsatt skifte i attityden till utbildning, i synnerhet flickors. Motstånd finns, men allt fler prioriterar nu sina barns skolgång, vilket SAK aktivt opinionsbildat för under lång tid. Sannolikt inverkar också att allt fler föräldrar nu själva har gått något i skolan, liksom att skolor nu har kvinnliga huvudlärare.
- Utbildningsarbetet ställdes under året inför försämrat säkerhetsläge, bortföranden och attacker både på marken och från luften som lett till dödsfall och förstörelse av byggnader.
- Den tillfälliga stängningen av skolor som regeringen beordrade under pandemins första våg gick naturligtvis också ut över eleverna.
- Restriktioner till följd av pandemin inverkade negativt på förberedande utbildning för barn med funktionsnedsättning.
- Digitaliseringen har varit en positiv erfarenhet, i den årliga engagemangsenkäten var 97% positiva till fortsatta digitala aktiviteter. Medlemsrörelsen lyckades i stor utsträckning ställa om arbetet.
- Förutsättningarna för påverkansarbete och stärkt engagemang har påverkats av att fokus i nyhetsbevakningen varit starkt på pandemin. Inbromsad ekonomi påverkar också utrymmet för stöd, både från individer och företag, och kan i förlängningen slå mot den statliga finansieringen.
- Trots pandemin och den negativa trenden tycks beslutsfattare i nyckelpositioner, SAKs medlemmar och givare ha bibehållit sitt stöd för den afghanska civilbefolkningen. En framgång är att antalet medlemmar ökade något för första året sedan 2015.
- Inför den internationella givarkonferensen i Genève tog SAK ledningen och samordnade de nordiska ländernas hållning i påverkansarbetet i riktning mot krav på effektiv utveckling och en inkluderande fredsprocess.

Mål 3 – Utveckling driven av lokalsamhället. Människorna i lokalsamhällen på landsbygden ska vara en del av sin egen och den lokala utvecklingen, vilket förbättrar försörjningsmöjligheterna och skapar trygghet i svåra situationer.

- COVID-19 försämrade kraftigt inkomstmöjligheterna på landsbygden. BNP väntas minska som en följd av restriktioner och nedstängningar.
- På grund av restriktioner under pandemin nådde SAKs arbete inom detta mål drygt en miljon människor i sex provinser, vilket är ca 6% färre än förra året.
- En uppföljning visade under året att av drygt 400 människor med funktionsnedsättning som fått räntefritt lån och utbildning i småföretagande genom SAK startade drygt 200 nya småföretag, drygt 140 expanderade eller breddade en befintlig verksamhet. Läntagarnas inkomster ökade i snitt från 38 USD till 62 USD per månad. Möjlighet att bidra till familjens försörjning ökar också acceptans och respekt för människor med funktionsnedsättning
- De lokala byråder eller utvecklingsråd SAK samarbetar med, liksom organisationer för tex personer med funktionsnedsättning, har tydligt stärkts i sina möjligheter att påverka prioritering, planering och genomförande av insatser. Även om kvinnors roll i beslutsfattande sammanhang fortfarande är alldeles för begränsad så har det börjat öka i en del lokalsamhällen.
- En stor del av insatserna genomförs inom ramen för det nationella systemet "Citizens Charter". Detta är uppskattat av målgrupperna, men också kontroversiellt och hårt ansatt av talibanerna som periodvis stoppat flera projekt.

Mål 4 – Folkligt och politiskt engagemang: Stärkt folkligt och politiskt engagemang för människors rättigheter i Afghanistan.

- Pandemin och restriktioner har i hög grad påverkat kommunikation, insamling och medlemsrörelsens aktiviteter negativt.

Mål 5 – Trovärdighet och hållbarhet: SAK ska bli en ännu mer trovärdig och hållbar organisation där personal och målgrupper arbetar tillsammans för att utföra sitt uppdrag. Det femte strategiska målet handlar om hållbarhet och organisationsutveckling. I den strategiska planen 2018-2021 identifierades 18 insatser för utveckling av organisationen. Av dessa fortsatte 13 att genomföras under året och fem slogs ihop eller planeras till den kommande strategiska perioden 2022-2025. Exempel på årets utveckling inom ramen för detta mål är bland annat

- Bättre samordning genom gemensam databas för anslag och avtal.
- Ytterligare mandat till regionkontoren, med höjd gräns för självständiga beslut om inköp samt större ansvar för rekrytering.
- Ett flertal interna regelverk har utvecklats och uppdaterats, bland annat personalhandbok, riktlinjer för inköp, riktlinjer för rekrytering. SAKs policy och processer för anti-korruption har reviderats, men fastställdes först efter årsskiftet 2021.
- SAK har mycket kvar att göra för att öka andelen kvinnor på chefspositioner. 31 procent av alla SAKs anställda i Afghanistan var under året kvinnor, vilket motsvarar en liten ökning, men siffran inkluderar bland annat alla lärare och hälsopersonal. En genomgripande så kallad Gender and non-discrimination audit inleddes under året.

Medlemmar och årsmöte

2020 hade SAK 2946 medlemmar vilket är 27 fler än föregående år.

Årsmötet hölls digitalt den 30 maj. För första gången genomförde SAK årsmötet enligt principen "en medlem en röst", utan av lokalföreningarna utsedda delegater, enligt beslut vid föregående årsmöte. Röstlängden justerades till som mest 41 röstberättigade. SAK fortsatte att använda så kallat åsiktstorg för behandling av motioner i grupp i syfte

- › att inkludera så många som möjligt i diskussionerna. Sex motioner inkom till Årsmötet. Medlemsavgiften behölls oförändrad, men för familjemedlemskap höjdes avgiften från 100 till 120 kr per år, och för ungdomsmedlemmar från 110 till 120 kr per år.

Vid årsmötet valdes Kajsa Johansson till ny ordförande efter Peder Jonsson. Anna-Karin Johansson valdes till ny vice ordförande efter Shirin Persson. Årets solidaritetspris utdelades till organisationen Water For All vars ordförande Mikael Lorin närvarade vid mötet.

Insamling

Resultatet av SAKs insamling till 90-kontona 90 07 80-8 och 90 01 20-7 var 9,3 (13,0) miljoner kronor. Av resultatet var 6,0 (6,4) miljoner kronor bidrag från månadsgivare och 3,3 (6,6) miljoner kr andra donationer. Kostnaden för insamlingsarbetet var 2,6 (3,3) miljoner kronor, eller 28 % (25,4%) av inkomsterna. Utav de 2,6 miljoner kronorna som bokförts som insamlingskostnader har ca 0,18 miljoner kronor använts främst för att öka kännedom och sprida kunskap om SAK och Afghanistan.

SAK är förmånstagare i Postkodlotteriet och mottog under året 17 miljoner kronor som grundbidrag. Water for All bidrog med 0,43 miljoner kr. Förutom egen insamlingsverksamhet bidrog Radiohjälpen, Jochnick Foundation och Afghan Connection med 3,8 (13,2) miljoner kr. Uppgifter inom parentes avser föregående år.

Ledning och beslut

SAK reviderar centrala styrdokument löpande. Under 2020 antogs eller reviderades bland annat

- Organisationsschema
- Internal Audit Charter
- Finansiellt regelverk
- Resultatramverk
- Finansieringsstrategi 2020-21

Risker nu och i framtiden

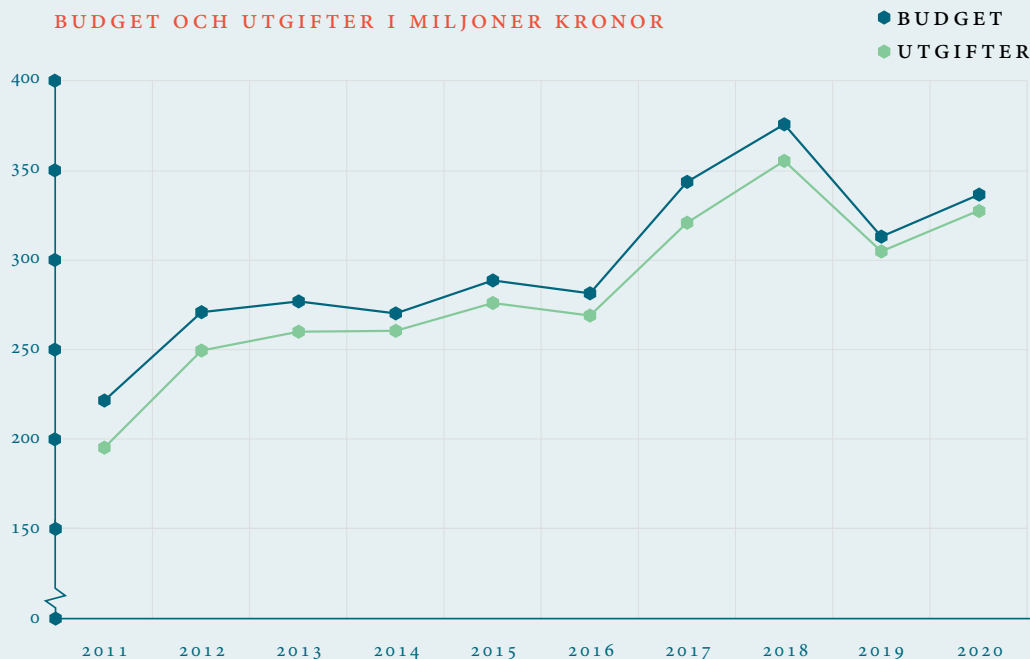
SAK är utsatt för ett brett spektrum av risker; fysiska risker för anställda och målgrupper, risker för korruption och försikringsbrott. Konflikten i landet är mycket utmanande, och dess oförutsägbarhet försvårar riskminimering. Den medför svårigheter avseende logistik och uppföljning, samt innebär risker för både anställda och målgrupper.

Det afghanska bankväsendet är fortsatt en finansiell risk och ett praktiskt problem, men SAK har fortsatt att minska kontanthantering och skärpa kontroll.

SAK är fortsatt beroende av ett fåtal stora givare för sitt arbete. Andelen egeninsamlade medel är låg, vilket medför en risk för kontinuiteten. Pandemin orsakade en global inbromsning vilket skapar osäkerhet om framtida finansiering, och ökad fattigdom i Afghanistan vilket ställer högre krav på SAK.

Fluktuationer i växelkurserna mellan USD, SEK och AFN gör förutsägelser svåra och innebär därmed en risk.

BUDGET OCH UTGIFTER I MILJONER KRONOR

Då olika verksamhetsområden finansieras genom stöd i olika valutor, påverkas verksamheter i olika hög grad. Budget och planer reviderades följaktligen och alla förändringar kommunicerades med relevanta givare.

Finansiellt resultat och ställning

SAK har en fortsatt stabil finansiell bas. Balansomslutningen var 162,7 (169,5) Mkr för år 2020 och innefattar 109,4 (123,7) Mkr eget kapital och öronmärkta gåvor som i sin helhet tillhör organisationen. Eget kapital inklusive öronmärkta medel minskade med -14,3 (9,0) Mkr från 2019 till 2020. Genomsnittlig valutakurs under 2020 var SEK 1 = AFN 8,348 och USD 1 = AFN 76,698

Under 2020 inträffade inga större förluster av pengar eller varor, utöver vad som redogörs för under rubriken Korruption och anti-korruption.

SAK använder inga s.k. finansiella instrument. SAKs placeringspolicy anger att organisationen skall prioritera finansiell långsiktighet, effektivitet, och riskminimering för att inte riskera förmågan att svara upp mot organisationens skyldigheter.

Hållbarhetsupplysningar

I innevarande strategiska plan för 2018-21 har SAK för första gången inkluderat hållbarhet och organisationsutveckling som ett eget mål, vilket innebär att insatserna följs upp på samma sätt som programverksamheten. SAK når inte de kriterier som innebär skyldighet att hållbarhetsrapportera enligt Årsredovisningslagen, men rapporteringen av SAKs femte strategiska mål motsvarar i hög grad de kraven. Se därför också rubrik Mål 5 – Trovärdighet och hållbarhet.

Grundat i en tidigare miljö- och kontextanalys finns en medvetenhet om SAKs svaga meritlista avseende klimat- eller miljöinsatser. Analysen visade dock också att de informella miljöåtgärderna, riktlinjerna, strategierna och aktiviteterna är många. Dessa är värdefulla och visar att även om SAK inte använder terminologin så tas miljöhänsyn i stor utsträckning inom programmen. Analysen visade också SAKs potential i anställdas och samarbetspartners goda praktiska miljökunskap och ledarskap. Miljökonsekvensbedömningar är obligatoriska för alla insatser och SAK genomför aktiviteter inom bland annat områdena miljöutbildning, hållbara program, gemensam förvaltning av naturresurser, klimatåtgärder och miljölagstiftning.

Korruption och anti-korruption

Afghanistan är ett av de länder i världen som är hårdast drabbat av korruption. SAKs system och mekanismer för att anmäla, utreda och rapportera oegentligheter har fortsatt att stärkas under året med målet att alla rapporter ska mottas konfidentiellt, genomgå en grundlig bedömning och att åtgärder tas av ledningen inom utsatt tid.

Ramberget för hantering av anmälningar om korruption ges i två styrdokument.

1. **Anti-korruptionspolicyn** definierar vilka förväntningar SAK har på sina anställda och hur rapportering förväntas gå till, samt utredningar och uppföljning.
2. Manualen för **Procedurer inom Anti-korruption och mekanismer för anmälningar** beskriver ansvarsförhållanden, procedurer och underhåll av mekanismer för anti-korruptionsarbetet.

Under året inleddes en revidering av dokumenten med målet att slå samman för intern koherens, förenkla och tillgängliggöra, samt förtydliga utredningsprocess och ansvarsförhållanden.

Misstänkta fall av oegentligheter utreds av Enheten för Internrevision. Beslut avseende utredningar, liksom eventuella konsekvenser, är delegerade till landscheferna för Afghanistan respektive Sverige. Generalsekreteraren har det yttersta ansvaret för allt anti-korruptionsarbete.

Sida lät från hösten 2019 till våren 2020 genomföra en så kallad Efficiency Audit av SAK. Revisionen omfattade ledning av verksamheten, finansiell styrning och kontroll, samt organisationsstrukturen i relation till funktion och uppgifter. Revisionen gav 29 rekommendationer av vilka den viktigaste att stärka internrevisionens oberoende genom inrättandet av ett utskott för internrevision inom styrelsen, samt att enheten för internrevision ska rapportera direkt till Generalsekreteraren. Båda rekommendationerna följdes och åtgärdades innan årsskiftet. Övriga rekommendationer var antingen på väg att åtgärdas eller tas i samband med den kommande strategiska planen.

I juni 2020 begärde Sida också att få ta del av SAKs samtliga korruptionsutredningar från 2018 och 2019. I uppföljande diskussioner meddelade Sida att utredningarna var tillfredsställande, men att Sida framöver i högre grad ville bli informerade under utredningsarbetets gång, något SAK kommer att tillgodose. Dialogen om detta har fortsatt och SAK reviderade under hösten anti-korruptionspolicyn mot bakgrund av erfarenheterna sedan omstruktureringen av anti-korruptionsarbetet 2018. Regelverket fastställdes våren 2021.

SAK genomförde under året en upphandling av auktoriserad revisor.

Identifierade fall av förskingring och korruption

Under 2020 inkom sammanlagt 34 anmälningar genom SAKs mekanismer för att anmäla misstänkt korruption. Hälften av fallen avsåg inte vad som klassas som korruption utan rörde konflikter på arbetsplatsen, överklaganden av beslut osv, eller innehöll inte tillräckligt mycket information att gå vidare med. 16 fall utreddes under året. De 16 utredda fallen är spridda över samtliga SAKs regionkontor i Afghanistan. I fyra av fallen konstaterades korruption.

Ett fall där förskingring misstänktes rörde stölden av en bil. Det inträffade ledde till en omfattande utredning och det kan ha varit fråga om en uppgörelse som syftade till bedrägeri vilket dock inte kunde beläggas. SAK kunde dock identifiera flera glapp i kontrollsystemen och i strid med regelverk var transporten inte försäkrad, vilket orsakade en förlust för SAK om motsvarande 351 190 SEK (38 256 USD).

Nedan sammanfattas de fall där korruption eller förskingring faktiskt konstaterades.

OTILLBÖRLIGT BIDRAG: En anställd befanns ha lämnat uppgifter som på ett oriktigt sätt gjorde att denne beviljades ett bidrag om motsvarande 3 594 SEK (30 000 Afs). I fallet var uppsåtet inte klarlagt och det befanns att ottydligheter i regelverket låg bakom det inträffade. Summan återbetalades till SAK.

FÖRSKINGRING: En anställd med uppgift att ha kontakter med resebyråer och boka biljetter för SAKs räkning vid SAKs kontor i Kabul befanns ha låtit SAK betala privata flygbiljetter och förfalskat dokument för att dölja det. SAKs sammanlagda förlust i fallet motsvarar 31 028 SEK (3 380 USD).

FÖRSKINGRING: Två anställda vid ett regionkontor befanns ha lämnat duplicerad dokumentation på inköp av byggmaterial för motsvarande 16 785 SEK (140 120 AFS). Försöket till förskingring upptäcktes och orsakade ingen förlust för SAK. De två anställda avskedades.

NEPOTISM: En anställd inom utbildningsprogrammet vid ett regionkontor befanns ha anställt ett antal nära släktingar som lärare vid skolor som stöds av SAK. Den anställda avskedades.

2020 och förväntad framtida utveckling

Följderna av pandemin kommer att bli mycket utmanande för SAKs målgrupper och för SAK. Många insatser kommer att behöva utvecklas, anpassas eller skalas upp. Resursbehovet kommer att öka, samtidigt som utsikterna för finansiering är mer osäkra. De praktiska konsekvenserna som t ex svårigheter att resa, fortsätter att påverka hela organisationen under 2021 inklusive medlemsorganisationen i Sverige.

Förvaltning

Ledning

SAKs generalsekreterare Andreas Stefansson är baserad i Stockholm men arbetar periodvis i Afghanistan. GS var föräldraledig perioden 15 augusti 2020-15 januari 2021. Tidigare styrelseledamoten Bengt Ekman lämnade inför årsmötet 2020 sin plats i styrelsen för att kunna vikariera som GS på halvtid till och med januari 2021.

Daniel Madhani var landchef i Afghanistan. Under året rekryterades också Jens Rosbäck till tjänsten som vice landschef i Afghanistan även om tillträdet blir våren 2021. Anna Ek var landchef i Sverige. Dr Shah Mahmood var som Chief Executive Financial Officer den högst ansvarige för organisationens ekonomi. Tjänsten innebär stationering i både Afghanistan och Sverige.

Anställda

Den 31 december hade SAK 6442 (5760) anställda i Afghanistan och Sverige. I Afghanistan var 5140 (4366) personer projektanställd fältpersonal. Av anställda i Afghanistan är 69% (70%) män och 31% (30%) kvinnor. Av 14 internationella anställda var 4 kvinnor. På Stockholmskontoret fanns 24 anställda varav 14 var kvinnor.

Sjukfrånvaron bland anställda i Sverige 2020 var 1,97% (2,84%).

Styrelse och ledning

I SAKs styrelse ingår 9 ordinarie ledamöter och två suppleanter. Under 2020 hölls 7 ordinarie och ett konstituerande möte. Närvaro under 2020:

Avgående årsmötet 2020

Helené Lackenbauer, 1 möten av 3

Peder Jonsson, 3 möten av 3

Bengt Ekman, 3 möten av 3

Sittande

Kajsa Johansson, 8 möten av 8

Shirin Persson, 6 möten av 8

Hamid Zafar 4 möten av 5

Azadeh Rojhan Gustafsson, 7 möten av 8

Abdurrahman Toryalay (suppleant), 7 möten av 8

Anders Rosén (suppleant), 7 möten av 8

Joar Forrsell, 6 möten av 8

Anna-Karin Johansson, 7 möten av 8

Tillträdde 2020

Marie Lackenbauer, 4 möten av 5

Lena Eriksson Åshuvud (suppleant), 4 möten av 5

Anders Fänge, 5 möten av 5

Styrelsens arbetsutskott sammanträdde en gång. Reza Javid och Asem Toukhy valdes till föreningsrevisorer av årsmötet, med Christer Persson och Gerd Bjurström som suppleanter. Årsmötet valde Mari Enquist, Stephanie Kilander, Inger Blennow och Tomas Jansson till valberedning med Maria Bodänge som ordförande. Årsmötet fastställde upphandlingen av Fredrik Sjölander, KPMG, som auktoriserad revisor. SAKs verksamhet i Afghanistan granskades av A.F. Ferguson & Co, Price Waterhouse Coopers, i Islamabad. ●

Blå moskén i Mazar-e-Sharif.

Resultaträkning

(TKR)	Not	2020	2019
Verksamhetsintäkter			
<i>Medlemsavgifter</i>	14	938	902
<i>Gåvor</i>	3,14	32 743	34 288
<i>Bidrag</i>	3,14	289 402	275 605
<i>Nettoomsättning</i>	14	15	1 255
<i>Övriga intäkter</i>	15	-4 475	675
SUMMA VERKSAMHETSINTÄKTER		318 622	312 725
Verksamhetskostnader			
<i>Ändamålskostnader</i>	4,5,14	-283 615	-264 017
<i>Insamlingskostnader</i>	4,5,14	-2 635	-3 284
<i>Administrationskostnader</i>	4,5,14	-40 350	-37 265
SUMMA VERKSAMHETSKOSTNADER		-326 600	-304 566
Verksamhetsresultat		-7 919	8 159
Resultat från finansiella investeringar			
<i>Övriga ränteintäkter och liknande resultatposter</i>		58	331
SUMMA RESULTAT FRÅN FINANSIELLA INVESTERINGAR		58	331
Resultat efter finansiella poster		-7 919	8 490
ÅRETS RESULTAT		-7 919	8 490
	Not	2020	2019
Förändring av ändamålsbestämda medel	14		
<i>Årets resultat enligt resultaträkningen (se ovan)</i>		-7 919	8 490
<i>Utnyttjande av ändamålsbestämda medel från tidigare år</i>		-	0
<i>Ändamålsbestämning av medel</i>		-8 478	4 366
<i>Överfört till rörelsereserv</i>		-2 667	4 141
<i>Kvarstående belopp för året/förändring balanserat kapital</i>		3 227	-17

Balansräkning

(TKR)			
TILLGÅNGAR	Not	2020	2019
Materiella anläggningstillgångar			
<i>Inventarier</i>	6	1	1
		1	1
Finansiella anläggningstillgångar			
<i>Långfristiga värdepappersinnehav</i>	7	3 568	3 142
<i>Långfristiga fordringar</i>	8	5 511	4 998
		9 080	8 140
SUMMA ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR		9 081	8 141
Omsättningstillgångar			
Kortfristiga fordringar			
<i>Kundfordringar</i>		2 596	2 803
<i>Övriga fordringar</i>		16 297	10 281
<i>Fordringar beviljade men ännu ej utbetalade bidrag</i>	11	2 532	8 835
<i>Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter</i>	9	1 477	1 844
		22 902	23 764
Kassa och bank	13	130 746	137 616
SUMMA OMSÄTTNINGSTILLGÅNGAR		153 648	161 380
SUMMA TILLGÅNGAR		162 729	169 520
EGET KAPITAL OCH SKULDER			
Eget kapital			
<i>Donationskapital</i>		391	391
<i>Rörelsereserv</i>		53 755	62 272
<i>Ändamålsbestämda medel, egen insamling</i>		45 417	55 284
<i>Ändamålsbestämda medel, Postkodlotteriet och Water 4 All</i>		4 604	3 780
BALANSERAT RESULTAT		5 192	1 965
		109 360	123 692
Avsättningar			
<i>Andra avsättningar</i>	10	14 097	13 209
		14 097	13 209
Kortfristiga skulder			
<i>Leverantörsskulder</i>		6 690	5 315
<i>Skatteskulder</i>		22	36
<i>Skuld erhållna ej nyttjade bidrag</i>	11	22 576	23 814
<i>Övriga skulder</i>	16	5 957	386
<i>Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter</i>	12	4 027	3 068
		39 272	32 619
SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER		162 729	169 520

Förändringar i eget kapital

	Donations- kapital	Rörelsereserv	Egen insamling	Ändamåls- bestämda medel, Postkod och Water 4 All	Balanserat resultat inkl. årets resultat	Summa eget kapital
Ingående balans	391	62 272	55 283	3 780	3 780	123 692
Växelkurseffekt på ingående balanser i Afghanistan	-	(5 849)	(707)	142	-	(6 414)
Justerad ingående balans	391	56 422	56 422	3 922	1 966	117 278
Förändringar under året	-	(185)	-	-	-	(185)
Ändamålsbestämt						
- av givaren	-	-	13 610	19 133		32 743
- av styrelsen	-	(4 285)	-	-	1 006	(3 279)
- överfört till rörelsereserven	-	1 802	(4 680)	-	(4 680)	-
Utnyttjat	-	-	(18 090)	(18 451)	(657)	(37 198)
ÅRETS RESULTAT	-	(2 667)	(9 160)	682	3 227	(7 919)
VID ÅRETS UTGÅNG	391	53 755	45 417	4 603	5 192	109 359

Kassaflödesanalys

(TKR)

	Not	2020	2019
Den löpande verksamheten			
Verksamhetsresultat		-7 919	8 490
		-7 919	8 490
Erhållen ränta		58	331
KASSAFLÖDE FRÅN DEN LÖPANDE VERKSAMHETEN FÖRE FÖRÄNDRINGAR AV VERKSAMHETSKAPITAL		-7 861	8 821
Förändringar i verksamhetskapital		-6 414	568
Förändringar av avsättningar		888	2 049
Förändringar av kortfristiga fordringar		348	1 985
Förändringar av kortfristiga skulder		6 595	6 736
KASSAFLÖDE FRÅN DEN LÖPANDE VERKSAMHETEN		1 417	11 339
Investeringsverksamheten			
Förvärv av materiella anläggningstillgångar		-426	-652
KASSAFLÖDE FRÅN INVESTERINGSVERKSAMHETEN		-426	-653
ÅRETS KASSAFLÖDE		-6 870	19 507
Likvida medel vid årets början		137 616	118 108
Likvida medel vid årets slut	13	130 746	137 616

Not 1 – Redovisnings och värderingsprinciper

Svenska Afghanistankommittén redovisnings och värderingsprinciper överensstämmer med årsredovisningslagen, BFNAR 2012:1 och GIVA:s styrande riktlinjer för årsredovisning med två undantag. Första undantaget; samtliga inventarier anskaffade med bidragsmedel kostnadsförs direkt. Andra undantaget; SAK redovisar även medel mottagna för vidareförmedling till partners som intäkt.

Intäkter

Intäkter värderas till det verkliga värdet av det som erhållits eller kommer att erhållas. SAK klassificerar sina intäkter i kategorierna medlemsavgifter, gåvor, bidrag, nettoomsättning och övriga intäkter.

Med **MEDLEMSAVGIFT** avses den avgift som en person inbetalar för medlemskap i föreningen. Medlemsavgifter redovisas vid inbetalning från medlemmen och intäkter redovisats över den tidsperiod som avses.

En tillgång som har givits till SAK utan krav på motprestation klassificeras som en **GÅVA**. Att ange ändamål enligt SAKs ordinarie kategorier för örönmärkning ses inte som krav på motprestation. Gåvor i form av penningbelopp och materiella gåvor av betydande värde redovisas som intäkt. Gåvor i form av tjänster eller materiella gåvor av ringa belopp redovisas inte som intäkt. Gåvor redovisas som intäkt när de erhållits.

En tillgång som har givits med krav på motprestation klassificeras som **BIDRAG**. När kraven för bidragets uppfyllts redovisas bidraget som en intäkt. Innan kraven är uppfyllta redovisas bidraget som en skuld. Bidrag som erhållits för att täcka vissa kostnader redovisas samma räkenskapsår som den kostnad bidraget är avsett för att täcka.

Insamlade medel består dels av föreningens direkt insamlade gåvor samt **INSAMLADE MEDEL** i form av bidrag genom Radiohjälpens kampanj Världens Barn, Water 4 All, Postkodlotteriet, Jochnick Foundation och Afghan Connection.

Intäkt vid försäljning redovisas vid försäljningstillfället och klassificeras som **NETTOOMSÄTTNING**.

Intäkter som inte faller under någon av ovanstående kategorier klassificeras under rubriken **ÖVRIGA INTÄKTER**.

SAK definierar en **VOLONTÄR** som en person som frivilligt utifrån sin egen lust och vilja engagerar sig ideellt utan att få betalt. SAK inkluderar inte förtroendevald i begreppet volontär.

Kostnader

SAK använder giva kostnadsindelning; ändamålskostnader, insamlingskostnader och administrationskostnader.

Som **ÄNDAMÅLSKOSTNADER** klassificeras sådana kostnader som har direkt samband med att uppfylla organisationens syfte enligt dess stadgar. Alla kostnader i Afghanistan räknas som ändamålskostnader med undantag från en mindre del grundadministration. Som ändamålskostnader räknas också SAKs informationsarbete i Sverige eftersom det är en del av organisationens syfte enligt dess stadgar.

Not 2 – Uppskattningar och bedömningar

Enligt en vederbörligen undertecknad överenskommelse med det afghanska utrikesdepartementet år 1992 är SAK befriad från beskattning i Afghanistan gällande löner till internationell personal i landet. Det afghanska skatteverket meddelade i oktober 2016 SAK och flera andra organisationer att de inte erkände undantag och krävde därför att SAK retroaktivt skulle betala skatt på internationellt anställdas löner för åren 2005–2016, inklusive en förseningsavgift.

I april 2018 instruerade det afghanska skatteverket alla ministerier och myndigheter, inklusive banker och tullmyndigheter, att inte processa SAKs ekonomiska transfereeringar eller underlätta organisationens arbete. Beslutet avsåg tvinga SAK att gå med på skatteverkets krav och retroaktivt betala skatt på internationellt anställdas löner för åren 2005–2016. Till följd av detta beslöt en av bankerna i vilken SAK hade konto att frysa tillgångarna på två av SAKs bankkonton. Vidare höll tullmyndigheter i hela landet kvar leveranser av gods och förnödenheter till SAK.

Samtidigt erbjöd det afghanska skatteverket SAK en reduktion av straffavgifterna med 95 procent. Sista datum för att acceptera reduktionen sattes till 20 oktober 2018. När SAKs arbete påverkades alltmer beslöt SAKs styrelse att betala den retroaktiva skatten för 2005–2016 (9,1 MSEK inklusive 5 procent straffavgift) före tidsfristens utgång.

INSAMLINGSKOSTNADER är kostnader som är nödvändiga för att generera insamlingsintäkter. Hit räknas bland annat annonser, reklam, lönekostnader, tackbrev, utskick av gåvobrev, samt kostnader för värvning av månadsgivare och dylikt.

Administrativa kostnader är sådana som behövs för att administrera organisationen. Administrationen utgör en kvalitetsgaranti för ändamålet och för givaren. I **ADMINISTRATIONSKOSTNADER** ryms kostnader för SAKs kansli i Stockholm, som hyreskostnader och andra driftskostnader för lokal och kommunikation, samt lönekostnader för administrativ personal. Kostnader för styrelsen och en mindre del av kostnaderna för administrativ personal i Afghanistan ingår också.

Alla organisationens **LEASINGAVTAL** redovisas som operationella, dvs leasingavgiften redovisas linjärt över leasingperioden.

Löpande ersättningar till anställda i form av **LÖNER** och sociala avgifter och liknande kostnadsförs i takt med att de anställda utför tjänster. Pensionsförpliktelser klassificeras som avgiftsbestämda och redovisas som kostnad det år pensionen tjänas in.

Balansräkningen

FINANSIELLA TILLGÅNGAR värderas till det lägsta av bokfört värde och marknadsvärde.

FORDRINGAR är redovisade till det belopp som de beräknas inflyta. Kundfordringar värderas individuellt. Fordringar och skulder i utländsk valuta värderas till balansdagens kurs.

VARULAGER värderas till det lägsta av anskaffningsvärdet och verkligt värde.

INVENTARIER som ingår i föreningsverksamheten skrivs av på bedömd ekonomisk livslängd: Datorer på 3 år och övriga inventarier på 5 år. Inventarier anskaffade med bidragsmedel avskrivs direkt.

ÄNDAMÅLSBESTÄMDA medel redovisas som post under eget kapital och motsvarar gåvor som ännu inte förbrukats och andra ändamålsbestämda medel.

RÖRELSERESERVEN består av kapital som uppkommit genom resultat från främst bidragsverksamheten. Tex. ska EU finansierade projekt rapporteras till en av EU bestämd växelkurs vilken inte är den samma som den verkliga växelkursen, detta ger ett positivt/negativt resultat.

En **AVSÄTTNING** redovisas där SAK har ett legalt eller informellt åtagande som förväntas resultera i en framtida utbetalning. Avsättningar värderas till den bästa uppskattningen av det belopp som kommer att behöva erläggas.

SAK redovisar en ansvarsförbindelse om en möjlig skyldighet föreligger till följd av faktiska utvecklingar, av vilka utvecklingen endast avgörs av om en eller flera framtida osäkra händelser utanför SAKs kontroll inträffar eller inte inträffar, eller om SAK har en befintlig förpliktelse till följd av faktiska händelser, men som inte redovisas som en skuld eller avsättning, eftersom det inte är sannolikt att ett utflöde av resurser kommer att krävas för att reglera förpliktelsen, eller storleken på förpliktelsen inte kan beräknas med tillräcklig tillförlitlighet.

SAK har i två år kommunicerat intensivt med Afghanistans Finansministerium och Utrikesdepartement i Afghanistan, och till och med tillskrivit presidenten direkt. Efter att ha betalat skatten mottog SAK bekräftelse från finansministeriet på att överenskommelsen med det afghanska utrikesdepartementet faktiskt var giltig och bekräftade därmed att SAK inte ska betala skatt i Afghanistan på internationell personals löner. SAK har därför bokfört beloppet som fordran på afghanska staten per 2018-12-31. I början på 2020 informerade skatteverket SAK att återbetalning eller fastställelse av den inbetalda summan kommer ske mot framtida skatt genom revisionsavdelningen efter fullbordandet av skatterevisionen av SAK för åren 2011 till 2018. Skatterevision för åren 2011 till 2014 påbörjades den 26 januari, 2020 men pausades på grund av covid-19-pandemin. Den 11 november 2020 sammanträdde SAKs Afghanistanchef med Afghanistans finansminister för att återuppta och fullfölja den väntade skatterevisionen för åren 2011 till 2018. På grund av de många beslutsnivåerna inom finansministeriets skatteuppbördsavdelning är dock processen tidskrävande. Då beloppet inte återbetalats till SAK kvarstår det som en fordran på skatteverket i SAKs balansräkning per 2020-12-31. SAKs ledning är övertygad om att hela beloppet kommer återbetalas till SAK när skatterevisionen för åren 2011 till 2018 är slutförd.

Not 3 – Insamlade medel

GÅVOR SOM REDOVISATS I RESULTATRÄKNINGEN

Insamlade medel	2020	2019
Allmänheten	12 112	10 991
Företag	97	-
Postkodlotteriet	18 702	21 202
Kerstin och Jan-Olov Erickssons stiftelse	1 400	2 000
Water 4 All	431	95
SUMMA GÅVOR SOM REDOVISATS I RESULTATRÄKNINGEN	32 743	34 288

GÅVOR SOM INTE REDOVISATS I RESULTATRÄKNINGEN*

Bidrag som redovisats som intäkt

<i>Insamlade medel</i>		
Radiohjälpen	2 508	7 209
Jochnick Foundation	132	1 212
Afghanistan Connection	2 355	3 727
Företag		-
SUMMA BIDRAG FRÅN ALLMÄNHETEN	4 995	12 148

Offentliga bidrag

Sida 2018–2021	195 725	193 187
EU	6 663	3 604
Afghanska hälsoministeriet (BPHS & EPHS)	72 689	55 518
WHO, FN	254	837
Finska ambassaden i Afghanistan	-	-
WFP	254	993
MRRD (citizen Charter projects)	7 740	9 319
Övriga (små bidrag från olika givare)		-
SUMMA OFFENTLIGA BIDRAG	284 407	263 458

SUMMA ALLA BIDRAG SOM REDOVISATS SOM INTÄKT

	289 402	275 605

Totalt insamlade medel består av

Summa gåvor som redovisats i resultaträkningen	32 743	34 288
Gåvor som inte redovisats i resultaträkningen*	-	-
Summa bidrag från allmänheten	4 995	12 148
SUMMA INSAMLADE MEDEL	37 737	46 436

*SAK har utan krav på ersättning fått nyttja bildrättigheter och annonsprogram till ett värde av 16 TKR, samt mindre gåvor från olika aktörer till ett värde av 1,9 TKR

Not 4 – Antal anställda, personalkostnader och arvoden till styrelsen

ANTAL ANSTÄLLDA	2020		2019	
	Antal anställda	Varav män	Antal anställda	Varav män
Sverige	24	10	22	8
Afghanistan, utlandsanställda	14	10	12	9
Afghanistan, lokalanställda	1263	1016	1359	1078
Afghanistan, projektanställda	5140	3400	4366	2891
Pakistan, lokalanställda	1	1	1	1
SUMMA	6442	4437	5760	3987

Antalet anställda i Afghanistan och Pakistan motsvarar antalet anställda vid årets slut.

Antalet anställda i Sverige motsvarar medeltal anställda för året.

STYRELSEN OCH LEDANDE BEFATTNINGSHAVARE	2020		2019	
	Antal anställda	Varav män	Antal anställda	Varav män
Styrelsen	8	3	9	4
Generalsekreterare	1	1	1	1
Ledning vid sidan av GS	3	2	3	2

LÖNER OCH ÖVRIGA ERSÄTTNINGAR	2020	2019
Generalsekreterare	857	823
Övriga anställda	206 761	188 027
Sverige	12 250	10 478
Afghanistan, utlansanställda	11 099	9 998
Afghanistan, lokalanställda	95 318	91 976
Afghanistan, projektanställda	88 010	75 492
Pakistan, lokalanställda	83	84
SUMMA	207 618	188 850

SOCIALA AVGIFTER	2020	2019
SUMMA SOCIALA AVGIFTER	5 661	5 628
Varav pensionskostnader	1 576	1 799

Styrelsen mottog ingen ersättning under 2020, inte heller under 2019.

Utav de totala pensionskostnaderna relaterar 265 (232)tkr till Generalsekreteraren.

VOLONTÄRRARBETE

Uppskattningsvis har 6(5) individer bidragit med 138(345) timmar.

AVTAL OM AVGÅNGSVEDERLAG

Uppsägning av generalsekreteraren från arbetsgivarens sida ska ske med ett års uppsägningstid. I det fall arbetsgivaren beslutar om arbetsbefrielse ska i förekommande fall semester uttas under den arbetsbefriade perioden. Lön från annan anställning under sådan arbetsbefriad period ska avräknas lönen från Svenska Afghanistankommittén.

LÅN TILL LEDANDE BEFATTNINGSHAVARE OCH TRANSAKTIONER MED NÄRSTÄENDE

Organisationen har inte lämnat några lån till ledande befattningshavare. Inte heller har det skett några transaktioner med närstående.

Not 5 – Leasing

SAKs leasingavgifter motsvaras av kontorshyra och viss kontorsutrustning.
Kontrakt för kontor och andra byggnader i Afghanistan signeras normalt med en uppsägningstid om 3 månader.

	2020	2019
Leasingavgifter som är bokade som kostnader under året.	6 572	6 901
Framtida leasingavgifter som ska betalas:		
<i>Inom 1 år (I Afghanistan)</i>	3 545	2 007
<i>Inom 1 år (I Sverige)</i>	1 661	1 921
<i>Inom 1 till 5 år (I Afghanistan)</i>	3 477	737
<i>Inom 1 till 5 år (I Sverige)</i>	1 582	2 895
	10 266	7 560

Not 6 – Inventarier

	2020	2019
<i>Ingående anskaffningsvärde</i>	37 295	36 167
<i>Kursdifferens IB Afghanistan</i>	-584	264
<i>Årets inköp</i>	6 839	6 337
<i>Avyttring</i>	0	-1 979
<i>Försäljning</i>	-1 031	-3 495
UTGÅENDE ANSKAFFNINGSVÄRDE	42 519	37 295
<i>Ingående bidrag</i>	37 294	36 166
<i>Kursdifferenser IB Afghanistan</i>	-584	264
<i>Årets bidrag</i>	6 839	6 337
<i>Försäljning och avyttring</i>	-1 031	-5 473
UTGÅENDE BIDRAG	42 518	37 294
NETTOVÄRDE	1	1

Not 7 – Långfristiga värdepappersinnehav

	2020	2019
<i>Ingående anskaffningsvärde</i>	3 142	2 520
<i>Ingående anskaffningsvärde</i>	376	705
<i>Försäljningar</i>		-83
UTGÅENDE ANSKAFFNINGSVÄRDE	3 518	3 142
<i>Ingående ackumulerade nedskrivningar</i>	0	-30
<i>Återinförda nedskrivningar</i>	50	30
UTGÅENDE ACKUMULERADE AVSKRIVNINGAR	50	0
UTGÅENDE REDOVISAT VÄRDE	3 568	3 142
		Redovisat värde
<i>Swedbank Robur Likviditetsfond (Räntefond Kort A)</i>	1 775	1 621
<i>Swedbank Robur Humanfond</i>	33	45
<i>Brummer Multi-Strategy 2xL</i>	1 284	1 212
<i>Handelsbanken Multi Asset 25</i>	0	0
<i>SEB Emerging marketfond C Usd-Lux</i>	9	10
<i>SEB Läkemedel</i>	244	254
<i>SEB Aktiedepå</i>	223	0
SUMMA	3 568	3 142

Not 8 – Långfristiga fordringar

Not 8a Långfristiga fordringar (program funktionsvariationer)

	2020	2019
<i>Ingående anskaffningsvärde</i>	2 795	3 006
<i>Tillkommande fordringar</i>	2 390	2 287
<i>Amorteringar, avgående fordringar</i>	-2 446	-2 521
<i>Växelkursdifferens</i>	-45	23
UTGÅENDE ANSKAFFNINGSVÄRDE	2 694	2 795
UTGÅENDE NETTOVÄRDE	2 694	2 795

Not 8b Långfristiga fordringar (program försörjningsstöd)

	2020	2019
<i>Ingående anskaffningsvärde</i>	2 203	3 302
<i>Tillkommande fordringar</i>	1 381	1 717
<i>Amorteringar, avgående fordringar</i>	-731	-2 841
<i>Växelkursdifferens</i>	-36	25
UTGÅENDE ANSKAFFNINGSVÄRDE	2 818	2 203
UTGÅENDE NETTOVÄRDE	2 818	2 203
SUMMA NETTOVÄRDE NOT 8	5 511	4 998

Not 9 – Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter

	2020	2019
Förutbetald hyra	543	893
Övriga poster	934	952
UTGÅENDE BALANS	1 477	1 844

Not 10 – Avsättningar

10a Försäkringsfond för afghansk personal

	2020	2019
Ingående balans	1 788	1 695
Årets avsättningar	654	644
Ianspråkstagna belopp	-865	-565
Växelkursdifferens	-29	13
UTGÅENDE BALANS	1 548	1 788

10b Mikrolånsfond för personer med funktionsvariationer

	2020	2019
Ingående balans	3 415	3 389
Årets avsättningar	0	0
Ianspråkstagna belopp	-8	0
Växelkursdifferens	-55	26
UTGÅENDE BALANS	3 352	3 415

10c Mikrolånsfond för förbättrade försörjningsmöjligheter

	2020	2019
Ingående balans	8 007	6 077
Årets avsättningar	1 349	1 717
Växelkursdifferens	35	213
UTGÅENDE BALANS	9 390	8 007

UTGÅENDE BALANS TOTALT NOT 10

	14 290	13 209

Not 11 – Givarbalanser

Givare	Fordran		Skuld	
	2020	2019	2020	2019
<i>Sida</i>	-	323	12 130	5 568
<i>Europeiska Kommissionen</i>	151	743	-	-
<i>Afghan Connection</i>	-	-	1 234	2 153
<i>Jochmick Foundation</i>	45	-	-	78
<i>Radiohjälpen</i>	-	-	119	152
<i>Health Net</i>	0	466	-	-
<i>MRRD (Citizen Charter Project)</i>	1 299	6 089	-	-
<i>Afghanska hälsoministeriet</i>	-	-	8 977	15 718
<i>WHO, UN</i>	-	-	116	144
<i>WFP</i>	251	320	-	-
<i>Övrigt</i>	787	894	-	-
SUMMA	2 532	8 835	22 576	23 814

Status av projekt

<i>Sida</i>	Avtalet med Sida Core (2018-2021) fortsätter under 2021 och återstående finansiering kommer utnyttjas.
<i>Europeiska kommissionen</i>	Projektet finansierat av EC fortsätter under 2021 och medel kommer mottas.
<i>Afghanistan Connection</i>	Kvarstående medel från Afghan Connection kommer utnyttjas under 2021 för att fullfölja oavslutade projekt.
<i>Jochmick Foundation</i>	Projektet är avslutat och underskottet kommer avskrivas 2021
<i>Radiohjälpen</i>	Förslag kommer läggas fram till givaren om hur de kvarvarande medlen ska utnyttjas under 2021
<i>Health Net</i>	
<i>MRRD (Citizen Charter Project)</i>	SAK förhandsfinansierade projektet och medel kommer mottas från Ministeriet för landsbygdsutveckling 2021.
<i>Afghanska hälsoministeriet</i>	Projekt Sehatmandi kommer fortsätta under 2021.
<i>WHO</i>	Projekt UNDP kommer fortsätta under 2021.
<i>WFP</i>	Projekt WFP kommer fortsätta under 2021.
<i>Övrigt</i>	Medel från olika mindre givare kommer att mottas.

Not 12 – Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

	2020	2019
<i>Semesterskuld</i>	2 803	1 979
<i>Upplupna sociala avgifter</i>	44	37
<i>Förutbetalda medlemsavgifter</i>	472	471
<i>Övrigt</i>	707	581
	4 027	3 068

Not 13 – Likvida medel

	2020	2019
<i>Kontanter</i>	260	88
<i>Banktillgodohavanden</i>	130 486	137 528
	130 746	137 616

Not 14 – Intäkter och kostnader 2020

(TKR)

INKOMSTKÄLLOR	Mottagna medel 2020	Information och medlemsaktiviteter Sverige	Utbildning	Hälsa	Rehabilitering och inkludering
Medlemsavgifter	938	657	0	0	0
<i>Medlemsavgifter</i>	938	657	0	0	0
Gåvor	32 743	3 936	9 189	7 439	6 319
<i>Egen insamling</i>	12 210	546	5 817	4 974	677
<i>Postkod lotteriet</i>	18 702	3 390	1 298	2 465	5 642
<i>Eriksson Familj</i>	1 400	0	2 074	0	0
<i>Atlas Copco (Water 4 All)</i>	431	0	0	0	0
Bidrag fr allmänheten	3 754	0	2 365	0	2 141
<i>Radiohjälpen</i>	2 498	0	0	0	2 141
<i>Jochnick Foundation</i>	0	0	123	0	0
<i>Afghan Connection</i>	1 256	0	2 242	0	0
Offentliga bidrag	290 433	2 299	68 978	2 465	37 043
<i>Sida kärnstöd 2018–2021</i>	200 000	413	68 978	11 106	30 857
<i>Sida Information</i>	2 444	1 887	0	0	0
<i>FN</i>	257	0	0	254	0
<i>IKEA foundation (Shifo)</i>	0	0	0	0	0
<i>EU</i>	7 242	0	0	0	6 186
<i>Afghanska Hälsoministeriet (BPHS & EPHS)</i>	66 550	0	0	69 409	0
<i>WHO</i>	0	0	0	0	0
<i>Health Net</i>	0	0	0	0	0
<i>WFP</i>	1 402	0	0	746	0
<i>MRRD (Citizen Charter Project)</i>	12 432	0	0	0	0
<i>Övriga</i>	107	0	0	0	0
Försäljning	16	0	0	0	0
<i>Försäljning</i>	16	0	0	0	0
Övrigt	- 4 232	0	0	0	0
<i>Räntor, kursdifferenser etc.</i>	- 4 232	0	0	0	0
SUMMA	323 651	6 892	80 533	88 953	45 502

ÄNDAMÅLSKOSTNADER
283 615

Landsbygds- utveckling	Program- utveckling och stöd	Investeringar	Insamling	Ledning och administration	Totala kostnader 2019	Nettoeffekt skulder/ fordringar givare	Årets resultat
0	0	0	0	0	657		281
0	0	0	0	0	657		281
3 226	1 872	0	2 635	1 925	36 541		-3 799
1 221	0	0	2 635	0	15 871		-3 661
1 707	1 872	0	0	1 750	18 124		579
0	0	0	0	145	2 219		-819
298	0	0	0	30	328		103
0	0	0	0	489	4 995	-1 241	0
0	0	0	0	368	2 508	-11	0
0	0	0	0	9	132	-132	0
0	0	0	0	112	2 355	-1 098	0
37 824	17 212	3 319	0	37 936	284 407	6 026	0
29 949	17 165	3 319	0	33 720	193 789	6 211	0
0	0	0	0	49	1 936	508	0
0	0	0	0	0	254	4	0
0	0	0	0	0	0	0	0
0	46	0	0	431	6 663	579	0
0	0	0	0	3 280	72 689	-6 139	0
0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0
504	0	0	0	88	1 338	-64	0
7 371	0	0	0	369	7 740	4 692	0
0	0	0	0	0	0	107	0
0	0	0	0	0	0		16
0	0	0	0	0	0		16
0	0	0	0	0	0		-4 232
0	0	0	0	0	0		-4 232
41 050	19 083	3 319	2 635	40 350	326 600	4 785	-7 734

Not 15 – Övriga intäkter

	2020	2019
Avskrivna/återvunna osäkra fordringar och skulder	107	928
Resultat av avslutade projekt	0	0
Växelkursvinst	-4 291	-253
TOTALT	-4 184	675

Not 16 – Övriga skulder

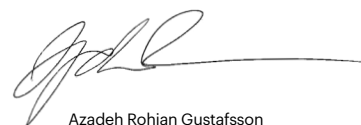
	2020	2019
Ränteskuld	0	0
Övriga	264	386
TOTALT	264	386

Kajsa Johansson
Ordförande

Anna-Karin Johansson
Vice ordförande

Azadeh Rohjan Gustafsson

Anders Fänge

Shirin Persson

Joar Forssell

Anders Rosén

Marie Lackenbauer

Vår revisionsberättelse har lämnats
KPMG AB

Fredrik Sjölander
Auktoriserad revisor

Revisionsberättelse

Till årsmötet i Svenska Afghanistankommittén, org. nr 802010-4850

Rapport om årsredovisningen

Uttalanden

Vi har utfört en revision av årsredovisningen för Svenska Afghanistankommittén för år 2020. Föreningens årsredovisning ingår på sidorna 55-76 i detta dokument.

Enligt vår uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av föreningens finansiella ställning per den 31 december 2020 och av dess finansiella resultat och kassaflöde för året enligt årsredovisningslagen. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens övriga delar.

Vi tillstyrker därför att årsmötet fastställer resultaträkningen och balansräkningen för föreningen.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt dessa standarder beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar. Vi är oberoende i förhållande till föreningen enligt god revisionssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för att årsredovisningen upprättas och att den ger en rättvisande bild enligt årsredovisningslagen. Styrelsen ansvarar även för den interna kontroll som den bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag.

Vid upprättandet av årsredovisningen ansvarar styrelsen för bedömningen av föreningens förmåga att fortsätta verksamheten. Den upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om styrelsen avser att likvidera föreningen, upphöra med verksamheten eller inte har något realistiskt alternativ till att göra något av detta.

Revisorns ansvar

Våra mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida årsredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag, och att lämna en revisionsberättelse som innehåller våra uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller misstag och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen.

Som del av en revision enligt ISA använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

- identifierar och bedömer vi riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för våra uttalanden. Risker för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på misstag, eftersom oegentligheter kan innefatta agerande i maskopi, förfalskning, avsiktliga utelämnanden, felaktig information eller åsidosättande av intern kontroll.
- skaffar vi oss en förståelse av den del av föreningens interna kontroll som har betydelse för vår revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala oss om effektiviteten i den interna kontrollen.

- utvärderar vi lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i styrelsens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.
- drar vi en slutsats om lämpligheten i att styrelsen använder antagandet om fortsatt drift vid upprättandet av årsredovisningen. Vi drar också en slutsats, med grund i de inhämtade revisionsbevisen, om huruvida det finns någon väsentlig osäkerhetsfaktor som avser sådana händelser eller förhållanden som kan leda till betydande tvivel om föreningens förmåga att fortsätta verksamheten. Om vi drar slutsatsen att det finns en väsentlig osäkerhetsfaktor, måste vi i revisionsberättelsen fästa uppmärksamheten på upplysningarna i årsredovisningen om den väsentliga osäkerhetsfaktorn eller, om sådana upplysningar är otillräckliga, modifiera uttalandet om årsredovisningen. Våra slutsatser baseras på de revisionsbevis som inhämtas fram till datumet för revisionsberättelsen. Dock kan framtida händelser eller förhållanden göra att en förening inte längre kan fortsätta verksamheten.
- utvärderar vi den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i årsredovisningen, däribland upplysningarna, och om årsredovisningen återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.

Vi måste informera styrelsen om bland annat revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den. Vi måste också informera om betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland de eventuella betydande brister i den interna kontrollen som vi identifierat.

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar samt stadgar

Uttalande

Utöver vår revision av årsredovisningen har vi även utfört en revision av styrelsens förvaltning för Svenska Afghanistankommittén för år 2020.

Vi tillstyrker att årsmötet beviljar styrelsens ledamöter ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Grund för uttalande

Vi har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar. Vi är oberoende i förhållande till föreningen enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för vårt uttalande.

Styrelsens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för förvaltningen.

Revisorns ansvar

Vårt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed vårt uttalande om ansvarsfrihet, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon styrelseledamot i något väsentligt avseende företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningskyldighet mot föreningen.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningskyldighet mot föreningen.

Som en del av en revision enligt god revisionssed i Sverige använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Granskningen av förvaltningen grundar sig främst på revisionen av räkenskaperna. Vilka tillkommande granskningsåtgärder som utförs baseras på vår professionella bedömning med utgångspunkt i risk och väsentlighet. Det innebär att vi fokuserar granskningen på sådana åtgärder, områden och förhållanden som är väsentliga för verksamheten och där avsteg och överträdelser skulle ha särskild betydelse för föreningens situation. Vi går igenom och prövar fattade beslut, beslutsunderlag, vidtagna åtgärder och andra förhållanden som är relevanta för vårt uttalande om ansvarsfrihet.

Stockholm

KPMG AB

Fredrik Sjölander

Auktoriserad revisor

Föreningsrevisorernas revisionsberättelse

Föreningsrevisorernas rapport avseende Svenska Afghanistankommitténs verksamhet för verksamhetsår 2020

Undertecknade ordinarie föreningsrevisorers valdes vid Svenska Afghanistankommitténs årsmöte den 30 maj 2020. Föreliggande rapport är resultatet av vår granskning av SAK:s verksamhet under 2020. Granskningen har följt riktlinjer för föreningsrevisorers, som godkändes av SAK:s årsmöte den 5-6 maj 2001. Föreningsrevisorers uppdrag omfattar granskning och försäkran om att beslutade fattade av årsmötet och styrelsemöten fullföljs och verkställs. Föreningsrevisorers ska också vara uppmärksamma på att besluten som fattas är i linje med Svenska Afghanistankommitténs stadgar och strategidokument.

Vi har tagit del av protokollet från årsmötet den 30 maj 2020. Vi har också tagit del av föreningsstyrelsens samtliga protokoll under år 2020, samt arbetsplaner, strategidokument, rapporter och utredningar som tillställts styrelsen under året. Dessutom har vi varit med på två styrelsemöten för att kunna ställa nödvändiga frågor till styrelsen. Utifrån vår granskning av samtliga protokoll och svaren på våra frågor så rekommenderar vi föreningsrevisorers att stämman ger SAK:s styrelse ansvarsfrihet för verksamhetsåret 2020.

2021-04-11

Asem Toukhi

Reza Javid

Öppenhet och ansvar

DET FÖRTROENDE SOM FINNS för SAK hos målgrupperna i Afghanistan, anställda, myndigheter, medlemmar och givare är centralt. Det är deras tid, engagemang och medel som gör förändring möjlig. Förtroende och engagemang kan byggas genom lyhördhet, god information, öppna processer och ansvarstagande för den påverkan som SAKs arbete har på människors liv.

SAK strävar efter att alltid visa hur resurser används och vilka resultat som nås. Du som vill veta mer om eller granska arbetet välkomnas att ta del av mer material på sak.se/ dokument. Där finns bland annat SAKs strategiska plan och rapporter från verksamheten. Protokoll från styrelse- och årsmöten publiceras efter justering.

Kontakta oss

Om du har synpunkter på denna årsredovisning eller frågor om våra planer, resultat eller dokument är du mer än välkommen att kontakta oss. Skicka e-post till info@sak.se eller ring SAK på telefon 08 545 818 40.

